ش

ش ،الشّين،: ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 13 ـ ھەرپى بولۇپ. ئەبجەد ھېسابىدا «300»نى كۆرسىتىدۇ.

شام: سۈرىيە، دەمەشق.

رَجُلٌ شاميٌّ: سۈرىيىلىك ئادەم، دەمەشقلىق ئادەم.

اَلشّاميّ: سۈرىيىلىك، دەمەشقلىق.

شَاءَ يَشَاءُ شَيْئًا وَ شَيْئَةً و مَشَاءَةً وَ مَشَائِيَّةً: خالىدى، ئارزۇ قىلدى.

شَاءَ اللّٰهُ الشَّيْءَ: ئاللاھ بەلگىلىدى، تەقدىر قىلدى، ھۆكۈم قىلدى.

مَا شَاءَ اللّٰهُ: ياخشى، ياخشى بولدى (ئاللاھنىڭ ئىرادىسى).

إنْ شَاءَ اللّٰهُ: ئەگەر ئاللاھ خالىسا، خۇدايىم بۇيرۇسا.

﴿كَلَّا إنَّهَا تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ﴾ ،قۇرئان،: ياق، مۇقەررەركى ئۇ (يەنى قۇرئان) ۋەز-نەسىھەتتۇر. خالىغان ئادەم ئۇنىڭدىن ۋەز-نەسىھەت ئالىدۇ.

شَابَ يَشُوبُ شَوْباً وَ شِيَاباً الشَّيْءَ: ئارىلاشتۇردى، ئېلىشتۇردى.

شَابَ فِي الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ: سودىدا ھىيلە-مىكىر ئىشلەتتى، ئالدامچىلىق قىلدى.

شَابَ يَشِيبُ شَيْباً وَ شَيْبَةً وَ مَشِيباً شَعْرُهُ: چېچى ئاقىرىپ كەتتى.

يَشِيبُ مِنْ هَوْلِهِ الْوِلْدَانُ: ئۇنىڭدىن قورقۇپ بالىنىڭ چېچى ئاقىرىپ كەتتى.

شَابَ رَأْسُهُ: بېشىغا ئاق كىردى، چېچى ئاقىرىپ كەتتى.

شَابَتْ رُؤُسُ الْآكَامِ: چوققىلار قار بىلەن قاپلاندى.

«لَنْ يَحْدُثَ هَذَا حَتَّى يَشِيبَ الْغُرَابُ»: بۇ مەڭگۈ يۈز بەرمەيدۇ (قۇزغۇن چېچەكلىمىگۈچە بۇ ئىش بولمايدۇ).

شَابٌّ ج شُبَّانٌ وَ شَبَبَةٌ: يىگىت، ياش ئەر (16~30 ياشقىچە).

شَابَّةٌ ج شَابَّاتٌ وَ شَوَابٌّ: ياش قىز؛ جوكان (13~30 ياشقىچە).

شَابَكَ يُشَابِكُ مُشَابَكَةً بَيْنَ الْأَصَابِعِ: بارماقلىرىنى كىرىشتۈردى.

شَابٌّ مِنَ الْغِلْمَانِ: توشقان بالا، دوغىلاق بالا، زىلۋا بالا.

شَابَهَ يُشَابِهُ مُشَابَهَةً الْوَلَدُ أَبَاهُ: بالا دادىسىغا ئوخشىدى.

«مَنْ يُشَابِهُ أَبَاهُ فَمَا ظَلَمَ»: دادىسىغا ئوخشىغان ئادەم زىيان تارتمايدۇ.

شَابُورَةٌ: سەھەردىكى سۇس تۇمان.

شَابُوقَةٌ: ھاسا.

شَاةٌ ج شِيَاهٌ: قوي.

شَاتَمَ يُشَاتِمُ مُشَاتَمَةً: تىللاشتى، ئۇرۇشتى، جاڭجاللاشتى.

شَاتِنٌ: توقۇمىچى، توقۇمىچىلىق ئىشچىسى.

شَاتٍ: زىمىستان قىش؛ يامغۇرلۇق، سوغۇق.

يَوْمٌ شَاتٍ: يامغۇرلۇق كۈن.

شاجِبٌ: كـوت ـ كـوت، ۋاتـلـداق، ۋالاقتەگكـۆر؛ غەمكىن، توڭ قاغا.

شاجَّ يَشاجُّ مُشاجَّةً وَ شِجاجًا: ئۇرۇشتى، سوقۇشتى.

شاجَرَ يُشاجِرُ مُشاجَرَةً: جېدەللەشتى، تالاش ـ تارتىش قىلىشتى.

شاجِنَةٌ ج شَواجِنُ: يول، داغدام يول، مۇساپە، لىنىيە.

شاحَ يَشِيحُ شَيْحًا عَلَى حاجَتِهِ: تىرىشتى، كۈچىدى، تىرىشچانلىق كۆرسەتتى.

شاحِبٌ: ئاجىز، ھالسىز، زەئىپ، ياداڭغۇ، سولغۇن.

شاحِجٌ: قۇلان، ياۋا ئېشەك.

بَناتُ شاحِجٍ: قېچىر.

شاحَّ يُشاحُّ مُشاحَّةً فُلانًا: كېچەلمىدى، كۆزى قىيمىدى، مېھرىنى ئۈزەلمىدى؛ ئېچىندى.

شاحِطٌ: يىراق، ئۇزۇن.

شاحَنَ يُشاحِنُ مُشاحَنَةً: نەپرەتلەندى، يىرگەندى، ئۆچ كۆردى.

مَرْكَبٌ شاحِنٌ: يۈك پاراخوتى.

شاحِنَةٌ ج شاحِناتٌ: يۈك ۋاگونى، يۈك ماشىنىسى.

«لا يُسْمَحُ بِمُرُورِ الشّاحِناتِ فِي أَوْقاتِ الذُّرْوَةِ»: قاتناش يۇقىرى پەللىگە چىققاندا يۈك ماشىنىلىرىنىڭ ئۆتۈشىگە رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

شاحِنَةٌ قَلّابَةٌ: موللاقچى ماشىنا.

شاحِنَةٌ ثُلاثِيَّةُ الْعَجَلاتِ: ئۈچ چاقلىق يۈك توشۇش ماشىنىسى.

شاحِنَةٌ ضَخْمَةٌ: ئېغىر يۈك ماشىنىسى.

شاحُوطَةٌ: تاش سىلىقلاش ماشىنىسى.

شاخَ يَشِيخُ شَيْخًا وَ شَيْخُوخَةً وَ شَيُوخَةً: قېرىدى، ياشاندى.

شاخَ النَّباتُ: ئوت ـ چۆپ قۇرۇدى.

شاخِصٌ: تىكىلىپ قارىغۇچى، سىنچىلاپ قارىغۇچى، چەكچەيگۈچى.

«اَلْأَبْصارُ نَحْوَكَ شاخِصَةٌ»: ھەممىنىڭ كۆزى سەندە.

﴿وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذا هِيَ شاخِصَةٌ أَبْصارُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ «قۇرئان»: راست ۋەدە (يەنى قىيامەتنىڭ ۋاقتى) يېقىنلاشتى، ئۇ كۈندە كۇپپارلارنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ قالىدۇ.

شاخِصٌ ج شَواخِصُ: نىشان قوزۇقى، نىشان خادىسى.

شاخَلَ يُشاخِلُ مُشاخَلَةً: سەممىي دوست بولۇشتى.

شادَ يَشِيدُ شَيْدًا الْبِناءَ: بىنانى قوپۇردى، ئېگىزلەتتى.

شادَ الْقُصُورَ الْعَوالِي: ئېگىز سارايلارنى سالدى.

شادِحٌ: سېمىز.

شادِحٌ مِنَ الْعُشْبِ: نورغۇن ئوت ـ چۆپ.

غُلامٌ شادِخٌ: ياش يىگىت.

شادِخَةٌ ج شَوادِخُ: سەت قىلىق؛ ئاتنىڭ قاشقىسى.

رَكِبَ الشّادِخَةَ: ئەسكى ئىشلارنى قىلدى.

شادَّ يُشادُّ مُشادَّةً: يەڭگىدى، جېدەللەشتى، قولغا كەلتۈردى.

«لَنْ يُشادَّ الدِّينَ أَحَدٌ» «حديث»: دىندا قاتتىق يول تۇتۇشقا بولمايدۇ.

شادِرٌ ج شَوادِرُ: ئامبار، ئىسكىلات.

شادِرُ أَخْشابٍ: ياغاچ ئامبىرى.

شادَرْوانٌ: مەنبە، سۇ بېشى، سۇ مەنبەسى.

شادِنٌ ج شَوادِنُ: كېيىك بالىسى، ئاھۇ.

شادُوفٌ ج شَوادِيفُ: مەنجانىق.

شادٍ (الشّادِي) م شادِيَةٌ ج شُداةٌ وَ شادُونَ: ناخشىچى؛ ئىلىم تەلەپ قىلغۇچى.

شاذِبٌ: ۋەتىنىدىن ئايرىلغان، ۋەتىنىدىن يىراق، ئۈمىدسىز.

شَاذٌّ ج شُذَاذٌ و شَوَاذٌّ م شَاذَّةٌ ج شَوَاذٌّ: قائىدىسىز، تەرتىپسىز، نورمالسىزلىق.

شَاذّ الأَخْلَاقِ: ئەخلاقتا قائىدىنىڭ سىرتىغا چىقىپ كەتكەن.

شَاذٌّ جِنْسِيًّا: جىنسىي جەھەتتە غەيرىي تەبىئىيلىك، غەلىتىلىك.

كَلِمَةٌ شَاذَّةٌ: قائىدىنىڭ سىرتىدىكى سۆز.

شَاذّ الطَّبْعِ أَوِ الأَطْوَارِ: ئاجايىپ ئادەم، غەلىتە ئادەم، نورمالسىز.

«لِكُلِّ قَاعِدَةٍ شَوَاذٌّ»: ھەربىر قائىدىنىڭ قائىدىگە بېقىنمايدىغان ئايرىم شەكىللىرى بولىدۇ.

شَاذَنْج: قان بېسىمىنى ئۆلچىگۈچ.

شَارَ يَشُورُ شَوْرًا وَ شِيَارًا وَ شِيَارَةً وَ شَارًا الْعَسَلَ: ھەسەل ئالدى، چىقاردى، يىغدى.

شَارَ الدَّابَّةَ: ھايۋاننى كۆندۈردى.

يُشَارُ إِلَيْهِ بِالْبَنَانِ: ھەممە ئادەم تونۇيدىغان، ھەممە ئادەمنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر ئادەم.

شَارَبَ يُشَارِبُ مُشَارَبَةً: بىللە ئىچىشتى.

﴿فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ﴾ «قرآن»: تەشنا بولغان تۆگىلەردەك ئىچىسىلەر.

شَارِبٌ ج شُرَّابٌ: ئىچكۈچى.

شَارِبٌ ج شَوَارِبُ: بۇرۇت.

شَارَةٌ ج شَارَاتٌ: ئالامەت، بەلگە؛ ئىزناك، پاگون.

شَارَةُ الذِّرَاعِ: يەڭ بەلگىسى.

شَارَةُ الْجَوَّالَةِ: يانفون نومۇرى.

شَارَةُ الْجَامِعَةِ: ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئىزنىكى.

فُلَانٌ حَسَنُ الشَّارَةِ: قىياپىتى چىرايلىق ئادەم.

شَارَجَ يُشَارِجُ مُشَارَجَةً فُلَانًا: پالانىغا ئوخشاتتى.

شَارِحٌ ج شُرَّاحٌ: شەرھلىگۈچى، ئىزاھلىغۇچى، تەپسىراتچى، چۈشەندۈرگۈچى.

شَارِخٌ ج شَرْخٌ: يىگىت.

شَارِدٌ ج شُرَّدٌ: قاچقۇن، قېچىپ كەتكۈچى؛ ئازغۇن، ئاداشقۇچى.

شَارِدُ الْفِكْرِ: پىكرى چېچىلاڭغۇ.

شَارِدَةٌ ج شَوَارِدُ وَ شُرَّدٌ: قاچقۇن، قاچقۇنلۇق؛ يۇرت كەزگۈچى، جاھان كېزەر.

شَارِدَةٌ وَ وَارِدَةٌ: كونىسى ۋە يېڭىسى؛ بىلىمسىز ۋە بىلىمسىزلىك.

لَا تَفُوتُهُ شَارِدَةٌ وَلَاوَارِدَةٌ: ھەممىگە ھوشيار ئادەم.

قَصِيدَةٌ شَارِدَةٌ: مەشھۇر قەسىدە.

شَوَارِدُ اللُّغَةِ: كەم ئۇچرايدىغان سۆز.

شَارَّ يُشَارُّ مُشَارَّةً: خارلىدى، ئازابلىدى، زۇلۇم قىلدى.

شَارَّ الرَّجُلَ فُلَانًا: جېدەللەشتى.

شَارَّ الدَّابَّةَ: مىنىپ باقتى.

شَارَزَ يُشَارِزُ مُشَارَزَةً: ئەخلاقى بۇزۇلدى.

شَارَزَهُ: ئۆچمەنلەشتى، دۈشمەنلەشتى.

شَارِزٌ ج شُرَّازٌ: كەسكۈچى، ئۈزگۈچى.

شَارَطَ يُشَارِطُ مُشَارَطَةً: ۋەدىلەشتى، شەرتلەشتى، توختاملاشتى، پۈتۈشتى.

شَارِعٌ ج شَارِعُونَ: قانۇن چىقارغۇچى، قانۇن تۈزگۈچى.

«رَاعَى الشَّارِعُ الْحِكْمَةَ فِي تَحْرِيمِ هَذَا الْفِعْلِ»: شەرىئەتنى بېكىتكەن زات بۇ ئىشنى ھارام قىلىشتا ھېكمەتنى كۆزدە تۇتقان.

شَارِعٌ ج شَوَارِعُ وَ شُرَّعٌ: كوچا، چوڭ يول.

شَارِعٌ رَئِيسِيٌّ: چوڭ كوچا، ئاساسىي يول.

رَجُلُ الشَّارِعِ: ئاددىي پۇقرا.

﴿إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا﴾ «قرآن»: چۈنكى، شەنبە كۈنى بېلىقلار سۇ ئۈستىدىن ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلەتتى.

«شَوَارِعُ الْمَدِينَةِ نَظِيفَةٌ»: شەھەر كوچىلىرى پاكىز.

شَارَفَ يُشَارِفُ مُشَارَفَةً: ئۈستۈنلۈكى بىلەن پەخىرلەندى، ماختاندى.

شارَفَهُ: ئۆتنگغا يېقىنلاشتى.

شارَفَ الأَرْبَعِينَ: قىرىققا يېقىنلاشتى.

شارَفَ الْغَرَقَ: غەرق بولۇپ كەتكىلى تاس قالدى.

شارَفَ الْمُسَافِرُ الْبَلَدَ: مۇساپىر يۇرتقا يېقىنلاشتى.

شارِفٌ ج شُرَّفٌ و شُرُوفٌ م شارِفَةٌ ج شارِفاتٌ: قېرى چىشى تۆگە.

شارِقٌ ج شُرْقٌ: كۆتۈرۈلۈۋاتقان قۇياش؛ شەرق تەرەپ.

شارَكَ يُشارِكُ مُشارَكَةً مَعَهُ: ئۇنىڭ بىلەن شېرىكلەشتى، ھەمكارلاشتى.

﴿وَشارِكْهُمْ فِي الأَمْوالِ وَالأَوْلادِ وَعِدْهُمْ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ ماللىرىغا ۋە بالىلىرىغا شېرىك بولغىن، ئۇلارغا (يالغان) ۋەدىلەرنى بەرگىن.

شارَكَ مَعَهُ فِي الْعَواطِفِ: خەيرخاھلىق قىلدى، ھېسداشلىق قىلدى.

شارَكَهُ: ئەڭ بەھرىمەن بولدى.

شارَكَهُ فِي تِجارَتِهِ: شېرىكلەشتى.

شارَكَهُ الرَّأْيَ: پىكىرلەشتى.

شارِمٌ: نىشانغا تېگىپ ئۆتۈپ كەتكەن ئوق.

شارُوقٌ ج شَوارِقُ: ھاك لاتقىسى.

شارَى يُشارِي شِراءً و مُشاراةً: سودىلاشتى.

شارٍ ج شُراةٌ: سېتىۋالغۇچى، خېرىدار.

شارِي الصَّواعِقِ: چاقماق قايتۇرغۇچ.

شازِبٌ ج شُزَّبٌ و شَوازِبُ: قوپال، يىرىك؛ ئاجىز، جۇدەڭ.

رَجُلٌ شاحِبٌ شازِبٌ: ئورۇق، قوپال، غودىدۈڭ.

شازَرَ يُشازِرُ مُشازَرَةً: دۈشمەنلەشتى، ئۆچمەنلەشتى.

شاسَ يَشاسُ شَوْسًا و شَوَسًا: كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى.

شاسَ خُلُقُهُ: مىجەزى ئوسالللاشتى.

شاسِبٌ ج شُسُبٌ: قۇرۇق، قۇرۇپ كەتكەن.

شاسِنٌ: جۇدەڭ، ئاجىز، ياداڭغۇ.

شاسِعٌ ج شُسُعٌ: يىراق، ئۇزاق، بىپايان.

بُعْدٌ شاسِعٌ: يىراق ئارىلىق.

فَرْقٌ شاسِعٌ: پەرقى ئېنىق، چوڭ پەرق.

شاسِيٌّ: كوزوپ؛ ماشىنا ئوقى.

شاشَ يَشُوشُ شَوْشًا الأَمْرُ: قالايمىقانلاشتى، مالىماتاڭ بولۇپ كەتتى.

شاشَتْ نَفْسُهُ: كۆڭلى ئاينىدى.

شاشٌ: داكا رەخت.

شاشٌ مُعَقَّمٌ: دېزىنفېكسىيە قىلىنغان داكا.

اَلشّاشَةُ: كىنو، ئېكران.

شاشَةُ تِلِفِزْيُونٍ: تېلېۋىزور ئېكرانى.

شاشَةٌ عَرِيضَةٌ: كەڭ ئېكران.

اَلشّاشَةُ الصَّغِيرَةُ: تېلېۋىزور.

اَلشّاشَةُ الْبَيْضاءُ: ئېكران.

شاشَةُ السِّكُوبِ: كەڭ ئېكران.

شاشَةُ الذَّبْذَبَةِ: تەۋرەنمە ئېكران.

شاشِيَّةٌ ج شَواشِيُّ: شاپاق دوپپا، ئاق دوپپا.

شاصَ يَشُوصُ شَوْصًا الشَّيْءُ: قوزغىدى، مىدىرلاتتى، ئۆۋۈلدى.

شاصَ فَمَهُ بِالسِّواكِ: ئاغزىنى مىسۋاكلىدى.

شاصَ يَشُوصُ شَوْصًا و شَوَصًا بِهِ الْمَرَضُ: كېسەل قاتتىق ئاغرىدى.

شاصَ بِهِ الْعِرْقُ: تومۇرى قالايمىقان سوقتى.

شاصِبٌ: كەمبەغەل، نامرات.

شاصِرٌ ج شَواصِرُ م شاصِرَةٌ: كېيىكنىڭ ئوغلىقى.

شاصِرَةٌ ج شَواصِرُ: قىلتاق، تۇزاق، قاپقان.

شاطَ يَشِيطُ شَوْطًا بِهِ: ئاچچىقلاندى، ئوغىسى قاينىدى، چېچىلدى.

شاطَ الْفَرَسُ: ئات چاپتى.

شاطَ الْكُرَةَ: توپنى تەپتى.

شاطَ يَشِيطُ شَيْطًا وشَياطَةً وشَيْطُوطَةً الشَّيْءُ: كۆيدى، كۆيۈپ تۆمۈرگە ئايلاندى.

شَاطَ فِي الْأَمْرِ: ئالدىراقسانلىق قىلدى.

شَاطَتِ الْقِدْرُ: قازان قايىندى.

شَاطَ اللَّحْمُ: گۆش كۆيۈپ كەتتى.

شَاطَ بِهِ الْغَضَبُ: غەزىپى ناشتى.

شَاطَأَ يُشَاطِأُ مُشَاطَئَةً: قىرغاققا مىڭىشتى.

شَاطِئٌ ج شَوَاطِئُ: قىرغاق، ساھىل.

شَاطِئٌ رَمْلِيٌّ: قۇملۇق دېڭىز بويى.

عَلَى الشَّاطِئِ: قىرغاقتا.

﴿فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ «قرآن»: مۇسا ئۇنىڭ يېنىغا كەلگەندە ۋادىنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ گىرۋىكىگە توغرا كېلىدىغان مۇبارەك جايدىكى دەرەخ تەرەپتىن نىدا ئاڭلاندى.

وَصَلَ إِلَى شَاطِئِ الْأَمَانِ: خەتەردىن قۇتۇلدى.

شَاطِبٌ: قىڭغىر؛ يىراق.

طَرِيقٌ شَاطِبٌ: قىڭغىر يول.

رَمِيَةٌ شَاطِبَةٌ: نىشاندىن ئازغان ئوق.

شَاطَرَ يُشَاطِرُ مُشَاطَرَةَ الشَّيْءِ: تەڭ بۆلدى، ئورتاق تەقسىم قىلدى.

شَاطَرَهُ بِحُزْنِهِ: خەيرخاھلىق قىلدى، ھېسداشلىق قىلدى، تەسەللى بەردى.

«شَاطَرَهُ مَالَهُ»: مېلىنى ئورتاقلاشتى.

«أُشَاطِرُكَ الْأَحْزَانَ»: قايغۇڭغا ئورتاقلىشىمەن.

شَاطِرٌ ج شُطَّارٌ: ئوتتۇرىدىن بۆلگۈچى سىزىق: مەككار، كاززاپ، قۇۋ؛ ماھىر، ئۇستا، زېرەك، ئۆتكۈر، چاققان.

شَاطَ يُشَاطُ مُشَاطَةً: زۇلۇمدا بېسىپ چۈشتى.

شَاطٌ م شَاطَةٌ: قەددى - قامەتلىك.

شَاطِفٌ: نىشانغا تەگمىگەن.

سَهْمٌ شَاطِفٌ: نىشاندىن چەتنەپ كەتكەن ئوق.

شَاطِنٌ: ھەقتىن يىراق، ئەبلەخ، پەسكەش.

شَاظَ يَشُوظُ شَوْظًا بِهِ الْغَضَبُ: غەزىپى تاشتى.

شَاظَ بِهِ الْأَمْرُ: كىسەللىك دەرد قىلدى.

شَاظَ بِهِ: ئۇنى تىللىدى.

شَاعَ يَشُوعُ شَوْعًا: چۇۋۇلۇپ كەتتى.

شَاعَ يَشِيعُ شَيْعًا وَ شُيُوعًا الْخَبَرُ: خەۋەر تارقالدى، يېيىلدى.

«شَاعَتْ قِرَاءَتُهَا بَيْنَ الْأَنَامِ كَمَا عَمَّ الْوَرَى صِيتُ ذِكْرَاهَا وَقَدْ بَرَعَتْ»: (ئەلفىيە)نى ئوقۇش كىشىلەر ئارىسىدا ئومۇملاشتى، ئۇ ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان ئاجايىپ مەشھۇر كىتاب.

شَاعَ الْحَدِيثُ: سۆز - چۆچەك تارقالدى.

شَاعَ فِي رَأْسِهِ الشَّيْبُ: چېچىغا ئاق كىردى.

شَاعَ الْمَرَضُ فِي الْبَلَدِ: كېسەل تارقالدى.

شَاعَتِ الدَّارُ: قورۇ ئورتاق بولدى.

شَاعَهُ الشَّيْءُ: ئۇنىڭغا ئالاقىدار بولدى.

شَاعَكُمُ اللهُ بِالسَّلَامِ: ھەممىڭلارنى ئاللاھ سالامەت قىلسۇن.

اَلشَّاعِبَانِ: ئىككى مۈرە.

شَاعَرَ يُشَاعِرُ مُشَاعَرَةً فُلَانًا: مۇشائىرە قىلىشتى.

شَاعِرٌ: ھېس قىلغۇچى، سەزگۈچى.

شَاعِرٌ ج شُعَرَاءُ: شائىر.

شَاعِرٌ مُفْلِقٌ: ئاتاقلىق شائىر، تالانتلىق شائىر.

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ﴾ «قرآن»: ئۇ شائىرنىڭ سۆزى ئەمەستۇر، سىلەر ناھايىتى ئاز ئىشىنىسىلەر.

اَلشُّعَرَاءُ الرُّحَّلُ: سەرگەردان شائىرلار.

شَاعِرَةٌ ج شَوَاعِرُ وَ شَاعِرَاتٌ: ئايال شائىر، شائىرە.

شَاعِرِيَّةٌ: شائىرانىلىك، شائىرلىق تالانتى.

«يَتَمَتَّعُ هٰذَا الرَّجُلُ بِشَاعِرِيَّةٍ فَيَّاضَةٍ»: بۇ ئادەم جۇشقۇن شېئىرىي ئىقتىدارغا ئىگە.

شَاعٍ م شَاعِيَةٌ ج شَوَائِعُ وَ شَوَاعٍ: يىراق.

جَاءَتِ الْخَيْلُ شَوَاعِيَ: ئاتلار تارقاق كەلدى.

شَاغَبَ يُشَاغِبُ مُشَاغَبَةً: ئىغۋاگەرچىلىك قىلدى،

جېدەل ـ ماجىرا تېرىدى، قۇتراتقۇلۇق قىلدى..

شَاغَرَ يُشَاغِرُ شِغَارًا وَ مُشَاغَرَةً الرَّجُلَ الرَّجُلَ: ئىككى ئەر بىر ـ بىرىنىڭ ھەمشىرىسىگە مەھرىسىز ئۆيلەندى، مەھرىسىز ئالماشتۇرۇپ تويى قىلىشتى.

شاغِرٌ ج شَوَاغِرُ: بوش ۋاقىت؛ بىكار، قۇرۇق، مەنسىز.

وَظِيْفَةٌ شَاغِرَةٌ: بوش ۋاقىت؛ بوش ئورۇن.

«تُوْجَدُ وَظِيْفَةٌ شَاغِرَةٌ فِي هَذِهِ الْإِدَارَةِ»: بۇ ئىدارىدە بوش ئورۇن بار.

شَاغَلَ يُشَاغِلُ مُشَاغَلَةً: (كۆڭلى) بۆلۈندى، (پىكرى) چېچىلدى؛ ئەنسىرىدى.

شَاغَلَتِ الْأُمّ طِفْلَهَا: ئانا بالىسىنى بەزلىدى، پەپىلىدى.

شَاغِلٌ ج شَوَاغِلُ: بىئاراملىق، پەرىشانلىق، دىققەتچىلىك؛ ئالدىراش (ئىش).

شَوَاغِلُ الْحَيَاةِ: كۈندىلىك ئىشلار، ئادەتتىكى ئىشلار.

شُغْلٌ شَاغِلٌ: مۇھىم ئىش، زۆرۈر ۋەزىپە.

وَجَدَهُ شَاغِلًا عَنْهُ فِي كَذَا: ئەس ـ يادى مۇشۇنىڭدا بولدى.

شَاغِلٌ ج شَوَاغِلُ: ئالدىراش (ئادەم).

شَاغُورٌ ج شَوَاغِرُ: شارقىراتما.

شَاغُولٌ: يەلكەن بېغى.

شَافَ يَشُوفُ شَوْفًا الْحَبْلَ: ئارقانىنى مايلىدى.

شَافَهُ: كۆردى، قارىدى؛ كۆرسەتتى.

شَافَ الْبَخْتَ: پال سالدى.

شِيْفَتِ الْجَارِيَةُ: قىز ياساندۇرۇلدى.

شَافِعٌ ج شَافِعُونَ: شاپائەت قىلغۇچى، مۇرەسسە قىلغۇچى، ياراشتۇرغۇچى، ۋاستىچى؛ ئالدىن سېتىۋېلىش ھوقۇقىغا ئىگىدارلىق، ئېرىشكۈچى.

«فُلَانٌ يُعَادِيْنِي وَلَهُ شَافِعٌ»: پالانى ماڭا ئۆچ، ماڭا ئۆچلۈك قىلىشتا ئۇنىڭ ياردەمچىسى بار.

شَافِعِيٌّ: شافىئىي مەزھىپىگە مەنسۇپ.

شَافِعِيَّةٌ: شافىئىي مەزھىپى، شافىئىي مەزھىپىگە تەۋە ئادەم.

شَافٌّ: يېرىم سۈزۈك.

شَافَهَ يُشَافِهُ مُشَافَهَةً: يۈزمۇيۈز سۆزلەشتى.

شَافَى يُشَافِي مُشَافَاةً فُلَانًا: يۈز تۇرانە سۆزلەشتى.

شَافٍ: (شَافِي) شىپالىق، داۋا بولىدىغان؛ قەتئىي، كەسكىن.

اَلدَّاءُ الشَّافِي: شىپالىق دورا.

اَلْجَوَابُ الشَّافِي: كەسكىن جاۋاب.

شَاقَ يَشُوقُ شَوْقًا وَ تَشْوَاقًا إِلَيْهِ: سېغىندى، ياد ئەتتى.

شَاقَ يَشِيْقُ شَيْقًا الشَّيْءَ إِلَيْهِ: باغلاپ قويدى.

شَاقَ الْحَبْلَ إِلَى الْوَتَدِ: ئارغامچىنى قوزۇققا چەگدى.

شَاقَّ يُشَاقُّ شِقَاقًا وَ مُشَاقَّةً: قارشىلاشتى، دۈشمەنلەشتى.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللهَ وَرَسُولَهُ﴾ «قرآن»: بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئۇلار ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە قارشى چىقتى.

شَاقٌّ ج شَوَاقٌّ: جاپالىق، قىيىن، كىشىنى ھارغۇزىدىغان، ئادەمنى زېرىكتۈرىدىغان.

«إِنَّ طَرِيْقَ الْعِلْمِ طَرِيْقٌ شَاقٌّ»: ئىلىم يولى جاپالىق بولىدۇ.

أَشْغَالٌ شَاقَّةٌ: ئېغىر ئەمگەك، قىيىن ئىش.

شَاقِلٌ: قەدىمكى يەھۇدىيلارنىڭ تەڭگە پۇلى، بابىللىقلارنىڭ بىر خىل ئېغىرلىق ئۆلچىمى.

شَاقُوفٌ ج شَوَاقِيْفُ: بازغان.

شَاقُولٌ ج شَوَاقِيْلُ: يەر ئۆلچەيدىغان تاياق؛ قۇرۇلۇشچىلار ئىشلىتىدىغان ئاسما قارا؛ ئۆلچىگۈچ؛ شەيتان.

شاقي يُشاقي مُشاقاةً وَشِقاءً الشَّيْءَ: ئۇچراشتى، مۇلاقات بولدى.

شاكَ يَشُوكُ شَوْكًا الشَّجَرُ: دەرەخ تىكەنلىك بولدى، تىكەن چىقاردى.

شاكَهُ: ئۇنىڭغا تىكەن سانجىلىپ كەتتى؛ تىكەن كىردى، تىكەن سانجىلدى.

شاكَ فُلانٌ فُلانًا: پالانى پالاننى سانجىۋالدى.

شاكِرٌ ج شاكِرُونَ وَ شُكَّرٌ: شۈكۈر قىلغۇچى، تەشەككۈر بىلدۈرگۈچى، رەھمەت ئېيتقۇچى.

﴿وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللهَ شاكِرٌ عَلِيمٌ﴾ «قرآن»: كىمكى ئۆز ئىختىيارى بىلەن بىرەر ياخشىلىق قىلىدىكەن (ئاللاھ ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى بېرىدۇ)، ئاللاھ ئەلۋەتتە شۈكۈرنىڭ مۇكاپاتىنى بەرگۈچىدۇر، ئاللاھ ھەممىنى بىلگۈچىدۇر.

اَلشّاكِرُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، شۈكۈر قىلغۇچىنى مۇكاپاتلىغۇچى، دېگەن مەنىدە.

شاكِرِيٌّ ج شاكِرِيَّةٌ: ياللانما، مەدىكار.

شاكِرِيَّةٌ: ئىش ھەققى؛ خەنجەر.

شاكَسَ يُشاكِسُ مُشاكَسَةً: جېدەللەشتى، جاڭجاللاشتى، ئىغۋاگەرچىلىك قىلدى.

شاكَسَ الطِّفْلُ صَدِيقَهُ: بالا دوستىنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى.

شاكٌّ ج شُكّاكٌ م شاكَّةٌ: شەك كەلتۈرگۈچى، گۇمانلانغۇچى، شۈبھىلەنگۈچى.

شاكُّ السِّلاحِ: چىش-تىرنىقىغىچە قوراللانغۇچى، تولۇق قوراللانغان.

شاكَّةٌ ج شَوَاكُّ: گال ئىششىقى، بوغۇز ئىششىقى.

شاكَلَ يُشاكِلُ مُشاكَلَةً: ئوخشىدى، ئوخشاپ كەتتى.

وَما شاكَلَ ذٰلِكَ: شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر، ئەنە شۇنداق نەرسىلەر، ۋەھاكازا.

شاكَلَهُ: مۇخالىپەتچىلىك قىلدى، زىددىيەتلەشتى.

«أَنْتَ لا تُشاكِلُ أَباكَ فِي فَضْلِهِ وَعِلْمِهِ»: سەن پەزىلەتتە ۋە ئىلىمدە ئاتاڭغا ئوخشىمايدىكەنسەن.

شاكِلَةٌ ج شَوَاكِلُ: بىقىن، يان؛ خاراكتېر، تەبىئەت؛ ھاجەت.

عَلَى شاكِلَتِهِ: ئۆز ئۇسۇلى بىلەن، ئۇنىڭ خاراكتېرى بويىچە.

«قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شاكِلَتِهِ»: ھەر ئادەم (ھىدايەت ۋە گۇمراھلىقتا) ئۆز يولى بويىچە ئىش قىلىدۇ.

إِمْرَأَةٌ شاكِلَةٌ: غىلجىڭ ئايال.

أَصابَ شاكِلَةَ الصَّوابِ: ماھىيىتىگە يەتتى.

شاكَهَ يُشاكِهُ مُشاكَهَةً: ئوخشاپ كەتتى.

شاكُوسٌ ج شَوَاكِيسُ: بولقا.

شاكَى يُشاكِي مُشاكاةً: شىكايەت قىلدى، دادلىدى.

شاكٍ: شىكايەت قىلغۇچى، ئەرز قىلغۇچى، دادلىغۇچى.

رَجُلٌ شاكِي السِّلاحِ: تولۇق قوراللانغان كىشى، چىش - تىرنىقىغىچە قوراللانغان كىشى.

شالَ يَشُولُ شَوْلًا الشَّيْءَ: كۆتۈردى، ئېگىزلەتتى.

شالَ الْمِيزانُ: جىڭ كۆتۈرۈلۈپ كەتتى.

شالَتْ نَعامَتُهُ: ئۆلدى، ھالاك بولدى؛ يېڭىلدى، يەڭگىلىدى.

شالَتْ نَعامَتُهُمْ: ئۇلار پارچىلىنىپ كەتتى.

شالَ يَشِيلُ شَيْلًا الشَّيْءَ: كۆتۈردى.

شالَ بِـ: تاللىدى، ئىلغىدى؛ تېپىۋالدى؛ ئېلىۋالدى؛ يۆتكىدى؛ ئوينىدى، ئويناشتى.

شالٌ ج شِيلانٌ و شالاتٌ: شارپا، رومال، ياغلىق.

شالِمٌ: قارا بۇغداي؛ قوش تىرناق؛ تىرناق ( ).

شالُونٌ: ئاياللىچە كۆڭلەك.

شالِيَةٌ ج شالِياتٌ و شَوالِيٌّ: بوتۇلكا، شىشە؛ لوڭقا؛

ئەستەك .

شام يشيْمُ شيْمًا الشّيْءَ: باھالىدى ، مۆلچەرلىدى .

اَلشّامُ: سۈرىيە .

اَلشّامُ الْكَبِيْرَةُ: دەمەشق .

شامْبُوْ: چاچ سوپۇنى .

شامِتٌ ج شُمّاتٌ م شامِتَةٌ ج شَوامِتُ: ئىچى يامان ، كۆڭلى قارا ، نىيىتى بۇزۇق .

باتَ بِلَيْلَةِ الشّوامِتِ: قورقۇنچلۇق كېچىنى ئۆتكۈزدى .

شامَةُ الْخَدِّ ج شامٌ وَ شامّاتٌ: مەك ، خال .

شامِخٌ ج شُمَّخٌ م شامِخَةٌ ج شامِخاتٌ و شَوامِخُ: ئېگىز: يۇكسەك .

رَجُلٌ شامِخٌ: تەكەببۇر ، ھاكاۋۇر ، ھالى چوڭ .

جَبَلٌ شامِخٌ: ئېگىز تاغ .

جِبالٌ شَوامِخُ: ئېگىز ۋە تىك كەتكەن تاغلار .

نَسَبٌ شامِخٌ: ئېسىل نەسەب .

﴿وَجَعَلْنا فِيْها رَواسِيَ شامِخاتٍ﴾ «قرآن»: بىز زېمىنغا ئېگىز تاغلارنى ئورناتتۇق .

شامِذٌ ج شُمَّذٌ و شَوامِذُ: چايان .

شامَسَ يُشامِسُ مُشامَسَةً: دۇشمەنلەشتى ، ئۆچەكەشتى .

شامِسٌ ج شَوامِسُ: جاھىل ، تەرسا ؛ ئاپتاپ ، ئاپتاپلىق .

شامِلٌ: ئومۇمىي ، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى .

«إِنْطَلَقْنا كُلُّنا لِلتَّنْظِيْفِ الشّامِلِ»: ھەممىمىز ئومۇمىيۈزلۈك تازىلىق قىلىشقا ئاتلاندۇق .

شامَةٌ: پۇراش ، پۇراش سېزىمى ، پۇراش ئەزاسى .

شانَ يَشِيْنُ شَيْنًا: سەتلەشتۈردى ، ئەيىبلىدى ، مالامەت قىلدى .

شانِئٌ ج شُنّاءٌ م شانِئَةٌ ج شَوانِ: نەپرەتلەنگۈچى ، يىرگەنگۈچى ، ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، ئۆچ كۆرگۈچى ، يامان كۆرگۈچى .

﴿إِنَّ شانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ «قرآن»: ھەقىقەتەن سېنىڭ دۈشمىنىڭنىڭ نام-نىشانى قالمايدۇ .

شائِبٌ م شائِبَةٌ: چىشى سەدەپتەك ئاپئاق ئادەم .

شائِطَةٌ ج شُنَّطٌ و شُنْطاتٌ: سومكا ، خالتا ، قاپ ، سەپەر خالتىسى .

شانِفٌ: ھاكاۋۇر .

شانَّةٌ ج شَوانٌّ: ساي ، ئېقىن .

شاهَ يَشُوهُ شَوْهًا وَ شَوْهَةَ الْوَجْهُ: يۈزى سەت ، كۆرۈمسىز بولدى .

شاهَ يَشِيْهُ شَيْهًا: كۆز تەگدى .

شاهْبَلّوط: كاشتان ، كاشتان ياڭىقى .

شاهْبَنْدَرْ: شەھەر باشلىقى .

شاهِدُ إِثْباتٍ: دەۋاگەر ئۈچۈن گۇۋاھ بولغۇچى .

شاهِدُ نَفْيٍ: جاۋابكار ئۈچۈن گۇۋاھ بولغۇچى .

شاهَدَ يُشاهِدُ مُشاهَدَةً الشّيْءَ: نەرسىنى كۆزدىن كەچۈردى ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى .

شاهِدٌ ج شُهُودٌ وَ شُهّادٌ: گۇۋاھ ، شاھىت ، گۇۋاھلىق بەرگۈچى ؛ نەقىل ئالماق ؛ تىل ؛ پەرىشتە .

شاهِدُ عَدْلٍ: ئادىل گۇۋاھچى .

شاهِدُ عَيْنٍ: نەق مەيدان گۇۋاھچىسى .

﴿أَفَمَنْ كانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شاهِدٌ مِنْهُ﴾ «قرآن»: پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن روشەن دەلىلگە ئاساسلانغان ئادەم (ھاياتىي دۇنيانى كۆزلەيدىغان كىشىلەر بىلەن ئوخشاشمۇ؟). ئۇنىڭغا ئاللاھ تەرىپىدىن كەلگەن گۇۋاھلىق بەرگۈچى قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىدۇ .

شاهِدُ زُوْرٍ: يالغان گۇۋاھلىق بەرگۈچى .

صَلاةُ الشّاهِدِ: شام نامىزى .

شاهِدَةٌ ج شَواهِدُ وَ شاهِداتٌ: قەبرە تېشى ؛ كۆچۈرۈلگەن نۇسخا ، كوپىيە ؛ بېگىز قول .

وَرَقُ الشّاهِدَةِ: قارا قەغەز .

الشّاهِدَةُ: بەر شارى؛ كوپىيە دەپتەر، ئورىگىنال.

شاهَرَ يُشاهِرُ مُشاهَرَةً: ئايلىق ئىجارىگە ئالدى.

شاهِقٌ: ئېگىز، ئالىي، يۈكسەك.

جَبَلٌ شاهِقٌ: ئېگىز تاغ.

شاهِقَةٌ ج شَواهِقُ: ئېگىز بىنا، ئېگىز ئىمارەت.

جِبالٌ شَواهِقُ: ئېگىز ۋە تىك كەلگەن تاغلار.

شاهَلَ يُشاهِلُ مُشاهَلَةً: تىللاشتى، جېدەللەشتى.

شاهَى يُشاهِي مُشاهاةً: ئوخشاپ قالدى، ئوخشىشىپ كەتتى.

شاهِينٌ ج شَواهِينُ و شَياهِينُ: سار (قۇش)؛ جىڭنىڭ چوكىسى.

شاوَرَ يُشاوِرُ مُشاوَرَةً فِي الْأَمْرِ: مەسلىھەتلەشتى، مەسلىھەت سورىدى.

شاوَرَ نَفْسَهُ: ئۆز ئۆزى بىلەن سۆزلەشتى، ئويلاشتى.

«وَشاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ» قرآن: ئىشتا ئۇلار بىلەن كېڭەشكىن.

شاوَسَ يُشاوِسُ مُشاوَسَةً الْماءُ: سۇ ئاران كۆرۈندى، ۋىل-ۋىل كۆرۈندى.

شاوَلَ يُشاوِلُ مُشاوَلَةً الشَّيْءَ: كۆتۈردى.

شاوَلَ فُلانٌ قِرْنَهُ: رەقىبىنى ئېلىشىشقا چاقىردى.

شاوَلَ بِهِ: چەتكە قاقتى، سىقىپ چىقاردى.

شاوِيشٌ: ئوفىتسېر.

شايٌ: چاي؛ چاي دەرىخى.

شايٌ أَحْمَرُ: پەمىل چاي.

شايٌ أَخْضَرُ: كۆك چاي.

حَفْلَةُ شايٍ: چاي سۆھبەت يىغىنى.

مِلْعَقَةُ شايٍ: چاي قوشۇقى.

شايَحَ يُشايِحُ مُشايَحَةً: ئۇرۇشتى، كۈرەش قىلدى.

شايَحَ فِي الْأَمْرِ: تىرىشتى.

شايَصَ يُشايِصُ مُشايَصَةً: مىجەزى ئوساللاشتى.

شايَصَ فُلانًا: دەۋالاشتى.

شايَعَ يُشايِعُ مُشايَعَةً: ھىمايە قىلدى، ئالقىشلىدى، قۇۋۋەتلىدى.

شايِفٌ: قارىغۇچى، كۆرگۈچى.

شائِبٌ: ئارىلاشقان.

شائِبٌ ج شُيّابٌ و شِيَبٌ: ئاق چاچلىق بوۋاي.

«لا تَزالُ كَما كُنْتَ . أَمّا أَنا فَصِرْتُ شائِبًا»: سەن يەنىلا بۇرۇنقىدەك تۇرۇپسەن. مەن بولسام چارباش بولۇپ كەتتىم.

شائِبَةٌ ج شَوائِبُ: ئاق چاچ موماي؛ ئەيىب، نۇقسان، ئىللەت؛ كىر.

«لَيْسَ فِي ماءِ الْمَطَرِ شائِبَةٌ مِنْ تُرابٍ»: يامغۇر سۈيىدە دۇغ يوق.

بَرِيءٌ مِنَ الشَّوائِبِ: نۇقسانسىز ئادەم.

شائِحٌ: كۆڭلەمچى، قورقۇغۇچى، ئېھتىياتچان.

شائِعٌ: تارالغان؛ ئورتاق.

عَلَى الشّائِعِ: بىللە، بىرلىكتە.

«لَكَ فِي هٰذِهِ الدّارِ سَهْمٌ شائِعٌ»: بۇ قورودا سېنىڭمۇ بىر كىشىلىك ھەسسەڭ بار.

اَلشّائِعُ أَنَّ ...: ئەيقاچتى گەپلەرگە قارىغاندا.

مِلْكٌ شائِعٌ: تەڭ پايدىلىنىش ھوقۇقى، ئورتاق پايدىلىنىش ھوقۇقى.

شائِعَةٌ ج شَوائِعاتٌ و شَوائِعُ: ئۆسەك سۆز، پىتنە-ئىغۋا.

شائِفٌ: قارىغۇچى، كۆرگۈچى.

شائِقٌ: ئىشتىياق باغلىغۇچى، ئارزۇ قىلغۇچى.

كَلامٌ شائِقٌ: سېنىك سۆزۈك يېقىملىق.

شائِكٌ ج شاكَةٌ: تىكەنلىك، تىكىنى بار.

سِلْكٌ شائِكٌ: سىم توسۇق، سىم تور.

«جِسْمُ هٰذَا الْحَيَوانِ شائِكٌ»: بۇ ھايۋاننىڭ بەدىنى تىكەنلىك.

مَسْأَلَةٌ شائِكَةٌ: مۇرەككەپ مەسىلە، چىگىش مەسىلە.

شائِلٌ ج شوَّلٌ و شوَّالٌ مِنْ ناقةٍ: كۆيلىگەن چىشى تۆگە.

شائِلةٌ ج شوائِل: بوغاز بولغىنىغا يەتتە ئاي بولغان تۆگە.

شائِمٌ: بەختسىزلىك ئېلىپ كەلگۈچى.

شائِنٌ: نومۇسسىز، هاياسىز.

شائِهٌ ج شوَّهٌ: مېيىپ، مەجرۇھ، غەيرىي تەبىئىي.

شُؤْبُوبٌ ج شآبِيبُ: ئۆتكۈنچى يامغۇر؛ كۈننىڭ قاتتىق ئىسسىقلىقى؛ گىرۋەك.

صبَّ اللهُ شآبِيبَ الرَّحْمَةِ: ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمىتىنى ياغدۇرسۇن.

شُؤْبُوبٌ مِنَ الْفَرَسِ: ئۇچار ئات، يۈگۈرۈك ئات، دۇلدۇل.

هُوَ حَسَنُ شآبِيبِ الْوَجْهِ: چىرايى گۈزەل، گۈزەل چىرايى.

شَئِزَ يَشْأَزُ شأْزًا و شَأَزًا و شَأَزًا الْمَكَانُ: جاي ئېگىز ۋە قاتتىق بولدى.

شَئِزَ فُلانٌ: پالانى ئەنسىرىدى.

شأْزَةٌ: بىر قېتىم قايغۇرماق.

خَيْلٌ شأْزَةٌ: سېمىز ئات.

شَئِسَ يَشْأَسُ شأَسًا الشَّيْءُ: قاتتىق بولدى.

شَئِسَ الرَّجُلُ: كىشى ئەنسىرىدى، خاتىرجەمسىزلەندى.

شأْشأَ يُشَأْشِئُ شأْشأَةً الرَّاعِي الْغَنَمَ: پادىچى قوينى هۇشت، دەپ هەيدىدى.

شأْشأَتِ النَّخْلَةُ: ئۇلانغان خورما تۇتمىدى.

شأْشأَ الْقَوْمُ: قوۋم تارقىلىپ كەتتى.

شأْشأَ أَمْرُهُمْ: ئۇلارنىڭ ئىشى ئاشكارا بولدى.

شَئِفَ يَشْأَفُ شأْفًا رِجْلُهُ: پۇتىغا چاقا چىقىپ قالدى.

شَئِفَتْ أَصابِعُهُ: قولىنىڭ تىرناق ئەتراپىلىرى يېرىلىپ كەتتى.

شأْفَةٌ ج شأْفاتٌ: كۆيدۈرگە كېسىلى؛ ئاداۋەت، دۈشمەنلىك، يىلتىز، ئاساس، ئېگىز.

إسْتَأْصَلَ شأْفَتَهُ: تۈپ يىلتىزىدىن يوقاتتى.

بَيْنَهُمْ شأْفَةٌ: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئاداۋەت بار.

رَجُلٌ شأْفَةٌ: كۆچتۆككۈر ئادەم، يېگىلمەس ئادەم.

شأَمَ يَشْأَمُ شأْمًا قَوْمَهُ أوْ عَلَى قَوْمِهِ: قوۋمىغا شۇملۇق ئېلىپ كەلدى، قوۋمىغا بەختسىزلىك ئېلىپ كەلدى.

شَئِمَ الشَّخْصُ: ئۇنىڭغا شۇملۇق يەتتى، بەختسىزلىك كەلدى.

شُؤْمٌ: شوم، شۇملۇق، يامان، يامانلىق، بەختسىزلىك.

لا تَجْلِبِ الشُّؤْمَ لِأُسْرَتِكَ: ئائىلەڭنى بەختسىز قىلىپ قويما.

شأْمَةٌ: يامانلىق ئالامىتى، شۇملۇق بېشارىتى.

شُؤْمِيٌّ: بەختسىزلىك، پالاكەتچىلىك، نەسلىك.

اَلْيَدُ الشُّؤْمَى: سول قول.

شأَنَ يَشْأَنُ شأْنًا الشَّخْصُ: مەرتىۋىلىك بولدى.

شأْنٌ ج شُؤُونٌ و شِيانٌ و أَشْؤُنٌ: ئىش، هال، هاجەت، ئەھۋال، مۇناسىۋەت، ئالاقە، جاي، ئورۇن، يەر؛ مۇھىم، مۇھىملىق.

فِي هَذَا الشَّأْنِ: بۇ جەھەتتە، بۇ ھەقتە.

﴿لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ﴾ «قۇرئان»: ئۇ كۈندە ھەر ئادەمنىڭ بىر ھالى بولىدۇكى، ئۇنىڭ باشقىلارغا قارىشىغا (شۇ ھالى) يار بەرمەيدۇ.

«رَجَعَ ظَافِرًا كَمَا هُوَ شَأْنُهُ»: بۇرۇنقىدەك غالىبانە قايتتى.

«رَجُلٌ ذُو شَأْنٍ»: ئابرۇيلۇق ئادەم، مەرتىۋىلىك ئادەم.

هَذَا شَأْنٌ عَظِيمٌ: بۇ ئۇلۇغ ئىشتۇر.

أَصْحَابُ الشَّأْنِ: ئىش ئۈستىدىكىلەر.

أَصْلَحَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ شَأْنِهَا: ئايال ئۆزىنى پەدازلىدى، گىرىم قىلدى.

أَمْرٌ خَطِيْرُ الشَّأْنِ: مۇھىم ئىش، چوڭ ئىش.

﴿فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ﴾ «قرآن»: بەزى شەخسىي ئىش ئۈچۈن ئۇلاردىن ئىجازەت سورىسا، ئۇلاردىن ئىچىدىن سەن خالىغان ئادەمگە ئىجازەت بەرگىن.

أَنْتَ وَشَأْنُكَ: خالىغىنىڭنى قىل.

إِنَّ لِهٰذَا الرَّجُلِ شَأْنًا: ئۇ مۇھىم ئادەم.

دَعْنِي وَشَأْنِي: ئۆز ھالىمغا قوي.

«شَأْنُهُ فِي ذَالِكَ شَأْنُ كَذَا»: ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئەھۋالى پوكۇنىنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ.

قَالَ جَلَّ شَأْنُهُ: ئۇلۇغ ئاللاھ دېدى، ئۇلۇغ ئاللاھ ئېيتتى.

مَا شَأْنُكَ وَهٰذَا: بۇ ئىش ساڭا مۇناسىۋەتسىز.

هٰذَا شَأْنُهُ دَائِمًا: بۇنىڭ ئادىتى ھەمىشە شۇنداق.

وَالشَّأْنُ أَنَّ ...: ... ئىش، مەسىلە شۇ يەردىكى...

لَاشَأْنَ لَهُ بِالْجَرِيْمَةِ: ئۇنىڭ بۇ جىنايەتكە چېتىشلىقى يوق.

أُولُوا الشَّأْنِ: ئالاقىدار كىشىلەر.

كَمَا هُوَ الشَّأْنُ فِي ...: ... خۇددى .... دەك، گويا.... ...غا ئوخشاش.

رَفِيْعُ الشَّأْنِ: مەرتىۋىلىك.

لِيْ مَعَهُ شَأْنٌ آخَرُ: توختاپ تۇر، ئارىمىزدىكى ھېساب تۈگىمىدى.

مَا شَأْنُكَ ؟: ھالىڭ قانداق؟ نېمە بولدۇڭ؟ نېمە ئىش؟

بِشَأْنِ كَذَا: ... توغرىسىدا، ... توغرۇلۇق، ... ھەققىدە.

صَاحِبُ الشَّأْنِ: دەۋالاشقۇچى، بىۋاسىتە ئالاقىدار كىشى، شاھىت.

ذُو شَأْنٍ هَامٍّ: مۇھىم، ئەھمىيەتلىك.

قَائِمٌ بِشُؤُونِ عَائِلَتِهِ: ئۇ ئائىلە ئىشلىرى بىلەن بولۇۋاتىدۇ.

اَلشُّؤُونُ الإِجْتِمَاعِيَّةُ: ئىجتىمائىي ئىشلار.

وِزَارَةُ الشُّؤُونِ الإِجْتِمَاعِيَّةِ: خەلق ئىشلار مىنىستىرلىقى.

شُؤُونُ الطَّلَبَةِ (إِدَارَةُ): ئوقۇغۇچىلار ئىشلىرى باشقارمىسى.

إِدَارَةُ شُؤُونِ الْعَامِلِيْنَ أَوِ الْمُوَظَّفِيْنَ: ئىشچى-خىزمەتچىلەر باشقارمىسى.

«لِلّٰهِ فِي خَلْقِهِ شُؤُونٌ»: ئاللاھتائالانىڭ مەخلۇقاتلىرىغا ئائىت ئاجايىپ ئىشلىرى بار (ئاجايىپ ئىشلار ياكى تاساددىپى ئىشلار يۈز بەرگەن چاغدا ئېيتىلىدىغان سۆز).

شَأْوٌ: مەقسەت، غايە، مۇددىئا، ئىرادە، ئىنتىلىش؛ زەمبىل، سپۇەت: ھىممىتى چوڭ.

فُلَانٌ بَعِيْدُ الشَّأْوِ: پالانى ئىرادىلىك.

جَرَى الْفَرَسُ شَأْوًا أَوْ شَأْوَيْنِ: ئات بىر مەيدان ياكى ئىككى مەيدان چاپتى.

شَأَى يَشْئُو شَأْوًا: ئۆتۈپ كەتتى، ھالقىپ كەتتى، بېسىپ چۈشتى.

شَأَى يَشْئِي شَأْيًا الْقَوْمَ: ئۆتۈپ كەتتى، ھالقىپ كەتتى، بېسىپ چۈشتى.

شَأْيَهُ الشَّيْءُ: ئەجەبلەندۈردى، قىزىقتۇردى.

شَبَا يَشْبُو شَبْوًا الشَّيْءُ: قەد كۆتۈرۈپ تۇردى.

شَبَّتِ النَّارُ: ئوت ياقتى.

شَبَا الْفَرَسُ: ئات ئىككى پۇتى بىلەن ئۆرە تۇردى.

شَبَا وَجْهُهُ: چىرايى يورۇپ كەتتى.

شَبًا: لەش؛ سوغۇق.

شَبَا الأَسِنَّةِ: نەيزىنىڭ ئۇچى.

شَبَابٌ ج شَبَائِبُ: ياش يىگىت؛ ياشلىق مەزگىل،

شَبَّاكٌ فِي سَقْفٍ مَائِلٍ: تۈكلۈك.
«هٰذا شُبَّاكٌ تَدْخُلُ مِنْهُ الشَّمْسُ وَالْهَواءُ»: بۇ دېرىزىدىن ئاپتاپ (كۈن نۇرى) چۈشۈپ ۋە هاۋا كىرىپ تۇرىدۇ.
شَبَّبَ يُشَبِّبُ تَشْبِيبًا بِفُلانَةٍ: پالانىنى ماختىدى، مەدھىيىلىدى.
شَبَّبَ الشَّاعِرُ: شائىر ياشلىق باھارىنى ئەسلىدى.
شَبَّةٌ ج شَبائِبُ: ئاچا - سىڭىل.
شَبَّةُ النَّارِ: ئوت يالقۇنى.
شَبَّةٌ: قارا كۆز؛ بەدىيان.
شَبَثٌ ج أَشْباثٌ و شِبْثانٌ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.
شَبَّحَ يُشَبِّحُ تَشْبِيحًا الْمُتَكَلِّمُ: سۆزلىگۈچى قول ئىشارىتى قىلدى.
شَبَّحَ الشَّيْءَ: كېڭەيتتى، يايدى.
شَبَّحَ فِي السُّؤَالِ: سوئالدا قاتتىق تەلەپ قويدى، تەكرار سورىدى.
شَبْرَغٌ ج شَبارِغُ: چايان، سېرىقئېشەك.
شَبَّرَ يُشَبِّرُ تَشْبِيرًا الثَّوْبَ: رەختنى ئۆلچەتتى.
أَشْبَرَ يُشْبِرُ شَبْرًا الشَّيْءَ: ئۆلچىدى، غېرىچلىدى.
شَبَطٌ: كاراپ بېلىقى، سازان بېلىقى.
شَبَّعَ يُشَبِّعُ تَشْبِيعًا: تويغۇزۇۋەتتى، تويۇندۇردى.
شَبَّعَهُ ضَرْبًا: قاتتىق ئۇردى.
شَبَّعَ الْمَوْضُوعَ دَرْسًا و تَمْحِيصًا: مەسىلىنى ئىنچىكىلىك بىلەن تەھلىل قىلدى، مۇھاكىمە قىلدى.
شَبَّكَ يُشَبِّكُ تَشْبِيكًا الْأَشْياءَ: نەرسىلەرنى كىرىشتۈردى، ئارىلاشتۇردى.
«شَبَّكَ بَيْنَ أَصابِعِهِ»: بارماقلىرىنى كىرىشتۈردى، گىرەلەشتۈردى.
شَبَّهَ يُشَبِّهُ تَشْبِيهًا بِهِ: ئوخشاتتى، تەمسىل قىلدى، سېلىشتۇردى، تەڭلەشتۈردى.
شَبَّهَ الْفَتاةَ بِالْبَدْرِ: قىزنى تولۇن ئايغا ئوخشاتتى.

شُبِّهَ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: ئارىلىشىپ كەتتى، مۇجمەل بولۇپ قالدى.
شَبُّوتٌ ج شَبابِيتُ: ئىلمەك، قارماق، ئىلگەك.
شَبُّورٌ ج شَبابِيرُ و شَبُّوراتٌ: بۇرغا، كاناي، گۇدۇك.
شَبُّورَةٌ: كاناي.
شُبُوطٌ: كاراپ بېلىقى، سازان بېلىقى.
شَبَثٌ: قارا كۆز؛ بەدىيان.
شَبِثَ يَشْبَثُ شَبَثًا بِكَذا: يۆلەندى، تايانـدى، يېقىندى، تەۋە بولدى، يېپىشتى؛ جايلاشتى، ئورنىدى، يۆگەندى.
شَبَثٌ ج أَشْباثٌ و شِبْثانٌ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.
رَجُلٌ شَبِثٌ: تەرسا ئادەم.
أَبُو شَبَثٍ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.
شَبَحَ يَشْبَحُ شَبْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كەردى، سوزدى، سوزۇپ ئاچتى؛ كېڭەيدى، يېيىلدى.
شَبَحَ الْعُودَ: ياغاچنى يونىدى.
شَبَحٌ ج أَشْباحٌ و شُبُوحٌ: سايە، كۆلەڭگە، ئادەمنىڭ شەكلى؛ خىيال؛ دەرۋازا؛ خىيالىي مەنزىرە، ئوبراز، سۈرەت.
أَشْباحٌ بِلا أَرْواحٍ: يادىكىغۇ؛ دۆت، ئەقىلسىز.
شَبَحُ الْحَرْبِ: ئۇرۇشنىڭ باشلىنىشى.
شَبَحُ الْمَوْتِ: ھالاكەتنىڭ باشلىنىشى.
شَبْحانُ: ئۇزۇن؛ ئېگىز.
شُبْحَةٌ: كىشەن؛ بىر تال - بىر تال، بىر قېتىملىق ئۇرۇش.
نَزَعَ سَقْفَ بَيْتِي شُبْحَةً شُبْحَةً: ئۆيۈمنىڭ ئۆستىنى بىر - بىرلەپ ئېچىۋەتتى.
شُبْحِيَّةٌ: دۇربۇننىڭ كۆزى.
شِبْدَعٌ. شِبْدَعَةٌ ج شَبادِعُ: چايان، سېرىقئېشەك، گىيزەندە.
شَبَرَ يَشْبُرُ شَبْرًا الثَّوْبَ: رەختنى غېرىچلىدى،

شُبَّاكٌ فِي سَقْفٍ مَائِلٍ: تۈڭلۈك.

«هَذَا شُبَّاكٌ تَدْخُلُ مِنْهُ الشَّمْسُ وَالْهَوَاءُ»: بۇ دېرىزىدىن ئاپتاپ (كۈن نۇرى) چۈشۈپ ۋە هاۋا كىرىپ تۇرىدۇ.

شَبَّبَ يُشَبِّبُ تَشْبِيبًا بِفُلاَنَةٍ: پالانىنى ماختىدى. مەدھىيىلىدى.

شَبَّبَ الشَّاعِرُ: شائىر ياشلىق باھارىنى ئەسلىدى.

شَبَّةٌ ج شَبَائِبُ: ئانا ـ سىڭىل.

شَبَّةُ النَّارِ: ئوت يالقۇنى.

شَبَّةٌ: قارا كۆز؛ بەدىيان.

شَبَثٌ ج أَشْبَاثٌ و شِبْثَانٌ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.

شَبَّحَ يُشَبِّحُ تَشْبِيحًا الْمُتَكَلِّمُ: سۆزلىگۈچى قول ئىشارىتى قىلدى.

شَبَّحَ الشَّيْءَ: كېڭەيتتى، يايدى.

شَبَّحَ فِي السُّؤَالِ: سوئالدا قاتتىق تەلەپ قويدى، تەكرار سورىدى.

شَبَّرَغٌ ج شَبَارِغُ: چايان، سېرىقئېشەك.

شَبَّرَ يُشَبِّرُ تَشْبِيرًا الثَّوْبَ: رەختنى ئۆلچەتتى.

أَشْبَرَ يُشْبِرُ شَبْرًا الشَّيْءَ: ئۆلچىدى، غېرىچلىدى.

شَبَّطٌ: كاراپ بېلىقى، سازان بېلىقى.

شَبَّعَ يُشَبِّعُ تَشْبِيعًا: تويغۇزۇۋەتتى. تويۇندۇردى.

شَبَّعَهُ ضَرْبًا: قاتتىق ئۇردى.

شَبَّعَ الْمَوْضُوعَ دَرْسًا وَ تَمْحِيصًا: مەسىلىنى ئىنچىكىلىك بىلەن تەھلىل قىلدى، مۇھاكىمە قىلدى.

شَبَّكَ يُشَبِّكُ تَشْبِيكًا الْأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى كىرىشتۈردى، ئارىلاشتۇردى.

«شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ»: بارماقلىرىنى كىرىشتۈردى، گىرەلەشتۈردى.

شَبَّهَ يُشَبِّهُ تَشْبِيهًا بِهِ: ئوخشاتتى، تەمسىل قىلدى، سېلىشتۇردى، تەڭلەشتۈردى.

شَبَّهَ الْفَتَاةَ بِالْبَدْرِ: قىزنى تولۇن ئايغا ئوخشاتتى.

شُبِّهَ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: ئارىلىشىپ كەتتى، مۇجمەل بولۇپ قالدى.

شَبُّوثٌ ج شَبَابِيثُ: ئىلمەك، قارماق، ئىلگەك.

شَبُّورٌ ج شَبَابِيرُ و شَبُّورَاتٌ: بۇرغا، كاناي، گۈدۈك.

شَبُّورَةٌ: كاناي.

شُبُّوطٌ: كاراپ بېلىقى، سازان بېلىقى.

شَبَثٌ: قارا كۆز؛ بەدىيان.

شَبِثَ يَشْبَثُ شَبَثًا بِكَذَا: يۆلەندى، تايانـدى، بېقىندى، تەۋە بولدى، يېپىشتى؛ چاپلاشتى، ئورىدى، يۆگىدى.

شَبَثٌ ج أَشْبَاثٌ وَ شِبْثَانٌ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.

رَجُلٌ شَبْثٌ: تەرسا ئادەم.

أَبُو شَبْثٍ: زەھەرلىك ئۆمۈچۈك.

شَبَحَ يَشْبَحُ شَبْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كەردى، سوزدى، سوزۇپ ئاچتى؛ كېڭەيدى، يېيىلدى.

شَبَحَ الْعُودَ: ياغاچنى يونىدى.

شَبَحٌ ج أَشْبَاحٌ وَ شُبُوحٌ: سايە، كۆلەڭگە، ئادەمنىڭ شەكلى؛ خىيال؛ دەرۋازا؛ خىيالىي مەنزىرە، ئوبراز، سۈرەت.

أَشْبَاحٌ بِلاَ أَرْوَاحٍ: ياداڭغۇ؛ دۆت، ئەقىلسىز.

شَبَحُ الْحَرْبِ: ئۇرۇشنىڭ باشلىنىشى.

شَبَحُ الْمَوْتِ: ھالاكەتنىڭ باشلىنىشى.

شَبْحَانُ: ئۇزۇن؛ ئېگىز.

شَبْحَةٌ: كىشەن؛ بىر تال ـ بىر تال، بىر قېتىملىق ئۇرۇش.

نَزَعَ سَقْفَ بَيْتِي شَبْحَةً شَبْحَةً: ئۆيۈمنىڭ ئۆستىنى بىر ـ بىرلەپ ئېچىۋەتتى.

شَبْحِيَّةٌ: دۇربۇننىڭ كۆزى.

شِبْدِعٌ . شِبْدَعَةٌ ج شَبَادِعُ: چايان، سېرىقئېشەك. گېزەندە.

شَبَرَ يَشْبُرُ شَبْرًا الثَّوْبَ: رەختنى غېرىچلىدى،

ئۆلچىدى.

شِبْرٌ: ئۆلچەم؛ تۇرمۇش قۇرماق؛ ئۆمۈر؛ ئاياللىنىڭ مەھرى، تويلۇق.

شِبْرٌ ج أَشْبَارٌ: غېرىچ؛ بىر ئۆمۈر، ئۆمۈرۋايەت، ئۆمۈر بويى.

«شِبْرًا بِشِبْرٍ وَ ذِرَاعًا بِذِرَاعٍ»: ھەممە ئىش - ھەرىكەتتە دورىدى، ئەگەشتى.

«شِبْرٌ مِنَ الأَرْضِ»: بىر غېرىچ يەر.

«دَافَعُوا عَنْ أَرْضِهِمْ شِبْرًا شِبْرًا»: زېمىنىنى بىر غېرىچمۇ بەرمەي قوغدىدى.

شَبَرٌ - شُبْرَةٌ: سوۋغا، ھەدىيە؛ بايلىق.

شُبْرَةٌ: بوي، قامەت.

شَبْرَقَ يُشَبْرِقُ شَبْرَقَةً: يىرتىۋەتتى؛ يىرتىلىپ كەتتى.

شَبْرَقَ اللَّحْمَ: گۆشنى پارچىلىدى.

شَبْرَقَ عَيْنَيْهِ: كۆزىنى قويۇۋەتتى.

شَبْرِقَةٌ ج شَبَارِقُ: پارچە پۇل، پارچە راسخوت پۇلى.

فَطِيرُ الشَّبَارِقِ: گۆشنان، قىيمىلىق نان.

شَبْشَبَ يُشَبْشِبُ شَبْشَبَةً: ئاياغ بىلەن ئۇردى.

شِبْشِبٌ ج شَبَاشِبُ: تەرەت كەشى، باسماق كەش، ساپما كەش.

شَبَصٌ: شاخلارنىڭ گىرەلىشىپ كېتىشى، چىرمىشىپ كېتىشى.

شَبَطَ يَشْبُطُ شَبْطًا فِيهِ: چەك تۇردى، كاچىلىق قىلدى؛ تەرسالىق.

شَبِعَ يَشْبَعُ شَبَعًا وَ شِبْعًا وَ شِبَعًا مِنَ الطَّعَامِ: تويدى، تويۇندى.

شَبِعَ الْجِسْمُ: سەمرىدى، بەدەن تولدى.

شَبِعَ ضَحِكًا: خۇشال - خۇرام ئوينىدى، پۇخادىن چىققۇچە تاماشا قىلدى.

شَبِعَ مِنْهُ: زېرىكتى، بىزار بولدى، يىرگەندى، نەپرەتلەندى.

شَبِعَ يَشْبَعُ شَبَاعَةً عَقْلُهُ: ئەقىل كىردى.

شِبْعٌ: توقلۇق.

أَكْلَةُ شِبْعٍ: تويغۇدەك تاماق.

شِبْعٌ وَ شِبَعٌ: تويماق.

شَبْعَانُ م شَبْعَى وَ شَبْعَانَةٌ ج شِبَاعٌ وَ شَبَاعَى: توق، توق ئادەم.

رَجُلٌ شَبْعَانُ: باي، مۇلۇكدار.

شُبْعَةٌ ج شُبَعٌ: شُبْعَةٌ مِنْ طَعَامٍ: بىر قېتىم تويغۇدەك تاماق.

شَبِقَ يَشْبَقُ شَبَقًا: شەھۋىتى قوزغالدى، شەھۋەتپەرەسلىك قىلدى، جىنسىي ھەۋەسكە بېرىلدى.

شَبَقٌ: شەھۋانىيلىق، جىنسىي ھەۋەس، شەھۋانىي نەپسى، شەھۋانىي ئىشقى، جىنسىي تەلەپ.

«أَلْعَبَقُ يَهِيجُ الشَّبَقَ»: خۇش ھىد جىنسىي ھەۋەسنى قوزغايدۇ.

شُبُقٌ: تورۇپكا، غاگرا، چىلىم.

شَبِقٌ: شەھۋەتپەرەس، خوتۇنپەرەس.

شَبَقَةٌ ج شَبَقَاتٌ: بىر تال، بىر پىيلەكلىك.

شَبَقِيَّةٌ: (ئۆز تېنىدىن) ھوزۇرلىنىش.

شَبَكَ يَشْبِكُ شَبْكًا الشَّيْءَ: نەرسە بىر - بىرىگە كىرىشتى.

شَبَّكَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كىرىشتۇردى، گىرەلەشتۈردى.

شَبَكَتِ الأُمُورُ: ئىشلار ئارىلىشىپ كەتتى، چىرمىشىپ كەتتى، گىرەلىشىپ كەتتى.

«شَبَكَ الشَّابُ الْفَتَاةَ»: يىگىت قىزغا چاي ئىچكۈزدى.

شُبُكٌ: غاگرا، تورۇپكا، چىلىم.

شَبْكَةٌ ج شَبَكَاتٌ: نىكاھلىنىش سوۋغىسى، نىكاھلىنىش ئۈزۈكى.

شَبَكَةٌ ج شَبَكٌ وَ شِبَاكٌ وَ شَبَكَاتٌ: تور، سېتكا.

شَبَكَةُ السِّكَكِ الْحَدِيدِيَّةِ: تۆمۈريول لىنىيىسى.

شَبَكَةُ الْمُوَاصِلاَتِ: قاتناش لىنىيىسى، قاتناش تورى.

شَبَكَةُ الْكَهْرِبَاءِ: توك لىنىيىسى.

شَبَكَةُ كُرَةِ الْمَضْرِبِ: تېننىس توپ سېتكىسى.

شَبَكَةُ الْكُرَةِ الطَّائِرَةِ: ۋالىبول سېتكىسى.

شَبَكَةُ صَيْدِ السَّمَكِ: بېلىق تورى.

شَبَكَةُ أَسْلاَكٍ: سىم تور.

شَبَكَةٌ أُفُقِيَّةٌ: تور، ۋېرتىكال.

شَبَكَةٌ تِجَارِيَّةٌ: سودا تورى.

شَبَكَةٌ تِلْفِزْيُونِيَّةٌ: تېلېۋىزىيە تورى.

شَبَكَةٌ عَصَبِيَّةٌ: نېرۋا تورلىرى.

شَبَكَةُ قَوَاعِدِ الْقَذَائِفِ الْمُوَجَّهَةِ: باشقۇرۇلىدىغان بومبا بازىسى تورى.

شَبَكَةٌ مَجَارِيٌّ: سۇ چىقىرىش سىستېمىسى، سۇ چىقىرىش تورى.

شَبَكَةُ نَقْلِ كَهْرَبَائِيَّةٍ: ئېلېكتر كۈچى ئارقىلىق يۆتكەش ئورنى.

شَبَكَةُ الشَّعْرِ: چاچ تورى.

شَبَكَةُ الْعَنْكَبُوتِ: ئۆمۈچۈك تورى.

سِلْكُ شَبَكَةٍ: سىم تور، سىم توسۇق.

شَبَكَةُ الْهَاتِفِ: تېلېفون لىنىيىسى.

أَلْقَى الصَّيَّادُ شَبَكَتَهُ فِي النَّهْرِ: بېلىقچى تورنى دەرياغا تاشلىدى.

شَبَكَةُ قَنَوَاتِ الرَّيِّ: سۇغۇرۇش قانالىرى تورى.

شَبَكَةُ الْخُطُوطِ الْحَدِيدَةِ: تۆمۈريول لىنىيىسى تورى.

شُبْكَةٌ ج شُبَكٌ: تۇغقانچىلىق مۇناسىۋەت.

بَيْنَهُمَا شُبْكَةٌ: ئۇ ئىككىسىنىڭ تۇغقانچىلىقى بار.

شُبَيْكَةٌ ج شُبَيْكَاتُ الْعَيْنِ: كۆزنىڭ تور پەردىسى، كۆرۈش پەردىسى.

شَبَلَ يَشْبُلُ شُبُولاً: راھەت-پاراغەتتە ئۆسۈپ چوڭ بولدى.

شَبِلَ بِالْخَيَّاطَةِ: كۆك سالدى، كۆكلىدى.

شِبْلٌ ج أَشْبَالٌ وَ شِبَالٌ: شىر كۈچۈكى، شىر بالىسى.

«هَذَا الشِّبْلُ مِنْ ذَالِكَ الأَسَدِ»: ئاتا بالىسى، دادا قانداق بولسا بالىمۇ شۇنداق بولىدۇ.

شَبِمَ يَشْبَمُ شَبَمًا: سوغۇق بولدى.

شَبِمَ الْمَاءُ: سۇ سوۋۇدى، مۇزلىدى.

شَبِمٌ م شَبِمَةٌ: سوغۇق؛ سايمان؛ زەھەر؛ ئۆلۈم.

بَقَرَةٌ شَبِمَةٌ: سېغىن كالا.

شَبَنَ يَشْبَنُ شَبْنًا: باياشاتلىق ئىچىدە ياشىدى.

شَبَنَ الشَّيْءُ: نەرسە يېقىنلاشتى.

شَبَنْزِي: شىمپەنزە، قارا ئورانگۇتان.

شِبْهٌ وَ شَبَهٌ ج أَشْبَاهٌ: ئوخشاش، بىر خىل.

شِبْهُ جَزِيرَةٍ: يېرىم ئارال.

شِبْهُ مُسْتَعْمَرَةٍ: يېرىم مۇستەملىكە.

شِبْهُ رَسْمِيٍّ: غەيرىي رەسمىي.

شِبْهُ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ: ئەرەب يېرىم ئارىلى.

شِبْهُ جَزِيرَةِ الْهِنْدِ: ھىندى يېرىم ئارىلى.

شِبْهُ مَكْنَنَةٍ: يېرىم ماشىنىلاشتۇرۇش.

شِبْهُ مُوَصِّلٍ: يېرىم ئۆتكۈزگۈچ.

شِبْهٌ / شَبَهٌ / شَبْهَانٌ: سېرىق مىس، جەز.

وَجْهُ الشَّبَهِ: ئوخشاش نۇقتا، ئوخشىتىش ئوبيېكتى.

عَرَفَهُ شَبَهًا: ئۇنى (سىرتقى كۆرۈنۈشىدىن) تونۇۋالدى.

شُبْهَةٌ ج شُبَهٌ وَ شُبُهَاتٌ: تۇتۇق، مۇجمەل، خىرە، گۇمان؛ شەك-شۈبھە.

تَحْتَ الشُّبْهَةِ: گۇمانلىق.

شَبَهِيٌّ: سېرىق مىسنىڭ، سېرىق مىستەك.

شَبُوٌ: زىيان-زەخمەت.

شَبُوبٌ: كۆكگۈرت، سەرەڭگە، تۇتۇرۇق، زىننەت

بۇيۇمى.

«هَذا الثَّوْبُ شَبُوبٌ لِلْفَتَاةِ»: بۇ كىيىم قىزنى تېخىمۇ چىرايلىق قىلىۋېتىدۇ، بۇ كىيىم قىزغا تازا يارىشىپتۇ.

شَبُورٌ ج شَبَابِيْرُ: بۇرغا، گۇدۇك، كاناي.

شَبُوَةٌ: چايانىسىك نەشتىرى.

جَارِيَةٌ شَبُوَةٌ: جورئەتلىك ئايال.

شَبُوطٌ ج شَبَابِيْطُ: كاراپ بېلىقى، سازان بېلىقى.

شُبُوقٌ: تورۇپكا، غاڭزا، چىلىم.

شَبِيبَةٌ ج شَبَائِبُ: ياش، ياشلىق.

اَلشَّبِيْبَةُ الْإِسْلَامِيّ: ئىسلام ياشلىرى.

إِتِّحَادُ الشَّبِيْبَةِ: ياشلار ئىتتىپاقى.

«تَحْتَفِلُ كَثِيْرٌ مِنَ الْبِلَادِ بِعِيْدِ الشَّبِيْبَةِ»: نۇرغۇن دۆلەتلەر ياشلار بايرىمىنى تەبرىكلەيدۇ.

شَبِيْكَةٌ: توقۇلما.

شَبِيْنٌ ج أَشَابِيْنُ: پىرا-قىشلاق، سەھرا.

شَبِيْنٌ ج شَبَائِنُ: يىگىت قولدىشى.

شَبِيْنُ الْمُعْتَمِدِ: چوقۇندۇرغان ئاتا.

شَبِيْنَةٌ: قىز قولدىشى.

شَبِيْنَةُ الْمُعْتَمِدِ: چوقۇندۇرغان ئانا.

شَبِيْهٌ ج شِبَاهٌ وَ أَشْبَاهٌ: ئوخشاش، بىر خىل، بىردەك.

«وَمَالَكَ فِي الزَّمَانِ رَأَوْ شَبِيْهًا لِأَنَّكَ فِي الْخِصَالِ عَلَوْتَ قَدْرًا»: سەن ئاجايىپ پەزىلەتلىك ئادەمسەن، دۇنيادا سېنىڭ ئوخشىشىڭ تېپىلمايدۇ.

شَتَا يَشْتُو شَتْوًا بِالْبَلَدِ: مەلۇم شەھەردە قىشلىدى، قىشنى ئۆتكۈزدى.

شَتَا الْحَيَوَانُ: هايۋان ئۈچەككە كىردى.

شَتَا الشِّتَاءُ: قىش بولدى، سوغۇق بولدى.

شَتَتِ السَّمَاءُ: يامغۇر ياغدى.

شَتَا: قۇرغاق، قۇرغاقچىلىق.

شِتَاءٌ ج أَشْتِيَةٌ وَ شُتِيٌّ: قىش، قىش پەسلى؛ قورغاقچىلىق؛ يامغۇر، يامغۇرلۇق مەۋسۇم.

«لِإِيْلَافِ قُرَيْشٍ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ»«قرآن»: قۇرەيش قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن، ئۇلار قىشلىق ۋە يازلىق سەپەرلىرىدە قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن…

فَاكِهَةُ الشِّتَاءِ: ئۈت.

شِتَائِيٌّ: قىشلىق، قىشقا تەۋە.

طَقْسُ هَذَا الْأُسْبُوعِ شِتَائِيٌّ: بۇ ھەپتىنىڭ ھاۋاسى قىشنىڭ ھاۋاسى.

شَتَاتٌ ج أَشْتَاتٌ: تارقاق، چېچىلاڭغۇ، قالايمىقان، تەرتىپسىز، پارچىلىنىپ كەتكەن.

قَصَّ عَلَيْهِ أَشْتَاتَ الْأَضَاحِيْكِ: ئۇ ئۇنىڭغا خىلمۇخىل كۈلدۈرگە ئېيتىپ بەردى.

﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ﴾«قرآن»: بۇ كۈندە كىشىلەر قىلغان ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن توپ-توپ بولۇپ تارىلىپ كېتىدۇ.

ضَمَّ شَتَاتَ مَعْلُومَاتِهِ: ئۇنىڭ پارچە-پۇرات مەلۇماتلىرىنى توپلىدى.

جَاؤُوا أَشْتَاتًا: ئۇلار ئايرىم-ئايرىم كېلىشتى.

شَتَّ يَشِتُّ شَتًّا وَ شَتَاتًا وَ شَتِيْتًا: تارقالدى، چېچىلدى، پارچىلاندى.

شَتَّ الْوَجْدُ بِقَلْبِهِ: مۇھەببەت ئۇنىڭ قەلبىنى پارە — پارە قىلىۋەتتى.

شَتَّ الْأَشْيَاءُ: نەرسىلەر چېچىلىپ كەتتى.

شَتَّتِ الدَّارُ بِفُلَانٍ: هويلا پالانىغا يىراق بولدى.

شَتٌّ: تارقاق، چېچىلاڭغۇ، پارچىلىنىپ كەتكەن.

أَمْرٌ شَتٌّ: قالايمىقان ئىش.

شَتَّامٌ: جېدەلخور، ئۇرۇشقاق.

شَتَّانَ: يىراق بولدى، ئايرىلدى.

شَتَّانَ بَيْنَهُمَا: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەرق ناھايىتى

چوك، ئىككىسىنىڭ ئارىلىقى ناھايىتى يىراق.

شَتَّتَ يُشَتِّتُ تَشْتِيْتًا الْأَشْيَاءَ: تارقىتىۋەتتى، پارچىلىۋەتتى.

شَتَّتَ فِكْرَهُ: ئۇنىڭ پىكرىنى بۆلۈۋەتتى.

شَتَّتَ اللّٰهُ شَمْلَهُمْ: ئاللاھ ئۇلارنى تىرىپىرەن قىلىۋەتسۇن.

شَتَّرَ يُشَتِّرُ تَشْتِيْرًا الْعَيْنَ: قاپىقىنى تۈردى.

شَتَّرَ بِهِ: ئۇنى تىللىدى.

شَتَّمَ يُشَتِّمُ تَشْتِيْمًا: قاتتىق تىللىدى.

شَتَّى يُشَتِّي تَشْتِيَةً: قىشلىدى، قىشنى ئۆتكۈزدى.

شَتَرَ يَشْتِرُ شَتْرًا الشَّيْءَ: يىرتىۋەتتى، كېسىۋەتتى.

شَتِرَ يَشْتَرُ شَتَرًا: يىرىلدى.

شَتِرَتْ عَيْنُهُ: قاپىقى تۈرۈلدى.

شَتَرٌ: ئەيىب، نۇقسان، ئىللەت.

شُتْرَاتٌ: تۇز؛ لىمون سۈيى.

شُتْرَةٌ: ئىككى بارماق ئارىسى.

شَتَغَ يَشْتَغُ شَتْغًا: ئىچى تىت-تىت بولۇپ كەتتى، جىددىيلىشىپ كەتتى.

شَتَغَ يَشْتَغُ شَتْغًا فُلَانًا: دەپسەندە قىلدى، كەمسىتتى، بوزەك قىلدى.

شَتَلَ يَشْتِلُ شَتْلًا الزَّرْعَ: زىرائەتنى كۆچۈردى.

أَعْمَالُ الشَّتْلِ: شال تىكىش.

شَتْلُ النِّيْلِ: نىل رەڭ، كۆك، قارا كۆك، تۇمۇر كۆك.

شَتْلَةٌ ج شَتَلَاتٌ وَ شَتْلٌ: كۆچۈرۈپ تىكىلگەن مايسا؛ دەرەخ كۆچىتى.

شَتْلَةُ الْقُطْنِ: كېۋەزنىڭ شادىسى، غولى.

شَتْلَةُ النِّيْلِ: كۆك بوياق، نىل رەڭ.

شَتَمَ يَشْتُمُ شَتْمًا وَ شَتِيْمَةً وَ تَشْتَامًا: ھاقارەتلىدى، ئاھانەت قىلدى، دەشنام بەردى، تىللىدى، ئەيىبلىدى.

«فَإِنْ شُتِمَ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ» «حديث»: تىللانغان كىشى مەن روزىدار، دېسۇن.

شَتُمَ يَشْتُمُ شَتَامَةً: سەت بولدى، كۆرۈمسىز بولدى، سەتچىلىك بولدى، ئۇيات بولدى.

شَتْمٌ: تىللىماق، ھاقارەتلىمەك، دەشنام بەرمەك.

أَشْبَعَهُ شَتْمًا: تىللاپ تويغۇزۇۋەتتى.

شَتَنَ يَشْتُنُ شَتْنًا الثَّوْبَ: رەخت توقۇدى.

أُنَاسٌ شُتُوتٌ: بىر قەبىلىدىن ئەمەس كىشىلەر.

شِتْوِيٌّ: قىشلىق، قىشلىق مەۋسۇم، قىشلىق پەسىل؛ قىشقا مەنسۇپ، قىش پەسلىگە تەۋە.

فُسْتَانٌ شِتْوِيٌّ: قىشلىق كىيىم.

«يَبْتَدِأُ التَّوْقِيْتُ الشِّتْوِيّ فِي أَوَّلِ نُوْفَمْبَر / تشرين الثاني»: قىشلىق ۋاقىت نويابىرنىڭ ئەۋۋىلىدە باشلىنىدۇ.

شَتِيْتٌ ج شَتَّى: تارقاق، چېچىلاڭغۇ، قالايمىقان، تەرتىپسىز؛ ئوخشىمايدىغان.

مَسَائِلُ شَتَّى: خىلمۇخىل مەسىلىلەر.

﴿إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى﴾ «قرآن»: سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلار شەك-شۈبھىسىزكى، خىلمۇخىلدۇر.

صَارَ جَمْعُهُمْ شَتِيْتًا: ئۇلارنىڭ تويى تارقىلىپ كەتتى.

شَتِيْمٌ: تىللانغان، ھاقارەتلەنگەن.

شَتِيْمَةٌ ج شَتَائِمُ: تىل-ھاقارەت.

تَبَادَلَا الشَّتَائِمَ: بىر-بىرى بىلەن تىللاشتى.

شَتِيٌّ: قىش يامغۇرى.

شَثٌّ ج شِثَاثٌ الواحدة: شَثَّةٌ: كۆپ، نۇرغۇن، مول؛ ئەركەك ھەسەل ھەرىسى؛ پارچە تاغ چوققىسى؛ تاغ دەرىخى، تاغ ياڭىقى.

شَثِرَ يَشْثَرُ شَثَرًا عَيْنُهُ: كۆزىگە قان تولۇپ قالدى.

شِثْرٌ ج شُثُورٌ: تاغ گىرۋىكى.

شَثِرَةٌ . الْقَنَاةُ الشَّثِرَةُ: ۋەيران بولۇپ كەتكەن ئېرىق.

شَثِلَ يَشْثَلُ شَثَلًا وَ شَثُلَ يَشْثُلُ شُثُولَةً أَصَابِعُهُ:

بارماقلىرى يىرىكلىشىپ كەتتى.

شَفِنَ يَشْفَنُ شَفْنًا كَفُّهُ: ئالقىنى يىرىكلىشىپ كەتتى.

شَثْنٌ: قوپال، يىرىك.

شَجَا يَشْجُو شَجْوًا: دەرد-ئەلەمگە دۇچار قىلدى، قايغۇغا سالدى، ئازابلىدى، مۇڭغا چۆمدۈردى، مۇڭلاندى.

شَجَا بَيْنَهُمَا: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى، ئىغۋاگەرچىلىك قىلدى، ئارىنى بۇزدى.

شَجَاهُ: خۇشال قىلدى، شادلاندۇردى.

«شَجَاهُ تَذَكُّرُ الْإِلْفِ»: دوستىنى ئەسلەش ئۇنى مۇڭلاندۇردى.

شَجًا: غەم-قايغۇ، ھەسرەت؛ گالغا قادىلىپ قالغان سۆڭەك.

شِجَابٌ ج شُجُبٌ: كىيىم ئاسقۇچ؛ پورروپكىسا، پۇگەت.

شَجَاجٌ: ھاۋا.

شَجَّارٌ: ئۈستى ئوچۇق ئاپتوموبىل؛ تەختىراۋان.

شِجَارٌ ج شُجُرٌ: ئىلغۇچ، دەم، تاقاق.

شُجَاعٌ ج شِجْعَانٌ: چوڭ يىلان.

شُجَاعٌ ج شُجْعَانٌ وَ شُجَعَاءُ وَ شِجْعَةٌ: باتۇر، قەھرىمان، جەسۇر، مەرد، جۈرئەتلىك، مەردانە.

شُجَاعَةٌ: باتۇرلۇق، مەردلىك، جەسۇرلۇق.

شَجَبَ يَشْجُبُ شَجْبًا: قاتتىق ئەيىبلىدى، نارازىلىق بىلدۈردى، تەنقىد قىلدى.

شَجَبَ الرَّأْيَ: رايىنى تەنقىد قىلدى.

شَجَبَ يَشْجُبُ شَجْبًا وَ شُجُوبًا وَشَجِبَ يَشْجَبُ شَجَبًا: ھالاك قىلدى؛ تەنقىد قىلدى، ئەيىبلىدى.

شَجَبٌ ج شُجُوبٌ: باش قېتىنچىلىق، غەم-قايغۇ، پەرىشانلىق، خاپىلىق.

شَجْبٌ ج شُجُوبٌ: چېدىرنىڭ تۈۋرۈكى.

شَجْبَاءُ: كەمەر.

شَجَّ يَشُجُّ شَجًّا: چاقتى، بۇزۇپ تاشلىدى.

شَجَّ الرَّأْسَ: باشنى يېرىۋەتتى.

شَجَّ الْمَرْكَبُ الْبَحْرَ: پاراخوت دولقۇن يېرىپ ماڭدى.

«يَشُجُّ بِيَدٍ وَ يَأْسُو بِأُخْرَى» مثل: بىر قولى بىلەن بۇزۇپ، بىر قولى بىلەن تۈزەيدۇ، «ياخشىلىقمۇ بار، يامانلىقمۇ بار»، «بىر قولىدا ئوت، بىر قولىدا سۇ بار».

شَجٌّ: يارماق، يېرىۋەتمەك.

شَجَّارٌ ج شَجَّارُونَ: ئۆسۈملۈك تەتقىقاتچىسى، بوتانىك.

شَجَّةٌ ج شِجَاجٌ: يۈز ياكى باشتىكى يارا.

شَجَرَ يُشَجِّرُ تَشْجِيرًا: دەرەخ تىكتى، ئورمان ئەھيا قىلدى.

شَجَّرَ الشَّارِعَ: كوچىغا دەرەخ تىكتى، يېشىللاشتۇردى.

شَجَّرَ الشَّجَرَةَ: دەرەخنى ئۆلىدى.

شَجَّرَ الثَّوْبَ: كىيىمگە دەرەخ سۈرىتىنى چۈشۈردى.

شَجَّعَ يُشَجِّعُ تَشْجِيعًا شَجَّعَهُ: ئىلھام بەردى، روھلاندۇردى؛ تەقدىرلىدى؛ قوللىدى، كۆچەيتتى.

«شَجَّعَ الْمُشَاهِدُونَ فَرِيقَهُمُ الْقَوْمِيَّةَ»: تاماشىبىنلار ئۆزلىرىنىڭ مىللىي كوماندىسىنى ئىلھاملاندۇردى.

شَجَّنَ يُشَجِّنُ تَشْجِينًا فُلَانًا: پالانىنى قايغۇغا سالدى.

شَجَرَ يَشْجُرُ شَجْرًا الْبَيْتَ: ئۆيگە تىرەك قويدى.

شَجَرَ الشَّيْءَ: نەرسىنى باغلىدى.

شَجَرَ يَشْجُرُ شَجَرًا وَ شُجُورًا مَا بَيْنَهُمْ: جېدەللەشتى، جاڭجاللاشتى.

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ

بَيْنَهُمْ» قرآن: (ئۇ سېنى مۆئمىنلەر ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى دەتالاشقا) بەرۋەردىگارىڭ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى، مۇناپىقلار) ئۆز ئارىسىدىكى دەتالاشقا سېنى ھۆكۈم چىقىرىشقا تەكلىپ قىلمىغۇچە...

«مَا شَجَرَكَ عَنَّا»: سېنى بىزدىن نېمە سوۋۇتۇۋەتتى.

شَجَرَهُ بِالرُّمْحِ: ئۇنىڭغا نەيزە ئۇردى.

شَجِرَ يَشْجَرُ شَجَرًا الرَّجُلُ: كىشىنىڭ جان سانى كۆپەيدى.

شَجَرٌ ج أَشْجَارٌ و شَجْرَاءُ الواحدة شَجَرَةٌ ج شَجَرَاتٌ: دەرەخ.

شَجَرَةُ النَّسَبِ: نەسەبنامە.

﴿وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾ «قرآن»: ئوت - چۆپلەر، دەل - دەرەخلەر سەجدە قىلىدۇ.

هُوَ مِنْ شَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ: ئۇ ئېسىل نەسەبتىن.

الشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ: زەققۇم دەرىخى.

﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ﴾ «قرآن»: بىز ساڭا (مىراج كېچىسى ئاسمان - زېمىندىكى ئاجايىپلاردىن) كۆرسەتكەن كۆرۈنۈشنى، قۇرئاندىكى لەنەت قىلىنغان دەرەخنى (يەنى زەققۇم دەرىخىنى) پەقەت كىشىلەر ئۈچۈن سىناق قىلدۇق.

شَجَرَةُ الزَّقُّومِ: زەققۇم دەرىخى، دوزاختىكى بىر دەرەخنىڭ نامى.

﴿إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ طَعَامُ الْأَثِيمِ﴾ «قرآن»: زەققۇم دەرىخى ھەقىقەتەن گۇناھكارلارنىڭ تامىقىدۇر.

شَجَرَةُ الْفُسْتُقِ: پىستە دەرىخى.

شَجَرَةُ الْبَرْنِيقِ: سىر دەرىخى.

شَجَرَةُ الْبَقِّ: قارىياغاچ.

شَجَرَةُ الْجِنِّ: قار قارىغىيى.

شَجَرَةُ الْوَرْنِيشِ: سىر دەرىخى.

شَجَرَةُ جَوْزِ الْهِنْدِ: كوكس دەرىخى.

شَجَرَةٌ مِنَ الصَّنَوْبَرِيَّاتِ / شَجَرَةٌ مِنَ الْفَصِيلِيَّةِ الصَّنَوْبَرِيَّةِ: يىڭنە يوپۇرماقلىقلار ئائىلىسىدىكى دەرەخ.

شَجِرٌ: دەرەخلىك، دەرەخزارلىق.

مَكَانٌ شَجِرٌ: دەرەخلىك يەر.

شَجْرَاءُ: بۈكلۈك، بۈك ئورمان، قويۇق ئورمانزارلىق.

شَجَرِيٌّ: تىل تاۋۇشى.

شَجُعَ يَشْجُعُ شَجَاعَةً: باتۇر بولدى، جۈرئەتلىك بولدى.

شَجِعَ يَشْجَعُ شَجَعًا: ئۆزىردى: ئېگىزلىدى.

شَجَنَ يَشْجُنُ شَجْنًا وَ شَجْنَةً وَ شُجُونًا: قايغۇردى، ئازابلاندى، ھەسرەت چەكتى.

شَجَنَ الْحَمَامَةُ: كەپتەر سايرىدى، دەمدەر دەم تۈتتى، دەمدەر ئۈنلىدى.

شَجِنَ يَشْجَنُ شَجَنًا وَ شَجُنَ يَشْجُنُ شَجَنًا وَ شُجُونًا: قايغۇردى، ھەسرەت چەكتى.

شَجَنٌ ج أَشْجَانٌ وَ شُجُونٌ: ھەسرەت، قايغۇ - ئەلەم.

مُثِيرُ الشُّجُونِ: ئېچىنىشلىق، قايغۇلۇق.

أَثَارَ هَذَا الْخَبَرُ شُجُونِي: بۇ خەۋەر مېنى قايغۇغا سالدى.

فُلَانٌ أَخُو شَجَنٍ: ھەمىشە غەمكىن ئادەم.

شَجْنٌ ج شُجُونٌ: يول، داغدام يول، مۇساپە. لىنىيە.

«اَلْحَدِيثُ ذُو شُجُونٍ»: گەپنىڭ تېگىدە گەپ بار، شاخلىنىلغان پاراڭ.

شُجْنَةٌ / شِجْنَةٌ: شاخ، دەرەخ شېخى.

بَيْنَهُمَا شُجْنَةٌ: ئۇ ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتى ئىنتايىن قويۇق.

شَجْوٌ: غەم، قايغۇ، ھەسرەت.

شَجِيٌّ: غەم - قايغۇلۇق؛ ھەسرەتلىك،

پاجىئەلىك، ئېچىنىشلىق.

تَمْثِيلٌ شَجَوِيٌّ: پاجىئە، تراگېدىيە.

شَجِي يَشْجِي شَجْيًا: قايغۇرۇپ، ھەسرەت چەكتى. ئازابلاندى.

شجي بعظم: گېلىغا سۆڭەك تۇرۇپ قالدى.

شجي: گالىغا قادىلىپ قالغان سۆڭەك.

شَجٍ م شَجِيَةٌ: ئەندىشىلىك، تەشۋىشلىك، پاراكەندە.

شَجِيجٌ: قوزۇق.

شَجِيرٌ: دەرەخلىك، بوك ـ باراقسان ئورمان.

شُجَيْرَةٌ ج شُجَيْرَاتٌ: كۆچەت.

شَجِيعٌ ج شُجْعَانٌ و شِجَاعٌ وَ شُجَعَاءُ وأَشْجِعَةٌ م شَجِيعَةٌ ج شَجَائِعُ: قەھرىمان، باتۇر، جەسۇر، مەرد، جۈرئەتلىك.

شَجِيٌّ شَجِيَةٌ: سېغىنغۇچى، ئەنسىرىگۈچى؛ مۇڭلانغۇچى، غەمكىن، پاراكەندە.

«وَيْلُ الشَّجِيِّ مِنَ الْخَلِيِّ»: دىلىنىڭ غەشلىكى يالغۇزلۇقتىن.

شحا يَشْحُو شَحْوًا فُلاَنٌ: پالانى چوڭ قەدەم تاشلاپ ماڭدى.

شحا فمَهُ: ئاغزىنى ئاچتى.

شحا فمُهُ: ئاغزى چوڭ ئېچىلدى.

شحاتَةٌ: تىلەمچىلىك.

شحاحٌ: قاغا، ئېشەك قاتارلىقلارنىڭ ئاۋازى.

شحاذَةٌ: تىلەمچىلىك.

شحاكٌ: ئوغلاقنىڭ ئېغىزىغا توغرىسىغا سېلىپ قويۇلىدىغان ياغاچ.

شَحُبَ يَشْحُبُ و شَحَبَ يَشْحَبُ شُحُوبَةً وَ شُحُوبًا: قورۇلدى، سولاشتى، تاتاردى، بوزاردى.

شحت يَشْحَتُ شَحْتًا: سەدىقە تىلىدى.

شَحْتَةٌ: ئەرزىمەس نەرسە، كىچىككىنە سوۋغا.

شَحْتَلَةٌ: ئەرزىمەس (كىچىككىنە) سوۋغا.

شَحَثَ يَشْحَثُ شَحْثًا: تىلىدى، تىلەمچىلىك قىلدى.

شَحَثَ الْمُدْيَةَ: پىچاقنى بىلىدى.

شَحَجَ يَشْحَجُ / يَشْحِجُ شَحِيجًا و شُحَاجًا وَ شَحْجَانًا الْغُرَابُ: قاغا قاقىلىدى.

شَحَجَ الْحِمَارُ: ئېشەك ھاڭرىدى.

شَحَّ يَشِحُّ شَحًّا بِالشَّيْءِ: بېخىللىق قىلدى، پېخسىقلىق قىلدى.

شَحَّ الشَّيْءُ: نەرسە كېمىيىپ كەتتى، ئازلاپ كەتتى.

شُحٌّ: بېخىللىق، پېخسىقلىق.

فِيّ حَالَةِ شَحِّ الْوُقُودِ: يېقىلغۇ يېتىشمەسلىك ئەھۋالى ئاستىدا.

﴿وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ﴾ «قرآن»: ئىنسانلارنىڭ تەبىئىتىگە بېخىللىق سىڭىپ كەتكەن.

«إِتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ» «حديث»: خەسىسلىكتىن ساقلىنىڭلار، خەسىسلىك سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرنى ھالاك قىلغان.

شَحَّاتٌ: تىلەمچى، قەلەندەر، دىۋانە، ئابدال.

شَحَّاثٌ: بېزەك تىلەمچى.

شَحَّاجٌ: قولان، ياۋا ئېشەك.

بَنَاتُ شَحَّاجٍ: قېچىر.

شَحَّاذٌ ج شَحَاذِةٌ: بازار قىلىدىغان تىلەمچى، بېزەك.

شَحَّارٌ: يانار تاغلىق يەر، قوملۇق يەر، قۇرۇم.

شَحَّارٌ: ئۆپكە.

شَحَّاطَةٌ ج شَحَّاطَاتٌ: فوسفورلۇق سەرەڭگە.

شَحَّرَ يُشَحِّرُ تَشْحِيرًا: ئىسلىدى، ئىسلاپ قارىداتتى.

شَحَّصَ يُشَحِّصُ تَشْحِيصًا ـ هُ: ئۇنى پارچىلىۋەتتى، ھارغۇزۇۋەتتى.

شَحَّصَهُ عَنِ الْمَكَانِ: قوغلىۋەتتى، ھەيدىۋەتتى.

شَحَّفَ يُشَحِّفُ تَشْحِيفًا الْبِطِّيخَ: قوغۇننى پىچىتى، توغرىدى، كەستى، تىلدى.

شَحَّلَ يُشَحِّلُ تَشْحِيلًا الْكَرْمَ: تاللى چاتىدى، پۇتىدى.

شَحَّمَ يُشَحِّمُ تَشْحِيمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى مايلاپ يۇمشاتتى.

شَحَّمْطَةٌ: سەرەڭگە.

شَحَذَ يَشْحَذُ شَحْذًا: ئەزدى، غاجىدى، سۈركىدى، سىلىقلىدى.

شَحَذَ السِّكِّينَ: پىچاقنى بىلىدى.

شَحَذَ فِي التَّسَوُّلِ: تىلىدى، تىلەمچىلىك قىلدى.

شَحَذَ ذِهْنَهُ: چوڭقۇر تەپەككۇر قىلدى، كاللىسىنى ئىشلەتتى.

شَحَذَهُ بِبَصَرِهِ: سىنچىلاپ قارىدى.

شَحْذٌ: بىلمەك.

حَجَرُ الشَّحْذِ: بىلەي تېشى.

شَحَرَ يَشْحَرُ شَحْرًا: ئەسنىدى، ئېغىزىنى ئاچتى.

شَحْرٌ: ئويمانلىقنىڭ ئوتتۇرىسى، ساي، جىلغا، توسما، تۇغان.

شَحْرَةٌ: تار قىرغاق.

شُحْرُورٌ ج شَحَارِيرُ: قارا قۇشقاچ.

شَحِزَ يَشْحَزُ شَحْزًا: قورقتى، چۆچۈدى.

شَحْشَاحٌ: ھەسەتخور، ئىچى تار، چىدىماس، كۆنلەمچى.

شَحْشَحٌ: بېخىل، پىخسىق.

شَحَطَ وَ شَحِطَ يَشْحَطُ شَحْطًا الْمَكَانُ: جاي يىراقلاشتى، ئۆزراپ كەتتى.

شَحَطَ فِي السِّعْرِ: باھا ئۆرلەپ كەتتى.

شَحْطٌ: قۇش مايىقى.

لاَ أَنْسَاكَ عَلَى شَحْطِ الدَّارِ: ئارىلىق يىراق بولسىمۇ سېنى ئۇنتۇمايمەن.

شَحَفَ يَشْحَفُ شَحْفًا: سويدى.

شَحَكَ يَشْحَكُ شَحْكًا الْجَدْيَ: ئۆچكىنىڭ يىلىنىغا خالتا سالدى.

شَحَمَ يَشْحَمُ شَحْمًا: مايلىدى، ماي سۈركىدى.

شَحُمَ يَشْحُمُ شَحَامَةً الرَّجُلُ: كىشى سەمرىدى.

شَحِمَ يَشْحَمُ شَحَمًا: سەمرىپ كەتتى.

شَحْمٌ ج شُحُومٌ: ماي، ياغ.

شَحْمٌ مُذَابٌ: ئېرىتىلگەن ماي.

﴿وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا﴾ «قرآن»: ئۇلارغا كالا ـ قويلارنىڭ ... ياغلىرىدىن باشقا ياغلارنى ھارام قىلدۇق.

شَحْمُ الثَّمَرِ: مېۋىنىڭ ئېتى.

شَحِمٌ: مايلىق، ياغلىق.

شَحْمَةٌ ج شَحَمَاتٌ: بىر پارچە ماي.

شَحْمَةُ الْأُذُنِ: قۇلاقنىڭ يۇمشىقى.

شَحْمَةُ الْعَيْنِ: كۆز ئالمىسى، كۆز قارىچۇقى.

شَحْمَةُ الرُّمَّانَةِ: ئانار دانىلىرىنىڭ ئارىسىنى ئايرىپ تۇرىدىغان نېپىز پەردە.

حَجَرٌ شَحْمَةٌ: گرانىت تاش.

زُيُوتُ الشَّحْمَةِ: ماشىنا مېيى.

«مَا كُلُّ بَيْضَاءَ شَحْمَةٌ وَلاَ سَوْدَاءَ تَمْرَةٌ»: ئاق نەرسىنىڭ ھەممىسى ياغ ئەمەس، قارا نەرسىنىڭ ھەممىسى خورما ئەمەس، پارقىرىغاننىڭ ھەممىسى ئالتۇن ئەمەس، ئات مىنگەننىڭ ھەممىسى چەۋەنداز ئەمەس.

شَحْمِيٌّ: مايلىق، ياغلىق، ياغقا مەنسۇپ.

شَحَنَ يَشْحَنُ شَحْنًا السَّفِينَةَ: كېمىگە يۈك باستى.

شَحَنَ الْبَطَارِيَّةَ الْكَهْرَبَائِيَّةَ: باتارېيىگە توك قاچىلىدى؛ زەرەتلىدى.

شَحَنَ الرَّجُلَ: قوغلىدى، قوغلاپ چىقاردى، سۈرۈپ چىقاردى.

شَحِنَ يَشْحَنُ شَحَنًا عَلَيْهِ: غەزەپلەندى، نەپرەتلەندى.

شَحْنٌ وَ شِحْنَةٌ ج شِحَنٌ: مال، پاراخوت يۈكى؛ بىر كۈنلۈك ئوزۇق.

شِحْنَةٌ كَهْرِبِيَّةٌ: زەرەت، ئېلېكتىر زەرەت.

بُولِسِيَّةُ الشَّحْنِ: تالون، مال ئېلىش، يۆتكەش قەغىزى.

شَحْنَاءُ: ئۆچمەنلىك، ئاداۋەت.

«أَزِيْلُوا الشَّحْنَاءَ مِنْ قُلُوبِكُمْ»: دىلىڭلاردىن ئۆچمەنلىكنى چىقىرىۋېتىڭلار.

شِحْنَةٌ ج شِحَنٌ: ئاتلىق قوشۇن؛ دۈشمەنلىك، قارىمۇقارشىلىق، ئۆچمەنلىك، ئاداۋەت.

شِحْنَةٌ ج شِحَنٌ و شَحَانٍ: ساقچى ئىدارىسىنىڭ باشلىقى.

رِجَالُ الشِّحْنَةِ: پايلاقچى، ئىشپىيون.

شِحْنَةٌ ج شِحَنٌ م شِحْنَاتٌ: پاراخوت يۈكى.

اَلشِّحْنَةُ الْكَهْرِبَائِيَّةُ: ئېلېكتىر زەرەت، ئېلېكتىر كۈچى.

شِحْنِيٌّ: پايلاقچى، ئىشپىيون.

شَحْوٌ: ئىچى، ئىچ تەرىپى.

شُحْوَارٌ: قۇرۇم، كۇيە، قازان كۈيىسى، تۈرخۇن كۈيىسى.

شُحْوَارُ الْمِصْبَاحِ: لامپا قونىدىقى.

شَحْوَةٌ: قەدەم.

فَرَسٌ بَعِيْدُ الشَّحْوَةِ: قەدىمى چوڭ ئات.

إِنَاءٌ وَاسِعُ الشَّحْوَةِ: قورساقلىق قاچا.

شَحْوَرَ يُشَحْوِرُ شَحْوَرَةً: ئىسلىدى، ئىسلاپ قارىداتتى.

شَحْوَرٌ: قارا قۇشقاچ.

شَحِيَ يَشْحَى شَحْيًا فُلاَنٌ: پالانى چوڭ قەدەم تاشلاپ ماڭدى.

شَحَى فَمَهُ: ئېغىزىنى چوڭ ئاچتى.

شَحِيْجٌ: قاغا، ئېشەك قاتارلىقلارنىڭ ئاۋازى.

شَحِيْحٌ ج شِحَاحٌ وَ أَشِحَّةٌ وَ أَشِحَّاءُ م شَحِيْحَةٌ ج شَحَائِحُ: پىخسىق، بېخىل، كۆزى كىچىك؛ كەم.

شَحِيْحُ النَّظَرِ: كۆرۈش قۇۋۋىتى ئاجىز.

«لاَتَكُنْ شَحِيْحًا بِعِلْمِكَ»: ئىلمىڭگە بېخىللىق قىلما.

سَنَوَاتٌ شَحِيْحَةٌ: قۇرغاقچىلىق يىللار.

شَحِيْذٌ: ئىتتىك پىچاق، ئۇستىرا قاتارلىقلار.

شَحِيْمٌ م شَحِيْمَةٌ: سېمىز، ياغلىق.

لَحْمٌ شَحِيْمٌ: سېمىز گۆش.

«هُوَ شَحِيْمٌ لَحِيْمٌ»: دوغىلاق، سېمىز.

شُخَاخٌ: سۈيدۈك، كىچىك تەرەت.

شَخَبَ يَشْخَبُ شَخْبًا اللَّبَنُ: سۈت (يېلىنىدىن) كوركىراپ چۈشتى.

مَرَّ يَشْخَبُ فِي الْأَرْضِ: يەر يۈزىنى سىيپاپ ئۆتتى، يەر يۈزىدىن كۆتۈرۈلدى.

«شَخَبَ الدَّمُ مِنَ الْجُرْحِ»: قان جاراھەتتىن ئېتىلىپ چىقتى.

شَخْبٌ . شُخْبَةٌ ج شِخَابٌ: سۈت ساغقاندىكى جىرقىراپ چىققان سۈت.

شَخْبَطَ يُشَخْبِطُ شَخْبَطَةً فِي الْكِتَابَةِ: قالايمىقان يازدى، مالىماتاڭ يازدى.

شَخُتَ يَشْخُتُ شُخُوتَةً: ياداپ كەتتى.

شَخَّ يَشُخُّ شَخِيْخًا بِبَوْلِهِ: سىيدى، كىچىك تەرەت قىلدى.

شَخَّ فِي نَوْمِهِ: خورەك تارتتى.

شَخٌّ: سۈيدۈك، كىچىك تەرەت.

شَخَّاخٌ: ئورنىغا سىيىپ قويىدىغان، سىيگەك.

شَخَّةٌ ج شَخَّاتٌ: گەندە، سۈيدۈك.

شَخَّرَ يُشَخِّرُ تَشْخِيْرًا النَّائِمُ: قاتتىق خورەك تارتتى.

شَخَّرَ الْحَيَوَانُ: ھايۋان پۇشقىردى.

شَخَّصَ يُشَخِّصُ تَشْخِيْصًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئېنىقلىدى، ئايرىدى، تەكشۈرۈپ سۈپىتىنى بېكىتتى؛ ئوخشاتتى، تەسەۋۋۇر قىلدى.

شَخَّصَ الطَّبِيْبُ الْمَرَضَ: دوختۇر ئاغرىققا دىئاگنوز قويدى، دوختۇر كېسەلنى ئېنىقلىدى.

شَخَّمَ يُشَخِّمُ تَشْخِيْمًا الطَّعَامَ: يېمەكلىكنى سېسىتىپ قويدى.

شَخِمَ الطَّعَامُ: سېسىپ قالدى، بۇزۇلدى.

شَخِمَ الْفَمُ: ئېغىز پۇراپ قالدى.

شَخَرَ يَشْخَرُ شَخْرًا وَ شَخِيْرًا الرَّجُلُ: كىشى خورقىرىدى، خورەك تارتتى.

شَخَرَ يَشْخِرُ شَخْرًا وَ شَخِيْرًا الْفَرَسُ: ئات كىشنىدى.

شَخَرَ الْحِمَارُ: ئېشەك ھاڭرىدى.

شَخْرَةٌ ج شَخَرَاتٌ: خورەك ئاۋازى.

شَخَزَ يَشْخَزُ شَخْزًا عَلَيْهِ الْأَمْرُ: ئىش قىيىنلاشتى، چىگىچلەشتى.

شَخَزَ عَيْنَيْهِ: كۆزىنى قويۇۋەتتى.

شَخَزَ بَيْنَهُمْ: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى، ئىغۋاگەرچىلىك قىلدى.

شَخَسَ يَشْخِسُ شَخْسًا الْأَمْرُ: ئىش قالايمىقانلاشتى.

شَخَسَ الْحِمَارُ: ئېشەك ئېرەكنى پۇراپ بېشىنى كۆتۈردى.

شَخْشَخَ يُشَخْشِخُ شَخْشَخَةً: سىيدى، كىچىك تەرەت قىلدى.

شَخْشَخَةٌ: شاراق-شاراق ئاۋاز.

شُخْشَيْخَةٌ ج شَخَاشِيْخُ: شاراق-شۇرۇق ئاۋاز؛ ئويۇنچۇق ئاۋازى؛ تۆگلۈك.

شَخَصَ يَشْخَصُ شُخُوصًا الشَّيْءُ: ئۆرلىدى، كۆتۈرۈلدى.

شَخَصَ النَّجْمُ: يۇلتۇز كۆرۈندى، پەيدا بولدى.

شَخَصَ بَصَرُهُ: كۆزىنى يۇمماي ئۇزاق تىكىلىپ قارىدى؛ چەكچىيىپ كەتتى.

شَخَصَ الْبَصَرُ: كۆز يۇمۇلماي كېڭىيىپ كەتتى، ئالىيىپ كەتتى.

﴿إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيْهِ الْأَبْصَارُ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ئۇلارنى جازالاشنى كۆزلەر چەكچىيىپ كېتىدىغان كۈنگىچە كېچىكتۈرىدۇ.

شَخَصَ مِنْ: كەتتى، باردى.

شَخَصَ الْمُسَافِرُ مِنْ بَلَدِهِ: مۇساپىر ئۆز يۇرتىدىن چىقىپ كەتتى.

شَخَصَ الرَّجُلُ: كىشى يىراقتىن كۆرۈندى.

شَخَصَ بِبَصَرِهِ إِلَى الشَّيْءِ: تىكىلىپ قارىدى، سىنچىلاپ قارىدى، زەن قويۇپ قارىدى.

شَخْصٌ ج أَشْخَاصٌ: شەخسىي، ئىنسان؛ مەۋھۇم ئوبراز، تەسەۋۋۇردىكى شەخس.

شَخْصٌ مَعْنَوِيٌّ: خىيالىي ئادەم.

فِيْ شَخْصِهِ: ئۇنىڭ ئۆزىدە.

شَخْصٌ مَرْغُوبٌ فِيْهِ: سۆيۈملۈك كىشى.

«رَأَيْتُ أَشْخَاصًا كَثِيْرِيْنَ فِي الْحَفْلِ»: مۇراسىمدا نۇرغۇن ئادەملەرنى كۆردۈم.

شَخْصِيٌّ: شەخسەن، شەخسىي، خۇسۇسىي، ئۆزى بىۋاستە.

أَمْرٌ شَخْصِيٌّ: شەخسىي ئىش.

شَخْصِيًّا: ئۆز، ئۆزى.

«حَضَرَ الْإِجْتِمَاعَ رَئِيْسُ الْوُزَرَاءِ شَخْصِيًّا»: باش مىنىستىر يىغىنغا شەخسەن ئۆزى قاتناشتى.

شَخْصِيَّةٌ ج شَخْصِيَّاتٌ: تەبىئەت، خۇسۇسىيەت، ئالاھىدىلىك.

شَخْصِيَّةٌ بَارِزَةٌ: كۆزگە كۆرۈنگەن شەخس، مەشھۇر ئاتاقلىق زات، مەشھۇر ئەرباب.

«حَقَّقَ أَهْدَافَهُ بِوَسَائِلِهِ الشَّخْصِيَّةِ»: ئۆزىگە خاس چارە-تەدبىرلەر ئارقىلىق مەقسىتىگە يەتتى.

فُلَانٌ ذُو شَخْصِيَّةٍ قَوِيَّةٍ: پالانى كۈچلۈك خاراكتېرگە ئىگە.

شَخْصِيَّةٌ تَارِيْخِيَّةٌ: تارىخىي شەخس.

الْأَحْوَالُ الشَّخْصِيَّةُ: نىكاھ، تالاق، مىراس قاتارلىق شەرىئەت ئەھكاملىرى.

بِطاقةٌ شَخْصِيَّةٌ: كىنىشكا، كىملىك، شەخسىي گۇۋاھنامە.

قَلَم تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة: شەخسلەرنىڭ سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈش ئىدارىسى.

لا شَخْصِيَّةَ لَهُ: ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى يوق.

قانُونُ الأَحْوالِ الشَّخْصِيَّة: ھەق ـ تەلەپ قانۇنى.

تَذْكِرَةُ تَحْقِيقِ الشَّخْصِيَّة: سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى، كىملىك.

مَحْكَمَةُ الأَحْوالِ الشَّخْصِيَّة: مىللىي سوت، خەلق سوتى، خەلق سوت مەھكىمىسى.

تَحْقِيقُ الشَّخْصِيَّة: سالاھىيىتىنى ئېنىقلىماق.

شَخْصِيَّةٌ نَبِيلَةٌ: ئالىيجاناب شەخس، ئادەم.

شَخَط يَشْخَطُ شَخْطًا فِيهِ: ۋارقىرىدى، دادلىدى.

شَخَطَهُ: ھەيۋە قىلدى، قورقۇتتى، تەھدىت سالدى، ھەيدىدى، قوغلىدى، سۈرۈپ چىقاردى.

شَخْطَةٌ: ۋارقىراش، چۇقان سېلىش.

شُخْطُورَةٌ: قېيىق. قولۋاق.

شَخَلَ يَشْخَلُ شَخْلًا الشَّرابَ: شارابنى سۈزۈۋلدۇردى.

شَخْمٌ: سېسىق (تاماق ياكى ئادەم).

شَخِيبٌ: سۈت ساغقاندىكى جىرتىلدىغان ئاۋاز.

وِدْجٌ شَخِيبٌ: كېسىلىپ كۆپ قان چىقىپ كەتكەن بويۇن ۋېنا تومۇرى.

شَخِيرٌ: خورەك تارتماق؛ كىشنىمەك، ھاڭرىماق، خارت ـ خۇرت ئاۋاز.

شَخِيصٌ: بەستلىك. قامەتلىك؛ داھىي، رەھبەر، باشلىق، رەئىس، خوجا.

شَخِيصٌ مِنَ الْمَنْطِق: زەھەرلىك سۆز، قەبىھ سۆز.

شَذا يَشْذُو شَذْوًا الرَّجُلُ: دېكلاماتسىيە قىلدى.

شَذا بِالشِّعْر: شېئىر ئوقۇدى.

شَذا الطّائِرُ: قۇش سايرىدى.

شَذا مِنَ الْعِلْم شَيْئًا: ئازراق بىلىم ئالدى.

شَذا شَذْوَ فُلانٍ: پالاننى دورىدى.

شَذَخَ يَشْذَخُ شَذْخًا: سەمرىپ كەتتى.

شَذْخَةٌ: كەڭ زېمىن.

لَكَ عَنْ شَذْخَةٍ: سېنىڭ تاللىشىڭغا ئورۇن بار.

شَذَخَ يَشْذَخُ شَذْخًا الرَّأْسَ: باشنى ياردى.

شَذَخَ يَشْذَخُ شُذُوخًا: نىشاندىن ئېزىپ كەتتى.

شَذْخَةٌ مِنَ النَّبات: يۇمران گىياھ.

شَدَّ يَشُدُّ / يَشِدُّ شَدًّا الشَّيْءَ: چىڭىتتى، بېكىتتى، پۇختىلىدى.

شَدَّ الْحِمارَ: ئېشەككە توقۇم توقۇدى.

شَدَّ أَزْرَهُ: كۈچەيتتى، يۆلىدى.

شَدَّ عَضُدَهُ: ياردەم بەردى.

﴿وَشَدَدْنا مُلْكَهُ﴾ «قرآن»: داۋۇدنىڭ سەلتەنىتىنى كۈچەيتتۇق.

شَدَّ الرِّحالَ إِلَى بَلَدٍ: سەپەرگە ئاتلاندى.

شَدَّ الزِّمامَ: ئۆز بېشىمچىلىق قىلدى.

شَدَّ عَزائِمَهُ: ئىرادىسىنى چىڭىتتى.

شَدَّ وَ أَرْخَى: چىڭىتتى ۋە بوشاتتى.

شَدَّ ما جَنَى: نېمىدېگەن قاتتىق.

«شَدَّ الْجُنُودُ الأَسِيرَ»: ئەسكەرلەر ئەسىرنى باغلىدى.

شَدَّ الْعُقْدَةَ: تۈگۈن تۈگدى.

«فَشُدُّوا الْوَثاقَ» «قرآن»: ئۇلارنى ئەسىر ئېلىڭلار.

شَدَّ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ: ئاللاھ ئۇنىڭ قەلبىنى پېچەتلىۋەتتى.

﴿وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ دىللىرىنى قاتتىق قىلغىن.

شَدَّ الْحَبْلَ: باغلىدى، چىگدى.

شَدَّ عَلَى الْقَوْمِ فِي الْحَرْبِ: ھۇجۇم قىلدى.

«شَدَّ عَلَيْهِمْ شَدَّةً صادِقَةً»: ئۇلارغا كۈچلۈك ھۇجۇم قىلدى.

شَدَّ يَشُدُّ شِدَّةَ الشَّيْءُ: كۈچەيدى، پۇختا بولدى.

شَدَّ يَشُدُ / يَشِدُّ شَدًّا وَ شِدَّةً وَ شُدُودًا عَلَيْه: قىستى، سىقتى، چىڭدىدى.

شَدَّ عَلَى الْعَدُوِّ: دۈشمەنگە شىددەت بىلەن ھۇجۇم قىلدى.

شَدَّ عَلَى الْأَيْدِي: قول ئېلىشتى، قول سىقىشتى.

شَدَّ حَيْلَكَ: غەيرەت قىل.

شَدَّخ يُشَدِّخُ تَشْدِيْخًا: ياردى، چاقتى، سۇندۇردى؛ نىشاندىن ئېزىپ كەتتى.

شَدَّدَ يُشَدِّدُ تَشْدِيْدًا عَلَيْه: چىڭىتتى، كۈچەيتتى، پۇختىلىدى.

شَدَّدَ الْحَرْفَ: ھەرپكە ـّ بەلگىسى قويدى.

شَدَّدَ عَلَى الْأَمْرِ: تەكىتلىدى.

شَدَّدَ الْأَمْرَ: ئىشنى مۇھىم بىلدى.

شَدَّدَ الْعُقُوبَةَ: قاتتىق جازالىدى.

«مَنْ شَدَّدَ شَدَّدَ اللّٰهُ عَلَيْه»: كىمكى قاتتىقلىق قىلىدىكەن، ئاللاھ ئۇنىڭغا قاتتىقلىق قىلىدۇ.

«شَدَّدَ عَلَى ضَرُورَةِ الْإِلْتِزَامِ بِالْمَوَاعِيْدِ»: ۋەدىدە تۇرۇشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى تەكىتلىدى.

شَدٌّ: چىڭمەك، باغلىماق؛ تارتماق.

شَدّ الْحَبْلِ: ئارغامچا تارتىش.

لُعْبَةُ شَدِّ الْحَبْلِ: ئارغامچا تارتىش ئويۇنى.

شَدَّةٌ: بىر قېتىم تارتىش.

«شَدَّ عَلَى الْعَدُوِّ شَدَّةً مُبَاغِتَةً»: دۈشمەنگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلدى.

شِدَّةٌ ج شِدَدٌ: كۈچ-قۇۋۋەت، كۈچ؛ قاتتىق، مۇستەھكەم، پۇختا؛ ئازاب، بالا-قازا، ئاپەت؛ قىيىن، مۇشكۈل.

وَقْتُ الشِّدَّةِ: قىيىنچىلىق مەزگىلى، قاتتىقچىلىق ۋاقتى.

شِدَّةٌ: كۈچلۈك بولماق.

أَخَذَ بِشِدَّةٍ: قاتتىق تۇتتى.

شِدَّةُ الْمُنَاقَشَةِ: قاتتىق مۇنازىرە.

شِدَّةُ الْقِتَالِ: قاتتىق جەڭ.

«شِدَّةُ الْعَيْشِ»: تۇرمۇشنىڭ قاتتىقچىلىقى.

شَدَفَ يَشْدِفُ شَدْفًا: كەستى، ئۈزدى، پىچتى.

شَدِفَ يَشْدَفُ شَدَفًا الْفَرَسُ: ئات چاپچىدى. ئويناقشىپ كەتتى.

شَدِفٌ: يۈگۈرۈك. يۈگۈرگەك.

شُدْفَةٌ ج شُدَفٌ: پارچە، بىر پارچە.

شَدَقَ يَشْدَقُ شَدْقًا الرَّجُلُ: كىشىنىڭ جاۋغىيى چوڭلىدى.

شِدْقٌ ج أَشْدَاقٌ وَ شُدُوقٌ: جاۋغاي.

«ضَحِكَ مِلْءَ شِدْقَيْه»: قاقاقلاپ كۈلدى.

«نَزَلَ بِشِدْقِ الْوَادِي»: ئويمانلىقنىڭ بىر تەرىپىگە چۈشتى.

شَدَنَ يَشْدُنُ شُدُونًا الظَّبْيُ: ئاھۇ ئانىسىدىن ئايرىلىپ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل ياشىدى.

شَدَهَ يَشْدَهُ شَدْهًا الرَّجُلَ: كىشىنى گاڭگىرىتىپ قويدى، تېڭىرقىتىپ قويدى، ھاڭ — تاڭ قالدۇردى.

شُدِهَ: داڭ قېتىپ قالدى، ھاڭ-تاڭ بولۇپ تۇرۇپ قالدى.

شَدْوٌ: ناخشا ئېيتماق، (قۇش) سايرىماق.

شَدِيْدٌ ج شِدَادٌ وَ أَشِدَّاءُ وَشُدُودٌ: كۈچلۈك، ئۆتكۈر، قاتتىق، قوپال.

شَدِيْدُ الْبَأْسِ: باتۇر.

﴿عَلَّمَهُ شَدِيْدُ الْقُوَى﴾ «قرآن»: ۋەھيىنى ئۇنىڭغا كۈچلۈك پەرىشتە تەلىم بەردى.

شَدِيْدُ الشَّكِيْمَةِ: تەرسا؛ كۈچلۈك، قاتتىق.

شَدِيْدُ الْإِهْتِمَامِ: قاتتىق كۆڭۈل بۆلۈش.

شَدِيْدُ الْوَطْأَةِ: ياۋۇز، مۇدھىش، قەبىھ، ۋەھشىي.

﴿عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ﴾ «قرآن»: دوزاخقا رەھىم قىلمايدىغان، قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل قىلىنغان.

أَنَا شَدِيْدُ الشَّوْقِ إِلَيْكَ: مەن ساڭا قاتتىق ئىشتىياق باغلىدىم، مەن سىزنى قاتتىق سېغىندىم.

«لَيْسَ الشَّدِيْدُ بِالصَّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيْدُ يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ» «حديث»: چېلىشتا يىقىتقان نوچى ئەمەس، ئاچچىقى كەلگەندە ئۆزىنى بېسىۋالغان ھەقىقىي نوچى.

خِطَابٌ شَدِيْدُ اللَّهْجَةِ: ئىبارىلىرى قاتتىق نۇتۇق.

«لاَ تَكُنْ شَدِيْدًا فِي مُعَامَلَةِ أَبْنَائِكَ»: ئوغۇللىرىڭغا قوپال مۇئامىلە قىلمىغىن.

شَدِيْدَةٌ ج شَدَائِدُ: قاتتىقچىلىق: بەختسىزلىك، ئاپەت.

«عِنْدَ الشَّدَائِدِ تُعْرَفُ الْإِخْوَانُ» «مثل»: ھەقىقىي دوست باشقا كۈن چۈشكەندە سىنىلىدۇ.

«نَجَّاكَ اللهُ مِنَ الشَّدَائِدِ»: ئاللاھ سېنى ئېغىرچىلىقلاردىن خالاس قىلسۇن.

شَذَا يَشْذُو شَذْوًا الْمِسْكُ: ئىپارنىڭ پۇرىقى تاراپ كەتتى.

شَذَا الواحدة شَذَاةٌ: خۇش پۇراقنىڭ ئۆتكۈرلۈكى؛ قوتۇر؛ چىۋىن؛ تۇز.

شَذًا: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

شَذَاةٌ ج شَذَوَاتٌ: قالدۇق كۈچ، كونا نەرسە.

شَذَامٌ: گېزەندە، سېرىقئېشەك قاتارلىقلارنىڭ نەشتىرى، تۇز.

شَذَبَ يَشْذِبُ شَذْبًا اللِّحَاءَ: قوۋزاقنى سويدى، ئاقلىدى.

شَذَبَ الشَّجَرَةَ: دەرەخنى چاتىدى.

شَذْبُ الشَّجَرِ: دەرەخنى چاتىماق.

شَذَّ يَشُذُّ شَذًّا وَ شُذُوذًا الْقَوْلُ: سۆز قائىدىگە ئۇيغۇن كەلمىدى.

شَذَّ عَنِ الطَّرِيْقِ: يولدىن ئايرىلدى، يولدىن چىقىپ كەتتى.

شَذَّ يَشُذُّ شَذًّا: قائىدىگە خىلاپلىق قىلدى.

شَذٌّ: قائىدىسىز، قائىدىنىڭ سىرتىدا، يولدىن چەتنىمەك.

شُذَّاذٌ: ياقا يۇرتلۇق.

شُذَّاذُ الْآفَاقِ: مۇساپىرلار.

شُذَّامٌ: بىلىقنىڭ بىر تۈرى.

شَذَّبَ يُشَذِّبُ تَشْذِيْبًا الْعُوْدَ: ياغاچنى شىلدى، قوۋزىقىنى سويدى، يونىدى.

شَذَّبَ الشَّجَرَةَ: دەرەخنى چاتىدى.

شَذَّذَ يُشَذِّذُ تَشْذِيْذًا: تەرتىپ-قائىدىگە خىلاپلىق قىلدى.

شَذَّرَ يُشَذِّرُ تَشْذِيْرًا: ئايرىدى، ئاجراتتى، بۆلدى.

شَذَّرَ الْعِقْدَ: تىزىقنى چېچىۋەتتى.

شَذَّرَ الْأَدِيْبُ كَلَامَهُ بِالشِّعْرِ: ئەدىب سۆزىنى شېئىر بىلەن بېزىدى.

شَذَّى يُشَذِّي تَشْذِيَةً بِالْخَبَرِ: خەۋەرنى تارقاتتى؛ چۇشەندۈردى.

شَذْرٌ . شَذْرَةٌ ج شُذُوْرٌ: كېپەك ئالتۇن، پارچە ئالتۇن: شىشە.

شَذْرٌ مِنْ تَارِيْخِ حَيَاتِهِ: ئۇنىڭ تۇرمۇشىدىن پارچىلار.

«ذَهَبُوا شَذَرَ مَذَرَ»: ئۇلار تەرەپ-تەرەپكە پىتىراپ كېتىشتى.

شَذَفَ يَشْذُفُ شَذْفًا شَيْئًا: بىرەر شەيئىگە ئېرىشتى، قولغا كەلتۈردى.

شَذْوٌ: ئىپار، ئىپارنىڭ ھىدى، ئىپارنىڭ رەڭگى.

شُذُوذٌ: قائىدىسىز، قائىدىدىن چىقىپ كەتمەك، يولدىن چەتنىمەك.

شُذُوذٌ جِنْسِيٌّ: جىنسىي مۇناسىۋەتتىكى قائىدىسىزلىق.

شَذِيٌ: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

شَذِيٌّ: خۇش پۇراقلىق، خۇش ھىد.

شَرَاءٌ: تەرەپ، يۆنىلىش.

شِرَاءٌ ج أَشْرِيَةٌ: سېتىۋالماق؛ يەلتاشما، سوغان.

شِرَائِيٌّ: سېتىۋېلىش كۈچى.

«تُوْجَدُ فِي الدُّوَلِ الْعَرَبِيَّةِ قُوَّةٌ شِرَائِيَّةٌ كَبِيرَةٌ»: ئەرەب دۆلەتلىرى زور سېتىۋېلىش كۈچىگە ئىگە.

قُوَّةٌ شِرَائِيَّةٌ: سېتىۋېلىش كۈچى.

شَرَابٌ ج أَشْرِبَةٌ: ئۇسسۇلۇق، ئىچىملىك؛ هاراق.

شَرَابُ التُّفَّاحِ: ئالما شەربىتى، ئالما سۈيى.

«هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ» ‹قرآن›: ئاللاھ سىلەرگە بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇرۇپ بەردى، ئۇنىڭدىن ئىچىسىلەر.

«أَنَّ رَسُولَ اللهِ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الشَّرَابِ ثَلَاثًا» ‹حديث›: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۇ ئىچكەندە قاچىنىڭ سىرتىغا ئۈچ قېتىم تىنىپ ئىچەتتى.

شَرَابُ اللَّيْمُونِ: لىمون مۇرابباسى، لىمون شەربىتى.

«إِجْتَمَعَ الْقَوْمُ عَلَى الشَّرَابِ»: هاراق زىياپىتى ئۆتكۈزدى.

شَرَاةٌ: هايۋاننىڭ ناچىرى ياكى ياخشىسى.

إِبِلٌ شَرَاةٌ: نەسىللىك تۆگە.

الشُّرَاةُ: خاۋارىج مەزھىپىنىڭ بىر پىرقىسى.

شَرَارَةٌ الواحدة شَرَرَةٌ و شَرَارَةٌ: ئۇچقۇن، ئوت ئۇچقۇنى.

شَرَارَةٌ تُحْرِقُ الْحَارَّةَ: ئۇچقۇندىن يانغىن چىقىدۇ.

شِرَازٌ ج شَرَارِيزُ: ئۇيۇپ قالغان سۈت.

شِرَاسٌ: يېلىم؛ رېزىنكە.

شَرَاسَةٌ: قوپاللىق، توك، قوپال، يامان ئادەت؛ ياۋۇزلۇق، ۋەھشىيلىك.

«فِيهِ شَكَاسَةٌ وَشَرَاسَةٌ»: تولىمۇ ئەسكى، تولىمۇ بەتقىلىق.

شَرَاشِرُ: زىرەك، زېھنى ئۆتكۈر، زەكىي؛ بەدەن.

أَلْقَى عَلَيْهِ شَرَاشِرَهُ: ئۇنىڭغا كۆڭلى چۈشتى.

شِرَاعُ الْمَرْكَبِ ج أَشْرِعَةٌ و شُرُعٌ: يەلكەن.

شِرَاعِيٌّ: يەلكەنلىك.

سَفِينَةٌ شِرَاعِيَّةٌ: مَرْكَبٌ شِرَاعِيَّةٌ: يەلكەنلىك كېمە.

طَائِرَةٌ شِرَاعِيَّةٌ: پىلانېر.

شَرَاقَةٌ: ئېسىل بولماق، ئالىيجاناب بولماق.

شِرَاقٌ: قارىغاي تۈتۈرۈقى (قارىغاينىڭ مەشئەل قىلىپ ياقىدىغان شېخى).

شِرَاكٌ ج شُرُكٌ و أُشْرُكٌ: بوغقۇچ، يىپ، تانا.

«أَنَّهُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ صَلَّى الظُّهْرَ حِينَ صَارَ الْفَيْءُ مِثْلَ الشِّرَاكِ» ‹حديث›: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پېشىننى سايە ئاياغ بوغقۇچىنىڭ كۆلەڭگىسىنىڭ ئۇزۇنلۇقىدا بولغاندا ئوقۇغانىدى.

شَرَاهَةٌ: ئاچ كۆزلۈك بىلەن يېمەك، ئاچ كۆزلۈك قىلماق.

الشَّرَاهَةُ: جىنسىي تەلەپ، جىنسىي ھەۋەس، شەھۋانىي نەپس.

شَرِبَ يَشْرَبُ شُرْبًا شِرْبًا و مَشْرَبًا الْمَاءَ: سۇ ئىچتى.

﴿إِنَّ اللهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ سىلەرنى بىر دەريا بىلەن سىنايدۇ. كىمكى ئۇنىڭدىن ئىچىدىكەن، ئۇ ماڭا تەۋە ئەمەس.

شَرِبَ نَخْبَ فُلَانٍ: : پالانىنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن قەدەھ كۆتۈردى.

أَكَلَ عَلَيْهِ الدَّهْرُ و شَرِبَ: هالاك بولدى، يوقالدى؛ ياشىدى، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆردى.

شَرِبَ الدُّخَانَ: تاماكا چەكتى، چىلىم چەكتى.

«شَرِبَ الْكَأْسَ حَتَّى الثُّمَالَةِ»: قولاق مىسىدىرلىغىچە ئىچتى، مەست بولۇپ كەتتى.

شَرِبَ مَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ: چۈشەندى.

شَرِبَ نَخْبَ فُلَانٍ: پالانى ئۈچۈن قەدەھ كۆتۈردى.

شُرْبٌ: ئىچمەك، يۇتماق، شورىماق؛ ئىچىملىك

سۇ.

«ماءٌ صالِحٌ لِلشّرْبِ»: ئىچىشكە بولىدىغان سۇ.

شِرْبٌ ج أَشْرابٌ: ئىچىش نۆۋىتى، ئىچىش ھەسسىلىكى.

﴿هٰذِهِ ناقَةٌ لَها شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ﴾ «قرآن»: بۇ چىشى تۆگە (سۈيۈكلاردىن بىر كۈن) ئىچىدۇ. سىلەرمۇ مۇئەييەن بىر كۈن ئىچىسىلەر.

شَرْباتٌ: مېۋە شەربىتى.

شُرْبَةٌ ج شُرَبٌ: بىر يۇتۇم، بىر ئوتلام.

شَرْبَكَةٌ: قالايمىقان، پاراكەندە

شِرْبِينٌ: شەمشاد، قارىغاي.

شَرِثَ يَشْرَثُ شَرَثًا النَّعْلُ: ئاياغ كىيىم يىرتىلىپ كەتتى.

شَرِثَتْ يَدُهُ: ئۇنىڭ قولى سوغۇقتىن يىرىلىپ كەتتى.

شَرْثٌ: يىرىلماق، يىرتىلماق.

شَرْثٌ: يىرتىق، سۇنۇق.

شَرْثَةٌ: يىرتىق كەش.

شَرَجَ يَشْرُجُ شَرْجًا الشَّيْءَ: چوڭ-چوڭ تىكتى، كۆك سالدى، كۆكلىدى.

شَرَجَ الشَّرابَ بِالْماءِ: شارابقا سۇ ئارىلاشتۇردى.

شَرْجٌ ج أَشْرُجٌ: پىرقە، خىل.

هُما شَرْجٌ واحِدٌ: ئۇ ئىككىسى ئوخشاش.

شَرَجٌ ج أَشْراجٌ: يورتمال؛ مەقئەت.

«فَتْحَةُ الشَّرَجِ»: مەقئەتنىڭ ئېغىزى.

شِرْجَبٌ: نەسىللىك ئات، ئارغىماق، يۈتى ئۇزۇن ئات.

شَرْجَعَ يُشَرْجِعُ شَرْجَعَةً الْخَشَبَةَ الْمُرَبَّعَةَ: تۆت قىرلىق ياغاچنىڭ ئەتراپىنى رەندىلىدى.

شَرْجَعٌ: ئۇزۇن، تاۋۇت.

حُقْنَةٌ شَرْجِيَّةٌ: كولىباسا؛ كلىزما قىلىش.

شَرَحَ يَشْرَحُ شَرْحًا: شەرھلىدى، ئىزاھات بەردى، چۈشەنچە بەردى.

شَرَحَ الشَّيْءَ: تەسۋىرلىدى، بايان قىلدى، كېڭەيتتى.

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلامِ﴾ «قرآن»: ئاللاھ كىمنى ھىدايەت قىلماقچى بولسا، ئۇنىڭ كۆكسىنى ئىسلام ئۈچۈن ئاچىدۇ.

شَرَحَ خاطِرَهُ: خۇشال قىلدى، شادلاندۇردى، كۆڭلىنى ئاچتى.

شَرَحَ الْكَلامَ: ئىزاھلىدى، تەپسىر قىلدى.

«شَرَحَ الْمُعَلِّمُ الدَّرْسَ شَرْحًا واضِحًا»: ئوقۇتقۇچى دەرسنى ناھايىتى ئوچۇق چۈشەندۈرۈپ بەردى.

شَرَحَ اللَّحْمَ: گۆشنى توغرىدى، كەستى.

شَرْحٌ ج شُرُوحٌ: ئىزاھات، شەرھە، چۈشەنچە، تەسۋىرلىمەك. بايان قىلماق.

شَرْحٌ: ئوچۇق، ئېنىق.

شَرْحَةٌ ج شَرَحاتٌ: نىپىز، يۇپقا؛ تىلىم.

شَرْحَةُ بِطِّيخٍ: بىر تىلىم قوغۇن.

شَرْحِيٌّ: ئىزاھلىق.

شَرَخَ يَشْرُخُ شُرُوخًا الصَّبِيُّ: بالا بالاغەتكە يەتتى، يىگىت بولدى.

شَرَخَ يَشْرَخُ شَرْخًا وَشُرُوخًا الشَّيْءَ: چاقتى، بۆزۈپ تاشلىدى.

شَرَخَ الزُّجاجَ: ئەينەكنى سۇندۇردى.

شَرَخَ قَلْبَهُ: قەلبىنى جاراھەتلەندۈردى.

شَرْخٌ: (بالا) چوڭ بولماق، يىگىت بولماق.

شَرْخُ الشَّبابِ: ياشلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلى، يىگىتلىك باھارى.

شَرْخُوبٌ ج شَراخِيبُ: ئومۇرتقا سۆڭىكى.

شَرَدَ يَشْرُدُ شَرْدًا وَشُرُودًا وَشِرادًا وَشَرادًا: قاچتى،

قېچىپ كەتتى؛ ئاداشتى، ئازدى؛ ئاجرالدى،
ئايرىلدى.
شَرَدَ الْفِكْرُ: دىققىتى چېچىلىپ كەتتى.
شَرَدَ الْبَعِيرُ: تۆگە قاچتى.
شَرَدَ الْمُسَافِرُ الطَّرِيقَ: مۇساپىر يولدىن چەتنەپ
كەتتى.
شِرْدَاحٌ: سېمىز.
شَرْدَقَ يُشَرْدِقُ شَرْدَقَةً: تۇنجۇقتى، بوغۇلدى.
شِرْذِمَةٌ ج شَرَاذِمُ و شَرَاذِيمُ: بىر توپ ئادەم؛ ئازغىنە،
بىر توپ، ئازغىنە جامائە.
ثِيَابٌ شَرَاذِمُ: كونا كىيىم، يىرتىق كىيىم.
﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ﴾ «قۇرئان»: بۇ كىشىلەر
ھەقىقەتەن بىر ئوچۇم ئادەملەردۇر.
جَاءَ شِرْذِمَةٌ مِنَ النَّاسِ: بىر بۆلۈك ئادەملەر كەلدى.
شَرَّ يَشِرُّ شَرًّا و شَرَرًا و شَرَرَةً: يامانلاشتى،
ئەسكىلەشتى.
شَرَّ يَشِرُّ شَرِيرًا: تامدى، تامچىلىدى؛ تېمىتتى.
شَرَّ يَشُرُّ شَرًّا الشَّيْءَ فِي الشَّمْسِ: ئاپتاپقا قاقلاپ
قۇرۇتتى.
شَرَّ اللَّحْمَ: گۆشنى قاق سالدى.
شَرَّ فُلَانًا: پالاننى كەمستتى.
شَرٌّ ج شُرُورٌ و شُرُرٌ: يامانلىق، ياۋۇزلۇق،
بۇزۇقلۇق، ئەسكىلىك؛ گۇناھ، ناچار.
﴿إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا﴾ «قۇرئان»: ئۇنىڭغا
(يوقسۇزلۇق، ياكى كېسەللىك، ياكى
قورقۇنچلۇقتەك) بىرەر كۆڭۈلسىزلىك يەتكەن
چاغدا، زارلانغۇچىدۇر.
مَطْبُوعٌ عَلَى الشَّرِّ: يامانلىق ۋۇجۇدىغا سىڭىپ
كەتكەن.
«بَعْضُ الشَّرِّ أَهْوَنُ مِنْ بَعْضٍ» «مثل»: يامانلىقتا
يامانلىق بار.
شَرٌّ ج أَشْرَارٌ و شِرَارٌ و أَشِرَّاءُ م شَرَّةٌ و شَرَّى: ئەڭ
يامان، ئەڭ قەبىھ، ئەڭ رەزىل، ئەڭ ياۋۇز.
شَرَرٌ: ئوت ئۇچقۇنى.
﴿إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ﴾ «قۇرئان»: ئۇ يالقۇن
قەسىردەك (چوڭ) ئۇچقۇنلارنى چىقىرىدۇ.
«مُعْظَمُ النَّارِ مِنْ مُسْتَصْغَرِ الشَّرَرِ» «مثل»:
ئۇچقۇندىن يانغىن چىقىدۇ.
«عَيْنَانِ تَقْدَحَانِ بِالشَّرَرِ»: كۆزىدىن يامانلىق چىقىپ
تۇرىدۇ.
شَرَّابٌ: ھاراقكەش، پىيەنچوك.
شُرَّابٌ ج شُرَّابَاتٌ: پايپاق.
شُرَّابَةٌ شَرَّابَةٌ ج شَرَارِيبُ: پۆپۈك، چۇچا.
شَرَّارٌ: ئۇچقۇن پەيدا قىلغۇچى.
شُرَّازٌ: ئالىقاناتلار، لوكچەكلەر.
شُرَّاعَةٌ ج شُرَّاعَاتٌ: ئىشىك-پەنجىرىلەردىكى
كۆزنەك.
شُرَّافَةٌ: بالكون، ئايۋان، پېشايۋان.
شَرَّانِيٌّ: ئاچچىقى يامان، چۇس، تېرىككەك.
شَرَّبَ يُشَرِّبُ تَشْرِيبًا الْمَاءَ: سۇ ئىچكۈزدى،
سۇغاردى.
شَرَّبَهُ: چۈشەندۈردى، تەسىرلەندۈردى.
«شُرِّبَ فِي قَلْبِهِ حُبَّ الْوَطَنِ»: ئۇنىڭ قەلبىگە
ۋەتەنپەرۋەرلىك ئىدىيىسىنى چوڭقۇر
سىڭدۈردى.
شَرَّبَ الْخَشَبَ: ياغاچنى رەندىلىدى.
شِرَّةٌ: ئاچچىقنىڭ يامانلىقى.
شَرَّجَ يُشَرِّجُ تَشْرِيجًا: سىرىتكۈزدى، سىرىتتى،
تۆنەتتۈردى.
شَرَّحَ يُشَرِّحُ تَشْرِيحًا: ياردى، پارچىلىدى،
ئاناتومىيە قىلدى.
شَرَّحَ الْجُثَّةَ لِمَعْرِفَةِ سَبَبِ الْمَوْتِ: جەسەتنىڭ ئۆلۈش
سەۋەبىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ياردى.
شَرَّدَ يُشَرِّدُ تَشْرِيدًا: قاچۇرۇۋەتتى، قوغلىۋەتتى؛

تارقىتىۋەتتى، پارچىلىۋەتتى، ھەيدىۋەتتى.
﴿فَشَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ «قۇرئان»: ئارقىدىكىلىرىنىڭ قېچىشى ۋە ئىبرەت ئېلىشى ئۈچۈن ئۇلارنى قاتتىق جازالىغىن.
شَرَّذَ يُشَرِّذُ تَشْرِذَةُ الْجَمْعَ: تارقىتىۋەتتى.
شَرَّشَ يُشَرِّشُ تَشْرِيْشًا: يىلتىز تارتتى.
شَرَّعَ يُشَرِّعُ تَشْرِيْعًا الرُّمْحَ عَلَيْهِ: چەنلىدى، نىشانلىدى، قارىغا ئالدى.
شَرَّعَ الطَّرِيْقَ: يول كۆرسەتتى.
شَرَّعَ الْبَيْتَ: ئۆي سالدى.
شَرَّعَ النَّجَّارُ السَّفِيْنَةَ: ياغاچچى كېمىگە يەلكەن بېكىتتى.
شَرَّعَ الْفَقِيْهُ الْقَانُوْنَ: فىقھشۇناس قانۇننى يولغا قويدى.
شَرَّفَ يُشَرِّفُ تَشْرِيْفًا ـهُ: ئۇنىڭ ئورنىنى كۆتۈردى، ئۈستۈردى؛ ھۆرمەتلىدى، قەدىرلىدى.
«عَمَلُكَ هٰذَا يُشَرِّفُ الْأُسْرَةَ كُلَّهَا»: سېنىڭ بۇ ئىشىڭ پۈتۈن ئائىلىگە شەرەپ كەلتۈردى.
شَرَّقَ يُشَرِّقُ تَشْرِيْقًا: شەرق تەرەپكە ماڭدى.
شَرَّقَ وَغَرَّبَ: ھەر تەرەپكە ماڭدى.
شَرَّقَ اللَّحْمَ: گۆشنى قاقلىدى، قۇرۇتتى.
شَرَّقَتِ الْأَرْضُ: زېمىن قاغجىراپ كەتتى.
شَرَّكَ يُشَرِّكُ تَشْرِيْكًا النَّعْلَ: ئاياغقا بوغقۇچ ئۆتكۈزدى.
شَرَّكَ بَيْنَ الْقَوْمِ: قوۋمنى شېرىكلەشتۈردى.
شَرَّى يُشَرِّي تَشْرِيَةُ الْبَضَائِعَ: مالغا باھا قويدى، باھا قويۇپ ساتتى.
شِرِّيْبٌ ج شِرِّيْبُوْنَ: ھاراقكەش، پىيانىچۇك.
شِرِّيْرٌ ج شِرِّيْرُوْنَ: بۇزۇق، قارا نىيەت؛ جىنايەتچى، قاتىل؛ زىيانكەش.
اَلشِّرِّيْرُ: ئىبلىس، ئالۋاستى.
شَرَزَ يَشْرُزُ شَرْزًا الشَّيْءَ: كەستى، كېسىپ تاشلىدى، ئۈزۈۋەتتى.
شَرْزٌ: كۈچ، قاتتىق.
عَذَابٌ شَرْزٌ: قاتتىق جازالاش.
شَرْزَمَ يُشَرْزِمُ شَرْزَمَةً: يىرتتى؛ يىرتىلدى.
شَرِسَ يَشْرَسُ شَرَاسَةً وَ شَرَسًا وَ شَرِيْسًا: يولىدىن چىقىپ كەتتى، بۇزۇلۇپ كەتتى.
شَرَسٌ: قوپاللىق، ياۋۇزلۇق، ۋەھشىيلىك.
شَرِسٌ: ياۋۇز، مىجەزى ئەسكى، ۋەھشىي؛ رەھىمسىز.
شُرْسُوفٌ ج شَرَاسِيْفُ: كۆمەيۈرچەك، قوۋۇرغا سۆڭىكى، چوشقاق تۆگە؛ كۈچ ـ قۇۋۋەت؛ بالا ـ قازا، مۇسىبەت.
شِرْشٌ ج شُرُوْشٌ: يۇمران يىلتىز.
شِرْشُ التَّجِيْلِ: پايىزا ئوت، ئىتقۇلاق.
شَرْشَرَ يُشَرْشِرُ شَرْشَرَةً: چىش سالدى.
شَرْشَرَ السِّكِّيْنَ: پىچاقنى بىلىدى، چاقلىدى.
شَرْشَرَتِ الْمَاشِيَةُ النَّبَاتَ: چاھارپاي ئوت يېدى.
شَرْشَرَ الْمَاءُ: سۇ تامچىلىدى.
شَرْشَرَ الْمِنْشَارَ: ھەرىنىڭ چىشىنى ئىككىلىدى.
شَرْشَرَ الْوَرَقَةَ: قەغەز چۆرىسىنى ھەرىنىڭ چىشىدەك قىلدى.
شِرْشِرٌ: ئىتقۇلاق، پايىزا ئوت.
شَرْشَرَةٌ: چىش سالماق؛ (سۇ) تامچىلىماق.
شُرْشُفٌ ج شَرَاشِفُ: ئەدىيال، كىرلىك.
شَرَصَ يَشْرُصُ شَرْصًا: تارتتى.
شَرَصَهُ بِكَلَامِهِ: ئۇنى تىللىدى.
شَرْصٌ: جاپالىق، قاتتىقلىق، قوپاللىق.
شَرَطَ يَشْرُطُ شَرْطًا فِي الْبَيْعِ: شەرتلەشتى، ۋەدىلەشتى، كېلىشتى، بەلگىلىدى.
شَرَطَ الْجِلْدَ: تېرىنى تىلدى.
«شَرَطَ الْحَجَّامُ بِمِشْرَطِهِ»: قان ئالغۇچى ئۆزىنىڭ ئەسۋابى بىلەن قان ئالدى.

شَرَطَ: شەرتلەشمەك، توختاملاشماق، پۈتۈشمەك.

شَرْطٌ ج شُرُوطٌ: شەرت: ماددا.

شَرْطٌ لَابُدَّ مِنْهُ: زۆرۈر شەرت.

مِنْ دُونِ شَرْطٍ: شەرتسىز.

شُرُوطُ الْإِتِّفَاقِ: كېلىشىم ماددىلىرى.

شُرُوطُ الْمُعَاهَدَةِ: كېلىشىم شەرتلىرى.

شُرُوطُ الْقُبُولِ: قوبۇل قىلىش شەرتلىرى.

شَرَطٌ ج أَشْرَاطٌ: نەرسىنىڭ ئالدىنقى قىسمى، ئالامەت، بەلگە.

أَشْرَاطُ السَّاعَةِ: قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى.

شُرْطَةٌ: ساقچى.

رَجُلُ الشُّرْطَةِ يَبْحَثُ عَنِ اللِّصِّ: ساقچى ئوغرىنى ئىزدىمەكتە.

شُرْطَةُ الْأَدَبِ: ئاممىۋى ئىشلار ساقچىسى.

شُرْطَةُ الْإِطْفَاءِ: ئوت ئۆچۈرۈش ساقچىسى.

شُرْطَةُ النَّجْدَةِ: ھەرىكەتچان ساقچى.

صَاحِبُ الشُّرْطَةِ: ساقچى باشلىقى.

شُرْطُوطَةٌ ج شَرَاطِيطُ: دەسمال، يۇغۇچ؛ كونا كىيىم.

شَرْطِيٌّ: شەرتلىك.

شُرْطِيٌّ: ساقچى.

شُرْطِيُّ السَّيْرِ، شُرْطِيُّ الْمُرُورِ: قاتناش ساقچىسى.

شُرْطِيُّ الْحِرَاسَةِ: قوغدىغۇچى، پوست، دەرۋازىۋەن.

شَرْطِيَّةٌ: پۈتۈم، كېلىشىم، توختام، شەرتنامە.

شَرَعَ يَشْرَعُ شَرْعًا: قانۇن چىقاردى، قانۇن تۈزدى.

﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا﴾ «قرآن»: ئاللاھ سىلەرگە دىندىن نوھقا تەۋسىيە قىلغان نەرسىنى بايان قىلدى.

شَرَعَ يَشْرَعُ شَرْعًا وَ شُرُوعًا الْأَمْرَ: ئىشنى باشلىدى، تۇتۇش قىلدى.

شَرَعَ فِي الْأَمْرِ: ئىشقا تۇتۇش قىلدى.

شَرَعَ الْحَبْلَ: ئارغامچىنى چىگىتتى.

شَرَعَ مَشْرُوعًا: پىلان تۈزدى.

شَرَعَ الرُّمْحَ عَلَيْهِ: چەنلىدى، نىشانلىدى، قارىغا ئالدى.

«شَرَعَ الْمُحَاضِرُ يُلْقِي مُحَاضَرَتَهُ»: لېكسىيە سۆزلىگۈچى لېكسىيىنى باشلىدى.

شُرُوعٌ: باشلىماق، كىرىشمەك؛ قانۇن، ئەمر- پەرمان، شەرىئەت.

خَاضِعُ الشَّرْعِ: قانۇنغا بويسۇنغۇچى، قانۇنغا رىئايە قىلغۇچى.

شَرْعًا: قانۇنىي، قانۇنلۇق، قانۇنىي جەھەتتىن.

أَوْجَبَ الشَّرْعُ كَذَا: شەرىئەت بۇنى بېكىتتى.

اَلنَّاسُ فِي هَذَا شَرْعٌ وَاحِدٌ: كىشىلەر بۇنىڭدا بابباراۋەر.

شِرْعَةٌ: تاسما، كەمەر؛ قانۇن.

شِرْعَةُ حُقُوقِ الْإِنْسَانِ: ئىنسان ھوقۇقلىرى خىتابنامىسى.

شِرْعَةٌ: يول، مەزھەپ؛ ئادەت؛ شەرىئەت.

﴿لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَ مِنْهَاجًا﴾ «قرآن»: سىلەرنىڭ ھەر بىرىڭلارغا بىر خىل شەرىئەت ۋە ئوچۇق يول تەيىن قىلدۇق.

شَرْعِيٌّ: قانۇنلۇق، قانۇنىي؛ شەرىئەتكە ئائىت؛ مۇۋاپىق؛ سوت مەھكىمىسىنىڭ.

وَارِثٌ شَرْعِيٌّ: قانۇنلۇق مىراسخور.

اَلْمَالِكُ الشَّرْعِيُّ: قانۇنىي ئىگىسى.

اِبْنٌ غَيْرُ شَرْعِيٍّ: نىكاھسىز تۇغۇلغان بالا.

طِبٌّ شَرْعِيٌّ: قانۇن دوختۇرلۇقى.

زَوَاجٌ شَرْعِيٌّ: قانۇنلۇق نىكاھ.

طَبِيبٌ شَرْعِيٌّ: قانۇنلۇق دوختۇر.

اَلْقَاضِي الشَّرْعِيُّ: ئىسلام دىنىنىڭ سوتچىسى، قازى.

اَلْقَضَاءُ الشَّرْعِيُّ: ئىسلام دىنىنىڭ قانۇنى بويىچە

سوت قىلىش، شەرىئەت بويىچە سوت قىلىش.

شَرْعِيًّا: قانۇنىي، قانۇنلۇق.

اَلْأَحْكَامُ الشَّرْعِيَّةُ: ئىسلام قانۇنلىرى، شەرىئەت ئەھكاملىرى.

اَلْمَحْكَمَةُ الشَّرْعِيَّةُ: مەھكىمە شەرئىي، قازىخانا، ئىسلام دىنى سوت مەھكىمىسى.

شَرُفَ يَشْرُفُ شَرَافَةً وَ شَرَفًا الشَّخْصُ: ئالىيجاناب بولدى، ئېسىل بولدى.

شَرِفَ يَشْرَفُ شَرَفًا: ئۆرلىدى، ئېگىزلىدى، كۆتۈرۈلدى.

شَرُفَ: ئېسىل بولماق، ئالىيجاناب بولماق.

شَرَفٌ ج أَشْرَافٌ: ئىپتىخار، شان-شەرەپ، شۆھرەت: ئالىيجاناب، ئېسىل، ھۆرمەت، ئابرۇي.

خَفْرَةُ شَرَفٍ: ھۆرمەت قاراۋۇلى، بايراقدارلار ئەترىتى.

رَئِيسُ شَرَفٍ: پەخرىي رەئىس.

عَلَى شَرَفِهِ: ئۇنىڭ شەرىپىگە، ئۇنى كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن.

كَلِمَةُ شَرَفٍ. عَهْدُ شَرَفٍ: قەسەم، قەسەمنامە.

قَسَمًا بِشَرَفِي: بۇزۇلماس، چوقۇم؛ قەسەمكى.

أَعْطَاهُ كَلِمَةَ شَرَفٍ: ئۇنىڭغا قەسەم سۆزى قىلدى.

إِحْتَرَمَ شَرَفَ الْمِهْنَةِ: مىھنەتنىڭ قەدرىگە يەتتى.

«عَلَا شَرَفًا مِنَ الْأَرْضِ»: ئېگىز جايغا چىقتى.

«جَلَسْنَا عَلَى شَرَفٍ فِي الطَّرِيقِ»: يولنىڭ ئېگىز جايىدا ئولتۇردۇق.

«أَقَامَ حَفْلاً عَلَى شَرَفِ فُلَانٍ»: پالانىنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن يىغىن ئۇيۇشتۇردى.

حَرَسُ الشَّرَفِ: ھۆرمەت قاراۋۇلى.

شُرْفَةٌ ج شُرَفَاتُ الْقَصْرِ: شەھەرنىڭ قورۇقى، سېپىلنىڭ قورۇقى.

شُرْفَةٌ ج شُرَفٌ وَ شُرْفَاتٌ: پېشايۋان، بالكون.

شَرَفِيٌّ: شان-شەرەپلىك، ھۆرمەتلىك: ھەقسىز، بەدەلسىز.

شَرَقَ يَشْرُقُ شَرْقًا وَ شُرُوقًا تِ الشَّمْسُ: كۈن چىقتى.

شَرِقَ يَشْرَقُ شَرَقًا الشَّاةُ: قويغا ئەن سالدى.

شَرِقَ يَشْرَقُ شَرَقًا بِرِيقِهِ: (ئۆپكىگە سۇ كېتىپ قېلىپ) قېقىلىپ كەتتى، (ئاچچىق پۇراقتىن) يۆتىلىپ كەتتى.

شَرِقَ بِالْبُكَاءِ: ئۆكسۈپ يىغلىدى.

شَرِقَ فُلَانٌ بِالْمَاءِ: پالانىنىڭ گېلىغا سۇ تۇرۇپ قالدى.

شَرِقَ الْمَوْضِعُ: قىستاڭچىلىق بولۇپ كەتتى.

شَرِقَ يَشْرَقُ شُرْقَةً وَجْهُهُ: خىجالەتتىن يۈزى قىزىرىپ كەتتى.

شَرِقَتِ الْأَرْضُ: زېمىن قاغجىراپ كەتتى.

شَرْقٌ ج أَشْرَاقٌ: شەرق، شەرق تەرەپ.

اَلشَّرْقُ: شەرق دۆلىتى.

اَلشَّرْقُ الْأَدْنَى: يېقىن شەرق.

اَلشَّرْقُ الْأَقْصَى: يىراق شەرق.

اَلشَّرْقُ الْأَوْسَطُ: ئوتتۇرا شەرق.

شَرْقًا: شەرققە، شەرق تەرەپكە.

شَرْقَةٌ ج شَرَقَاتٌ: قاپسىلىپ قالماق، كەپلىشىپ قالماق.

«أَخَذَتْهُ شَرْقَةٌ كَادَ يَمُوتُ مِنْهَا»: (گېلىغا) نەرسە تۇرۇپ قېلىپ جېنى چىقىپ كەتكىلى تاس قالدى.

شَرْقَرَقٌ: تۆمۈر تۇمشۇق.

شَرْقِيٌّ: شەرقنىڭ، شەرقلىق؛ شەرق شامىلى.

«هُوَ يَسْكُنُ شَرْقِيَّ الْبَلَدِ»: ئۇ شەھەرنىڭ شەرق تەرىپىدە تۇرىدۇ.

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا﴾ «قرآن»: ئۇلارغا قۇرئاندا مەريەم

(قىسسىسى)نى بايان قىلغىن، ئەينى زامانىدا ئۇ ئائىلىسىدىن ئايرىلىپ شەرق تەرەپتىكى بىر جايغا باردى.

الْكُتْلَةُ الشَّرْقِيَّةُ: شەرق لاگېرى.

لاشَرْقِيَّةٌ وَلا غَرْبِيَّةٌ: بىتەرەپ، بىتەرەپلىك.

﴿يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لاشَرْقِيَّةٍ وَلاغَرْبِيَّةٍ﴾ «قۇرئان»: چىراغ مۇبارەك زەيتۇن دەرىخىنىڭ (يېغى) بىلەن يورۇتۇلغان. ئۇ (يەنى، زەيتۇن دەرىخى) شەرق تەرەپتىمۇ ئەمەس، غەرب تەرەپتىمۇ ئەمەس.

دِرَاسَاتٌ شَرْقِيَّةٌ: شەرقشۇناسلىق.

شَرِكَ يَشْرَكُ شَرَكًا شَرِكًا وَ شِرْكَةً: شېرىك بولدى، شېرىكلەشتى، جورا بولدى، ئورتاقلاشتى.

شَرَكٌ ج شُرُكٌ وَ أَشْرَاكٌ: تور، سېرتكا؛ قىسماق، قاپقان.

أُوْقَعَ فِي شَرَكٍ: تورغا چۈشۈردى.

وَاقِعٌ فِي شَرَكِ أَعْمَالِهِ: ئۆزى كولىغان ئورىغا ئۆزى چۈشتى، ئۆز پۇتىغا ئۆزى پالتا چاپتى.

«نَصَبَ لَهُ شَرَكًا»: ئۇنىڭغا قاپقان قۇردى.

شِرْكٌ ج أَشْرَاكٌ: مۇشرىكلىك، بۇتپەرەسلىك، ئاللاھغا شېرىك كەلتۈرمەك؛ قاتناشماق.

﴿يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ «قۇرئان»: ئى ئوغۇلچىقىم، ئاللاھغا شېرىك كەلتۈرمىگىن، شېرىك كەلتۈرۈش ھەقىقەتەن زور گۇناھدۇر.

شِرْكٌ: كەمچىلىك، نۇقسان، ئەيىب، ئىللەت، يېتەرسىزلىك.

شَرِكَةٌ ج شِرِكَاتٌ. شَرْكَةٌ ج شَرِكَاتٌ: شىركەت: تەشكىلات، بىرلەشمە، جەمئىيەت.

شَرِكَةُ الأَنْبَاءِ: ئاخبارات ئاگېنتلىقى.

شَرِكَةُ طَيَرَانِ الْخَلِيجِ: ئەرەب قولتۇقى ئاۋىئاتسىيە شىركىتى.

شَرِكَةٌ مَحْدُودَةٌ: چەكلىك ھەسسىدارلىق شىركىتى.

شَرِكَةُ التَّأْمِينِ: سۇغۇرتا شىركىتى.

شَرِكَةٌ تِجَارِيَّةٌ: سودا شىركىتى.

شَرِكَةُ التِّرَامِ: تراموۋاي شىركىتى.

شَرِكَةُ الصِّينِ الأَهْلِيَّةِ لِإِسْتِيرَادِ الأَجْهِزَةِ: جۇڭگو يەرلىك سايمان ئىمپورت شىركىتى.

شَرِكَةُ النَّقْلِ التِّجَارِيَّةِ الْخَارِجِيَّةِ: تاشقى سودا ترانسپورت شىركىتى.

شَرِكَةٌ سَهَامِيَّةٌ: ھەسسىدارلىق شىركىتى.

شَرِكَةُ النُّورِ: توك ئىشلىرى شىركىتى.

شَرِكَةٌ مُخَاصَّةٌ: بىرلەشمە سەرمايە.

شَرِكَةٌ مُغَفَّلَةٌ: ئىمزاسىز ھەسسىدارلىق شىركىتى.

بِالشَّرِكَةِ: بىرلىكتە، ئورتاق.

شَرْكَلَ يُشَرْكِلُ شَرْكَلَةً: ئارىلاشتۇردى.

شَرْكِيَاتٌ: بۇتقا چوقۇنۇش.

شَرَمَ يَشْرِمُ شَرْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى.

شَرَمَ لَهُ مِنْ مَالِهِ: ئۇنىڭغا مېلىدىن بۆلۈپ بەردى.

شَرِمَ يَشْرَمُ شَرَمًا: (بىرەر يېرى) يېرىلىپ كەتتى.

شَرْمٌ ج شُرُومٌ: دېڭىز دولقۇنى، دېڭىز قولتۇقى. تام قاتارلىقلاردىكى يېرىق.

شَرْمَطٌ: يىرتماق، تىتماق، پارچىلىماق.

شَرْمُوطٌ: سولامچى، شوۋچى، گۆي.

شَرْمُوطَةٌ ج شَرَامِيطُ: دەسمال، يۇغۇچ.

شَرَنَ يَشْرُنُ شَرْنًا الصَّخْرُ: تاش يېرىلدى.

شِرْنَاقٌ: ھارام شاخ.

شَرْنَفَ يُشَرْنِفُ شَرْنَفَةَ الزَّرْعِ: زىرائەتنىڭ ئۈچىنى ئۈزدى، ھارام شېخىنى ئالدى.

شَرْنَقَ يُشَرْنِقُ شَرْنَقَةَ الشَّيْءِ: ئۈزدى، كەستى.

شَرْنَقَتِ الدُّودَةُ: يىپەك قۇرتى قاتارلىقلار ئۆزىنى يۆگىۋالدى.

شَرْنَقَةٌ ج شَرَانِيقُ: غوزەك (پىلىنىڭ).

شَرْنَقَةُ الدَّمَلِ: ئۆسمە.

شَرَانِقُ الْحَيَّةِ: يىلاننىڭ قاسرىقى.

شَرِهَ يَشْرَهُ شَرَهًا وَ شَرَاهَةً إِلَى الطَّعَامِ: تاماققا ئاچ كۆزلۈك قىلدى، قىزىقسىندى.

شَرِهٌ: ئاچ كۆزلۈك بىلەن يېمەك، ئاچ كۆزلۈك قىلماق.

شَرِهٌ. شَرْهَانٌ شَرِهَةٌ وَ شَرْهَى: ئاچ كۆز، تويماس، قارنى يامان.

شِرْوٌ / شَرْوٌ: ھەسەل، بال.

شِرْوَالٌ: شىم، ئىشتان، تامبال.

شُرُوبٌ: ھاراقكەش، پىيەنچۈك.

شَرْوَةٌ: سودا، سودا-سېتىق؛ پايدىلىق سودا.

شُرُوخٌ: يىگىت بولماق، چوڭ بولماق.

شُرُودٌ: قاچماق؛ ئېزىپ قالماق، سەرگەردان بولماق؛ ئازماق، ئاداشماق.

شُرُودِ الْفِكْرِ: دىققىتى بۆلۈنۈپ كەتمەك.

فِي شُرُودٍ: پەرۋاسىزلىق، بىغەملىك.

شُرُوطٌ: پۈتۈم، كېلىشىم، توختام، شەرتنامە، مۇھۇرخەت.

شُرُوعٌ: باشلاش، تۇتۇش قىلماق؛ باشلىماق، ئىپتىدا قىلماق.

شُرُوعٌ فِي ...: ئۇرۇنۇش، مەقسەت، ئىرادە.

شَرْوَى: ئوخشاش، بىر خىل، بىردەك.

لَا يَمْلِكُ شَرْوَى نَقِيرٍ: قىلچە نەرسىگە ئىگە ئەمەس.

شَرَى يَشْرِي شِرَاءً وَ شُرًى الشَّيْءَ: نەرسە سېتىۋالدى.

شَرَى السِّلْعَةَ: سېتىۋەتتى.

﴿وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ «قرآن»: ئۇلار يۇسۇفنى ساناقلىق بىرقانچە تەڭگىگە ئەرزان باھادا سېتىۋەتتى.

شَرِيَ يَشْرَى شَرًى الْبَرْقُ: چاقماق چاقتى.

شَرِيَ فِي الْأَمْرِ: چىڭ تۇردى.

شَرِيَ الرَّجُلُ فِي غَضَبِهِ: غەزىپى تاشتى، ئاچچىقىدا چىچاڭشىدى.

شَرِيَ الْفَرَسُ فِي سَيْرِهِ: ئات چاپتى.

شَرِيَ الشَّرُّ بَيْنَ الْقَوْمِ: كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا يامان ئىشلار يامرىدى.

شَرِيَ جِلْدُهُ: ئەسۋە چىقتى.

شَرًى / شِرًى ج أَشْرَاءٌ: سېتىۋالماق؛ يەلتاشما، سوغان؛ يولۋاس كۆپ جاي.

هُمْ أُسُدُ الشَّرَى: ئۇلار قەھرىمان، ئۇلار باتۇر.

شِرْيَانٌ ج شَرَايِينُ: قىزىل قان تومۇرى، ئارتېرىيە.

تَصَلُّبُ الشِّرْيَانِ: قان تومۇرلىرى قېتىشىش كېسەللىكى.

شِرْيَانُ حَيَاةِ الصِّنَاعَةِ: سانائەتنىڭ جان تومۇرى.

تَشْرُفُ عَلَى الشَّرَايِينِ الْحَيَوِيَّةِ لِإِقْتِصَادِ الْبَلَدِ: پۈتۈن مەملىكەتنىڭ ئىقتىسادىي جان تومۇرىنى ئىگىلەپ تۇرىدىغان.

شِرْيَانِيٌّ: ئارتېرىيىلىك.

شَرِيبٌ: ئۈلپەت.

فُلَانٌ شَرِيبُكَ: پالانى سىنىڭ ئۈلپىتىڭ.

شَرِيحٌ: كۈنجۈت مېيى.

شَرِيجٌ ج شَرَائِجُ: ئوخشىشى.

قَوْسٌ شَرِيجٌ: يېرىلىپ كەتكەن يا، سۇنۇق يا.

شَرِيجَةٌ ج شَرَائِجُ: خورما چىۋىقتىن توقۇلغان سېۋەت، قومۇشتىن توقۇلغان قەپەس.

شَرِيحٌ. شَرِيحَةٌ ج شَرَائِحُ: نېپىز، يۇپقا، تىلىم.

شَرِيحَةٌ: شال، پەن، تاختاي.

شَرِيحَةُ الشُّبَّاكِ الْخَشَبِيَّةِ: پەنجىرە.

شَرِيحَةٌ مِنَ الْبِطِّيخِ: بىر تىلىم قوغۇن.

شَرِيحَةٌ مِنَ الْمُجْتَمَعِ: جەمئىيەتتىن بىر كۆرۈنۈش.

شَرِيدٌ ج شُرَدَاءُ / شُرِيدُونَ: ئازغۇن، يولدىن ئاداشقۇچى، سەرگەردان.

شَرِيدَةٌ ج شَرَائِدُ: ئايال سەرگەردان؛ قالدۇق نەرسە.

شَرِيْرٌ ج أَشْرَارٌ وَ أَشِرَّاءُ م شَرِيْرَةٌ: بۇزۇق، ئەسكى، ئەبلەخ.

شَرِيْرٌ ج أَسِرَّةٌ: دېڭىز بويى، دېڭىز قىرغىقى.

شَرِيْسٌ: ئەخلاقى ناچار، مىجەزى ئوسال، رەھىمسىز، ۋەھشىي، ياۋۇز.

شَرِيْطٌ ج أَشْرِطَةٌ: يىپ؛ سىم؛ لېنتا، دەي؛ بوغقۇچ.

قَصُّ الشَّرِيْطِ: لېنتا كەسمەك.

شَرِيْطُ آلَةٍ كَاتِبَةٍ: خەت بېسىش ماشىنىسى.

شَرِيْطُ تَمْيِيْزِ رُتْبَةِ الْجُنْدِيِّ: يەڭ بەلگىسى.

شَرِيْطُ السِّيْنَمَاءِ: كىنو لېنتىسى.

شَرِيْطُ سِكَّةِ الْحَدِيْدِ: تۆمۈريول لىنىيىسى.

شَرِيْطُ قُبَّعَةٍ: قالپاق يىپى.

شَرِيْطٌ لَزَّاقٌ: پلاستىر.

شَرِيْطُ الْمِصْبَاحِ: پىلىك.

شَرِيْطٌ مَغْنَطِيْسِيٌّ: ماگنىت لېنتا.

شَرِيْطٌ نَاطِقٌ: ئاۋازلىق كىنو فىلمى.

شَرِيْطُ النَّارِ: پىلتە، ئوت ئالدۇرۇش پىلتىسى.

شَرِيْطُ الْحِذَاءِ: ئاياغ بوغقۇچ.

شَرِيْطَةٌ ج شَرَائِطُ: ئامىل؛ شەرت؛ ماددا؛ باغ؛ بوغقۇچ؛ لېنتا؛ تەلەپ.

«إِذْهَبْ إِلَى الْمَسْرَحِ شَرِيْطَةَ أَنْ تَنْتَهِيَ مِنْ مُذَاكَرَتِكَ مُبَكِّرًا»: دەرسىڭنى بالدۇر مۇزاكىرە قىلىپ تۈگىتىش شەرتى ئاستىدا تىياتىرغا بارساڭ بولىدۇ.

شَرِيْعٌ: باتۇر، قەھرىمان.

شَرِيْعَةٌ ج شَرَائِعُ: قانۇن.

شَرِيْعَةُ الْبِلَادِ: دۆلەت قانۇنى.

شَرِيْعَةُ الضَّمِيْرِ: ۋىجدان، ئىدراك، ئىنساپ.

الشَّرِيْعَةُ الْغَرَّاءُ: كەڭ شەرىئەت (ئىسلام شەرىئىتى).

الشَّرِيْعَةُ الْمُوسَوِيَّةُ: تەۋرات قانۇنى، يەھۇدىي قانۇنى.

صَاحِبُ الشَّرِيْعَةِ: قانۇنشۇناس، قانۇن چىقارغۇچى، قانۇن تۈزگۈچى.

عِلْمُ الشَّرِيْعَةِ: قانۇنشۇناسلىق، شەرىئەت ئىلمى.

نَهْرُ الشَّرِيْعَةِ: ئىئوردان دەرياسى.

﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيْعَةٍ مِّنَ الأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا﴾ «قرآن»: ئاندىن سېنى بىز (ئى مۇھەممەد!) دىنىي ئىشلاردا (روشەن) بىر يولدا قىلدۇق. شۇ يولغا ئەگەشكىن.

«الشَّرَائِعُ السَّمَاوِيَّةُ»: ساماۋىي دىنلار، ئاللاھدىن كەلگەن دىنلار.

شَرِيْعَةُ الْغَابِ: ئورمان قانۇنى (كۈچلۈكلەرنىڭ ئاجىزلارنى يۇتۇۋېتىش ئادىتى).

شَرِيْفٌ ج شُرَفَاءُ وَ أَشْرَافٌ م شَرِيْفَةٌ ج شَرِيْفَاتٌ وَ شَرَائِفُ: ئەڭ مۇنەۋۋەر، نادىر، ئېسىل، قەدىرلىك، ئالىيجاناب، يۈكسەك؛ ئاقسۆڭەك؛ شەرەپلىك؛ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادلىرى.

شَرِيْفُ مَكَّةَ: مەككە شەھىرىنىڭ باشلىقى.

الْكِتَابُ الشَّرِيْفُ: ھەدىس شەرىف.

«نَقِيْبُ الأَشْرَافِ»: غوجىلار باشلىقى.

حِرْفَةٌ شَرِيْفَةٌ: ئالىي كەسىپ.

مِنْ أُسْرَةٍ شَرِيْفَةٍ: ئېسىل ئائىلىدىن.

يَتَمَتَّعُ بِأَخْلَاقٍ شَرِيْفَةٍ: ئېسىل ئەخلاقلىق.

شَرِيْكٌ ج شُرَكَاءُ وَ أَشْرَاكٌ م شَرِيْكَةٌ ج شَرَائِكُ: شېرىك، خىزمەتداش؛ ھەمراھ؛ ھەمكارلاشقۇچى؛ تىل بىرىكتۈرگۈچى.

شَرِيْكٌ فِي الْجَرِيْمَةِ: ئورتاق جىنايەتچى.

شَرِيْكَةُ حَيَاتِهِ: ئۇنىڭ ئايالى، قەدىناسى.

﴿وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ بالىسى يوقتۇر، پادىشاھلىقتا شېرىكمۇ يوقتۇر.

شَرِيَّةٌ: ئۇسۇل، چارە، تەدبىر: تەبىئەت،

تەبىئىي.

شَزَا يَشْزُو شَزْوًا الشَّيْءَ: نەرسە ئۆرلىدى، ئېگىزلىدى.

شَزَبَ وَ شَزُبَ يَشْزُبُ شَزْبًا وَ شُزُوبًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان ئورۇقلاپ كەتتى.

شَزَبَ الْمَكَانُ: جاي ئوڭغۇل دوڭغۇل بولۇپ كەتتى.

شُزْبَةٌ: پۇرسەت.

شَزَرَ يَشْزِرُ شَزْرًا الرَّجُلَ: كىشىلەرگە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى. ئالايدى، ھومايدى.

شَزْرٌ: ئالايماق، ئالىيىپ قارىماق، كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىماق؛ قاتتىق؛ قىيىن، تەس.

نَظَرَ إِلَيْهِ شَزْرًا: ئۇنىڭغا ئالىيىپ قارىدى.

شَزْرَاءُ ج شُزْرٌ: قىزىل، قىزىللىق.

عَيْنٌ شَزْرَاءُ: غەزەپتىن قىزىرىپ كەتكەن كۆز.

شَزَّبَ يُشَزِّبُ تَشْزِيبًا الْحَيَوَانَ: ھايۋاننى ئورۇقدىتىۋەتتى؛ كۆندۈردى.

شَزِنَ يَشْزَنُ شَزَنًا الرَّجُلُ: كىشى روھلۇق بولدى، ئېتىلك بولدى، قىزغىن بولدى؛ جاپا چەكتى، جانلاندى؛ چارچىدى.

شَزَنَ يَشْزُنُ شَزُونَةً تِ الْأَرْضُ: يەر قاتتىق بولدى.

شَزْنٌ: ئوينايدىغان توشۇق.

شَزَنٌ ج شُزْنٌ وَ شُزُونٌ: ئوددۇك يەر؛ تەرەپ، يان.

شَسِبَ وَ شَسَبَ يَشْسُبُ شَسْبًا وَ شُسُوبًا: قۇرۇپ قالدى، قورۇلۇپ قالدى.

شَسَّ يَشِسُّ شَسًّا الشَّيْءُ: نەرسە قۇرۇپ كەتتى، قېتىپ كەتتى.

شَسٌّ ج شَسَاسٌ: قاقاس يەر.

شَسِيُّ الْأُتُمْبِيلِ: ئاپتوموبىل كوزوپى.

شَسَعَ يَشْسَعُ شَسْعًا وَ شُسُوعًا الْمَنْزِلُ: جاي يىراق بولدى، يىراقلاشتى.

شَسَعَ بِهِ: ئۇنى يىراقلىتىۋەتتى.

شِسْعٌ ج أَشْسَاعٌ وَ شُسُوعٌ: سەندەلنىڭ (ئاياغ) بوغقۇچى؛ جاينىڭ ئەتراپى؛ ئازغىنە مال؛ كۆپ مال.

نَزَلَ بِشِسْعٍ مِنَ الْوَادِي: ئويمانلىقنىڭ بىر تەرىپىگە چۈشتى.

شَسَفَ يَشْسُفُ شُسُوفًا وَ شَسَافًا الْجَمَلُ: تۆگە ئورۇقلاپ ئاجىزلاپ كەتتى.

شَسَفَ الْبُسْرُ: خورما قۇرۇپ يېرىلىپ كەتتى.

الشَّسَفُ: قۇرۇپ كەتكەن توغاچ.

شَسَفٌ: ئاجىرتىپ قۇرۇتۇلغان خورما.

شُسُوعٌ: يىراق، ئۇزاق، يىراقلىق.

شَسِيعٌ ج شَسَاعٌ: يىراق، ئۇزاق.

شِشْمٌ: كۆزگە تېمىتىدىغان دورا.

شَشْمَةٌ: ھاجەتخانا، خالا.

شِشْنَةٌ: نەمۇنە، ئۈلگە، نۇسخا، ئەۋرىشكە، مودېل.

شَصَا يَشْصُو شُصُوًّا بَصَرُهُ: كۆزى چەكچىيىپ قالدى.

شَصَا السَّحَابُ: بۇلۇت ئۆرلىدى.

شَصَا بِرِجْلِهِ: پۇتىنى كۆتۈردى.

شَصِبَ يَشْصَبُ شَصَبًا وَ شَصِبَ يَشْصَبُ شَصَبًا الْعَيْشُ: تۇرمۇش جاپالىق بولدى.

شَصِبَ الْأَمْرُ: ئىش قىيىن بولدى.

شَصِبَ الْمَكَانُ: جاي قۇرغاق بولدى.

شَصَبَ يَشْصُبُ شَصْبًا الشَّاةَ: قوينى سويدى.

شَصَبٌ ج أَشْصَابٌ: قۇرغاقچىلىق؛ نەسىبە.

شَصْبٌ . شَصَبٌ: قۇرۇق، قۇرغاق.

شَصَرَ يَشْصُرُ شَصْرًا الثَّوْبَ: كىيىمنى شىرىدى، قارا سالدى، كۆك سالدى.

شَصَرَ فُلَانًا بِالرُّمْحِ: نەيزە سانجىدى.

شَصَرَةُ الثَّوْرِ: ئۆكۈز ئۇسۇۋەتتى.

شَصَرٌ ج أَشْصَارٌ: كىچىك بۆكەن، كىيىك بالىسى.

شَصّ يَشِصّ شَصًّا وَ شُصُوصًا وَ شَيْصَاصًا الرَّجُلُ: كىشى كەتتى، يىراقلاپ كەتتى.

لَا أَدْرِي أَيْنَ شَصّ: بىلمىدىم، ئۇ نەگە كەتتى.

شَصَّتِ النَّاقَةُ: تۆگىنىڭ سۈتى ئازلاپ كەتتى.

شَصَّتِ الْمَعِيْشَةُ: تۇرمۇش قاتتىق بولدى، قىيىنلاشتى.

شَصَّتِ السَّنَةُ: يىل قورغاقچىلىق بولدى.

شَصّ يَشِص شَصًّا فُلَانٌ: چىشىنى چىڭ چىشلىدى.

شَصَّ يَشُص شَصًّا فُلَانًا فِي الْأَمْرِ: پالاننى ئىشتىن توستى، چەتلەشتۈردى.

شَصٌّ / شِصٌّ ج شُصُوصٌ: قارماق، ئىلمەك؛ ئۇچىغا چىققان ئوغرى.

شَصُوٌ: مىسۋاك؛ قاتتىق.

شَصِيْبٌ: نىسىۋە، ھەسسىلىك.

شَطَأَ يَشْطَأُ شَطْأً وَشُطُوءًا: ئۆستەڭ بويلاپ ماڭدى.

شَطْءٌ ج شُطُوءٌ: قىرغاق، ساھىل؛ زىرائەت بويۇرمىقى.

شَطْءُ النَّهْرِ: ئېرىق بويى، ياقىسى.

شَطْءُ الْبَحْرِ: دېڭىز ساھىلى، دېڭىز قىرغىقى.

﴿وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيْلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ ئىنجىلدىكى سۈپىتى بولسا (ئۇلار) شاخ چىقارغان... بىر زىرائەتكە ئوخشايدۇ.

شَطْأٌ ج أَشْطَاءٌ: شاخ، شاخلىماق.

شَطَارَةٌ: مەككارلىق، ھىيلىگەرلىك، بەسكەشلىك، ھاياسىزلىق، قۇۋلۇق، كاززاپلىق؛ چاققانلىق، ئەپچىللىك.

شَطْأَةٌ: زۇكام.

شَطَبَ يَشْطُبُ شَطْبًا الشَّيْءَ: كەستى، بۆلدى، ئايرىدى، ياردى.

شَطَبَ الْقَاضِي الدَّعْوَى: قازى دەۋانى ئەمەلدىن قالدۇردى.

شَطَبَ عَنْهُ: ئۇنىڭدىن چەتنىدى.

شَطَبَ الْكَاتِبُ الْكَلِمَةَ: سۆزنى ئۆچۈرۈۋەتتى.

شَطَبَ اللَّحْمَ: گۆشنى يالپاقلىدى.

شَطْبٌ: پىچماق، تىلماق، پارچىلىماق، ئاجراتماق.

شَطْبٌ ج شُطُوبٌ: نازۇك، غۇنچە بوي.

شَطَحَ يَشْطَحُ شَطْحًا فِي السَّيْرِ: ئادىشىپ كەتتى، يىراقلاپ كەتتى.

شَطَحَ فِي الْقَوْلِ: سۆزدىن چەتنەپ كەتتى.

شَطَحَ بِالْقَلَمِ: يازدى، خاتىرىلىدى.

شَطْحَةٌ ج شَطَحَاتٌ: سەيلە، ئىسايلىنىش؛ نورمالسىزلىق؛ خىيال سۈرۈش.

«شَطَحَ بِهِ خَيَالُهُ»: خىيالى قاناتلاندى.

شَطَحَاتُ الصُّوفِيَّةِ: ئەھلى تەسەۋۋۇفنىڭ خىياللىرى، ئاساسسىز سۆزلىرى.

شَطَرَ يَشْطُرُ شَطْرًا وَ شُطُورَةً وَ شَطَارَةً عَنْهُمْ: ئۇلاردىن ئايرىلدى، بۆلۈندى.

شَطَرَ الرَّجُلُ عَلَى قَوْمِهِ: قوۋمىنى جاق تويغۇزدى.

شَطَرَ يَشْطُرُ شَطَارَةً: مەككارلىق قىلدى، قۇۋلۇق قىلدى.

شَطْرٌ: ئوتتۇرىدىن بۆلمەك، پارچىلىماق، تەقسىم قىلماق.

شَطْرٌ ج شُطُورٌ وَ أَشْطُرٌ: يېرىم، بىر قىسىم، بىر بۆلۈك؛ تەرەپ؛ مىسرا.

وَلَّيْنَا وُجُوهَنَا شَطْرَ الْجَنُوبِ: بىز جەنۇب تەرەپكە قاراپ يولغا چىقتۇق.

«أَعْطِنِي شَطْرَ مَالِكَ»: ماڭا مېلىڭنىڭ يېرىمىنى بەرگىن.

حَلَبَ الدَّهْرُ أَشْطُرَهُ: پەلەكنىڭ ئاچچىق-چۈچۈكىنى تېتىدى.

«أَعْطِنِي شَطْرًا مِنْ هَذِهِ الْكَعْكَةِ»: مۇنۇ تورتنىڭ يېرىمىنى ماڭا بەرگىن.

قَصَدَ شَطْرَهُ: ئۇنىڭ تەرىپىگە يۈزلەندى.

﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ ‹قرآن›: (نامازدا) يۈزۈڭنى مەسجىدى ھەرەم تەرەپكە قىلغىن.

شَطْرَنْجٌ ج شِطْرَنْجَاتٌ: شاھمات.

أَحْجَارُ الشَّطْرَنْجِ: شاھمات ئورۇقى.

لَوْحَةُ الشَّطْرَنْجِ: شاھمات تاختىسى.

أَنَّهُ مُولَعٌ أَكْثَرَ مِنِّي بِلَعْبِ الشَّطْرَنْجِ: ئۇ شاھمات ئويناشقا مەندىنمۇ ئامراق.

شَطْرَنْجِيٌّ: شاھماتچى.

شَطَسَ يَشْطُسُ شَطْسًا فِي الأَرْضِ: سايامەت قىلدى، سەيلە قىلدى.

شَطْسٌ: زىرەكلىك، چىچەنلىك.

شَطْسٌ ج شِطَاسٌ: جۈرئەتلىك، باتۇر.

شَطْسٌ . شُطْسَةٌ: ئىناقسىزلىق، بويۇنتاۋلىق، سەركەشلىك.

شَطَّ يَشِطُّ شَطًّا وَ شُطُوطًا الْمَكَانُ: جاي يىراقلاشتى، يىراقلاپ كەتتى، يىراق بولدى.

شَطَّهُ: ئۇنى يىراقلىتىۋەتتى.

شَطَّ فِي السِّعْرِ: باھادا بەك ئېشىپ كەتتى.

شَطَّتِ الدَّارُ: يىراق بولدى، يىراقتا قالدى.

شَطَّ يَشِطُّ شَطَطًا: ھەقىقەتتىن قارشى تۇردى، ھەقىقەتتىن يىراقلاشتى.

شَطٌّ: ساختا كۆرۈنۈش.

شَطٌّ ج شُطُوطٌ: قىرغاق، ساھىل.

شَطُّ النَّهْرِ: دەريانىڭ قېشى.

«وَصَلَ إِلَى شَطِّ الأَمَانِ»: دەريا قىرغىقىغا يېتىپ باردى.

شَطَطٌ: ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتمەك، چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەك؛ زۇلۇم؛ يىراقلاپ كېتىش.

﴿لَنْ نَدْعُوَا مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا﴾ ‹قرآن›: بىز ئۇنى قويۇپ ھەرگىزمۇ باشقا ئىلاھقا ئىبادەت قىلمايمىز، ئەگەر بىز (ئاللاھنىڭ شېرىكى بار) دەيدىغان بولساق، بۇ چاغدا ھەقىقەتتىن تولىمۇ يىراقلاشقان بولىمىز.

شَطَأَ يَشْطَأُ تَشْطِيئًا الزَّرْعُ: زىرائەت يوپۇرماق چىقاردى.

شَطَأُ النَّهْرِ: ئۆستەڭ تېشىپ كەتتى.

شَطَّاطَةٌ ج شَطَّاطَاتٌ: سەرەڭگىنىڭ ئۇچى. سەرەڭگىنىڭ ئۇچىدىكى گۈڭگۈرت.

شَطَّبَ يُشَطِّبُ تَشْطِيبًا الشَّيْءَ: پارچىلىدى، ياردى؛ ئاخىرلاشتۇردى.

شَطَّبَ الْجِلْدَ: تېرىنى تىلدى، جىجىۋەتتى.

شَطَّبَ الْعَامِلُ الْعَمَلَ: ئىشچى ئىشنى تۈگەتتى.

شَطَّةٌ: قىزىلمۇچ.

شَطَّةُ الْقَلَمِ: ئىمزا.

شَطَّرَ يُشَطِّرُ تَشْطِيرًا: بۆلدى، پارچىلىدى، تەقسىم قىلدى.

شَطَّفَ يُشَطِّفُ تَشْطِيفًا الشَّيْءَ: يۇدى، تازىلىدى.

شَطَّفَ الْحَطَبَ: ئوتۇننى ياردى، پارچىلىدى.

شَطَّى يُشَطِّي تَشْطِيَةً الشَّاةَ: قوينى سويدى.

شَطِعَ يَشْطَعُ شَطْعًا الرَّجُلُ: ۋايىسىدى (كېسەل قاتارلىقلاردىن).

شَطَفَ يَشْطُفُ شَطْفًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يۇدى.

شَطَفَ الْعُودَ: ياغاچنى ئوشۇقتى، ياردى، پارچىلىدى.

شَطَفَ يَشْطِفُ شُطُوفًا عَنِ الشَّيْءِ: يىراقلاپ كەتتى؛ ئېزىپ كەتتى.

شَطْفٌ: چاقماق تېشى.

شَطْفَةٌ ج شَطَفٌ: ياغاچ قىرىندىسى.

شَطَنَ يَشْطُنُ شَطْنًا: باغلىدى، تاڭدى؛ ئوردى، يۆگىدى.

شَطَنَ يَشْطُنُ شُطُونًا ـ تِ الدَّارُ: قورۇ يىراقلاپ كەتتى.

شَطَنَ فِي الأَرْضِ: يەرگە سانجىدى.

شطَنٌ ج أَشْطَانٌ: ئۇزۇن ئارغامچا، ئارقان.

شطُونٌ: يىراق، ئۇزاق؛ چوڭقۇر.

بِئْرٌ شطُونُ الْقَعْرِ: چوڭقۇر قۇدۇق.

نِيَّةٌ شَطُونٌ: چوڭ ھىممەت.

سَفَرٌ شَطُونٌ: يىراق سەپەر، ئۇزۇن سەپەر.

رُمْحٌ شطُونٌ: ئۇزۇن ئەگرى نەيزە.

حَرْبٌ شَطُونٌ: شىددەتلىك جەڭ.

شِطِيرَةٌ ج شَطَائِرُ: قىيمىلىق بولكا.

شَطِيفٌ: يۇماق.

حَوْضٌ شَطِيفٌ: يۇز يۇيىدىغان داس.

شِطَافٌ: يىراقلىق، ئارىلىق، مۇساپە.

شَظَّ يَشِظُّ شَظًّا الْأَمْرُ: ئىش قىيىنلاشتى.

شَظَّهُ: قوغلىۋەتتى، ھەيدىۋەتتى.

شَظٌّ ج أَشْظَاظٌ: كەچقۇرۇن.

شَظَّظَ يُشَظِّظُ تَشْظِيظًا الْقَوْمَ: قەۋمنى پارچىلىۋەتتى.

شَظَّى يُشَظِّي تَشْظِيَةً الشَّيْءَ: پارچىلىدى، ياردى.

شَظَفَ يَشْظُفُ شَظْفًا: ئاختا قىلدى، پىچىۋەتتى.

شَظَفَهُ: توستى، توختاتتى.

شَظِفَ يَشْظَفُ شَظَفًا الْعَيْشُ: تۇرمۇش جاپالىق بولدى.

شَظِفَتِ الْيَدُ: قول يىرىكلىشىپ كەتتى؛ قېتىپ كەتتى.

شَظَفٌ: (تۇرمۇش) جاپالىق بولماق، قىيىن بولماق.

«فِي خُلُقِهِ شَظَفٌ»: مىجەزى قوپال.

عَيْشٌ شَظِفٌ: جاپالىق تۇرمۇش.

شَظْفٌ ج شِظَفَةٌ: قۇرۇق بولكا.

شَظِيَ يَشْظَى شَظًى: يىرىلىدى، چىچىلىدى، پارچىلاندى.

شَظِيَ الْقَوْمُ: قوۋم تارقالدى.

شَظِيَّةٌ ج شَظَايَا وَ شَظِيٌّ: پارچە، ئۇۋاق، قىرىندا؛ يان پاقالچاق سۆڭىكى.

شَظِيَّةٌ مِنْ خَشَبٍ: ياغاچ قىرىندىسى.

شَعَا يَشْعُو شَعْوًا الشَّعْرُ: چاچ چۇۋۇلۇپ كەتتى.

شِعَارٌ ج أَشْعِرَةٌ وَشُعُرٌ: ئالامەت، بەلگە، سىمۋول؛ شوئار؛ لوزۇنكا؛ ھېكمەتلىك سۆز.

شِعَارُ الْحَرْبِ: پارول.

شِعَارُ الْجَبْهَةِ الْمُتَّحِدَةِ: بىرلىكسەپ شوئارى.

شِعَارٌ تِجَارِيٌّ: ماركا.

شِعَارُ الْعَصْرِ: دەۋرنىڭ شوئارى.

شَعَاعٌ: چېچىلاڭغۇ، تارقاق، پارچە-پارچە، نۇر سىزىقى.

تَطَايَرَتِ الشَّظَايَا شَعَاعًا: پارچە-پارچە بولۇپ ئۇچۇپ كەتتى.

طَارَ قَلْبُهُ شَعَاعًا: كۆڭلى پاراكەندە بولدى.

طَارَتْ نَفْسُهُ شَعَاعًا: ئالاقزادە بولۇپ كەتتى، ھودۇقۇپ كەتتى.

شُعَاعٌ ج أَشِعَّةٌ: نۇر، كۈن نۇرى، ئاپتاپ.

شُعَاعٌ مُنْعَكِسٌ: رېفلېكس سىزىقى.

شُعَاعُ الدُّولَابِ: گۇگۇۋسۇن، شادا (ۋېلسىپىت چاقىنىڭ شادىسى).

«شُعَاعٌ مِنْ أَمَلٍ»: ئازغىنە ئۈمىد.

شِعَاعَةٌ: سۈرەت، فوتوگرافىيە؛ سۈرەت تارتماق.

شُعَاعِيٌّ: نۇرلۇق، نۇرانە.

شُعَاعِيَّةٌ: تۇرغۇن يۇلتۇزلارنىڭ يورۇقى، نۇرى.

شُعَافٌ: ساراڭ، ئەقىلسىز.

شَعَبَ يَشْعَبُ شَعْبًا الشَّيْءَ: بۆلدى، ئايرىدى، پارچىلىدى.

شَعَبَ الشَّيْءُ: نەرسە كۆرۈندى، ئايان بولدى.

«شَعَبَ الْأَمِيرُ رَسُولًا إِلَى مَوْضِعِ كَذَا»: ئەمىر ئەلچىنى مەلۇم جايغا ئەۋەتتى.

شَعَبَ لَهُ شَعْبَةً مِنْ مَالِهِ: ئۇنىڭغا مىلىدىن بىر بۆلۈكىنى بەردى.

شعْب عَنْهُ: ئۇنىڭدىن چەتنىدى.

شَعِب يَشْعَبُ شَعَبًا الظَّبْيُ: جەرەننىڭ ئىككى مۈڭگۈزىنىڭ ئارىلىقى كەڭ بولدى.

شَعْبٌ ج شُعُوبٌ: مىللەت؛ ئىرىق؛ قەبىلە؛ خەلق، پۇقرا.

عَامَّةُ الشَّعْبِ: خەلق ئاممىسى.

﴿وجعلْنَاكُمْ شعُوبًا وقبائلَ لِتعارفُوا﴾ «قرآن»: ئۆزئارا تونۇشۇشۇڭلار ئۈچۈن سىلەرنى نۇرغۇن مىللەت ۋە ئۇرۇق قىلدۇق.

الشَّعْبُ الْعَرَبِيّ: ئەرەب مىللىتى، ئەرەب خەلقى.

مجْلِسُ الشَّعْبِ: كومىتېت، ھەيئەت، پارلامېنت.

«تَزْدَادُ الإِتِّصَالاتُ بَيْنَ الشَّعْبِ الصِّيْنِي وَ شُعُوبِ الْعَالَمِ مَعَ مُرُورِ الأَيَّامِ»: جۇڭگو خەلقى بىلەن دۇنيا خەلقى ئارىسىدىكى ئالاقە كۈنسايىن كۈچەيمەكتە.

شِعْبٌ ج شِعَابٌ: تاغ يولى، چىغىر يول، جىلغا.

شِعْبُ الْبَحْرِ: يوشۇرۇن خادا تاش.

«أَهْلُ مَكَّةَ أَدْرَى بِشِعَابِهَا» «مثل»: مەككىنىڭ يوللىرىنى مەككىلىك ئوبدان بىلىدۇ، ھەربىر ئادەمنىڭ ئەھۋالى ئۆزىگە ئايان.

شَعْبٌ ج شُعَبٌ وَ شِعَابٌ: تارماق، بۆلۈم، باشقارما، قىسىم، ياچېيكا؛ سىر.

شَعْبَانٌ ج شَعْبَنَاتٌ وَ شَعَابِيْنُ: شەئبان (ھىجرىيىنىڭ سەككىزىنچى ئېيى).

شُعْبَةٌ ج شُعَبٌ و شِعَابٌ: تارماق، شۆبە؛ شاخ.

شُعَبُ الرِّئَةِ: نەپەس يولى شاخچىلىرى.

«إنْطَلِقُوا إلَى ظِلٍّ ذِي ثَلاثِ شُعَبٍ» «قرآن»: (ئۇلارغا دوزاخ مۇئەككەللىرى:) «سىلەرگە (دۇنيادىكى چېغىڭلاردا) ئىنكار قىلغان (دوزاخ) ئازابىغا بېرىڭلار، ئۈچ شاخلىق سايىگە بېرىڭلار»، (دەيدۇ).

«قطع شُعْبَةً مِن الشَّجرَةِ»: دەرەخنىڭ بىر شېخىنى كەستى.

«شُعْبَةُ آدَابٍ شُعْبَةُ عُلُومٍ»: ئەدەبىيات كەسپى.

«الْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإيْمَانِ» «حديث»: ھايا ئىماننىڭ بىر شاخچىسى.

شُعْبَةُ قَرْنِ الإِيَّلِ: بۇغا مۈڭگۈزى.

إلْتِهَابُ الشُّعَبِ الرِّئَوِيَّةِ: كاناىچە ياللۇغى.

شَعْبَذَ يُشَعْبِذُ شَعْبَذَةً الرَّجُلُ: ساختىپەزلىك قىلدى.

شَعْبِيٌّ: مىللىي؛ خەلققە مەنسۇپ، خەلقنىڭ.

لِبَاسٌ شَعْبِيٌّ: مىللىيچە كىيىم، مىللىي كىيىم.

«أَدَبٌ شَعْبِيٌّ»: خەلق ئەدەبىياتى.

شُعَبِيٌّ: نەپەس يولى .... نەپەس يولىدا بولىدىغان، نەپەس يولى خاراكتېرلىك.

شَعْبِيَّةٌ: ئاممىباب، ئاممىبابلىق، خەلقچىللىق.

أَغَانِيٌّ شَعْبِيَّةٌ: مىللىي مۇزىكا، خەلق ناخشىلىرى.

حِكَايَاتٌ شَعْبِيَّةٌ: خەلق چۆچەكلىرى.

«يَتَمَتَّعُ بِشَعْبِيَّةٍ كَبِيْرَةٍ»: كەڭ ئاممىۋىلىققا ئىگە.

أَقْمِشَةٌ شَعْبِيَّةٌ: ئەرزان رەختلەر.

نَزْلَةٌ شُعَبِيَّةٌ: نەپەس يولى ياللۇغى.

شَعِثَ يَشْعَثُ شَعَثًا وَ شُعُوثَةً الشَّعْرُ: چاچ پاخپىيىپ كەتتى، چۇۋۇلۇپ كەتتى.

شَعِثَ الْجِسْمُ: بەدەن كىر بولۇپ كەتتى.

شَعِثَ الأَمْرُ: ئىش چىچىلىپ كەتتى.

شَعِثٌ م شَعِثَةٌ: پاخپايغان چاچ. چۇۋۇق چاچ.

شَعَثٌ: چىچىلاڭغۇ. قالايمىقان.

«لَمَّ اللهُ تَعَالَى شَعَثَكُمْ»: ئاللاھ سىلەرنى جەم قىلسۇن!

شَعْثَاءُ ج شُعْثٌ: پاخپايغان چاچ. پاقمۇاش.

شَعَرَ يَشْعُرُ شُعُورًا: سەزدى، ھېس قىلدى، بىلدى، ئۇقتى، چۈشەندى.

﴿وما يَخْدَعُونَ إلّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ «قرآن»: ھەقىقەتتە ئۇلار تۇيماستىن ئۆزلىرىنىلا ئالدايدۇ.

«فَلَمَّا جِئْتُهَا فرحًا كَأنِّي شَعَرْتُ النَّفس فِي الْبَلَدِ الْحَرامِ»: مەن بۇ يەرگە كېلىپ شۇنداق خۇرسەن بولدۇمكى، خۇددى ئۆزۈمنى ھەرەمدە تۇرغاندەك ھېس قىلىپ قالدىم.

شَعَرَ يَشْعُرُ شِعْرًا: شېئىر ئېيتتى، شېئىر دېكلاماتسىيە قىلدى.

شَعُرَ يَشْعُرُ شِعْرًا: شېئىرغا قابىلىيەت ھاسىل قىلدى.

شَعِرَ يَشْعَرُ شَعَرًا: چاچلىق بولدى.

شَعْرٌ وَ شَعَرٌ ج شُعُورٌ وَأَشْعَارٌ الواحدة شَعْرَةٌ ج شَعَرَاتٌ: تۈك، چاچ، موي.

شَعْرٌ مُسْتَعَارٌ: ياتغان چاچ، ياسما چاچ.

شَعْرُ حِصَانٍ: ئاتنىڭ يالى.

شَعْرَةُ الْعَيْنِ: تەتۈر كىرپىك.

قِيْدَ شَعْرَةٍ: قىلچە.

لَمْ يَتَزَحْزَحْ مِنْ مَوْقِفِهِ قِيْدَ شَعْرَةٍ: مەيدانىدىن قىلچە تەۋرىمىدى.

الْمَالُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ شَقَّ الشَّعْرَةِ: مال ئارىمىزدا تەڭ بۆلۈنسۇن.

شِعْرٌ ج أَشْعَارٌ: شېئىر.

﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَّ قُرْآنٌ مُّبِيْنٌ﴾ ‹قرآن›: ئۇنىڭغا (يەنى پەيغەمبەرگە) بىز شېئىر تەلىم بەرمىدۇق. ئۇنىڭغا شېئىر مۇناسىپمۇ ئەمەس، ئۇ پەقەت ۋەز-نەسىھەتتۇر ۋە روشەن قۇرئاندۇر.

شِعْرٌ مَلْحَمِيٌّ: شېئىرىي قىسسە.

شِعْرٌ غِنَائِيٌّ: لىرىك شېئىر.

شِعْرٌ قَصَصِيٌّ: داستان، باللادا.

شِعْرٌ تَمْثِيلِيٌّ: دراما شېئىرى.

بَيْتُ الشِّعْرِ: بېيىت.

نَظْمُ الشِّعْرِ: شېئىر يېزىش.

شِعْرٌ مَنْثُورٌ: چاچما شېئىر.

لَيْتَ شِعْرِي: كاشكى بىلگەن بولسامچۇ!

شَعْرَاءُ ج شُعْرٌ: كۆكۈيۈن؛ ئادەملەرنىڭ قىستاڭچىلىقى؛ شاپتۇلنىڭ بىر خىلى؛ لىمونىنىڭ بىر خىلى؛ دەرەخ؛ ئىچ كېيىم.

شَعْرَاءُ مِنَ الدَّوَاهِي: ئېغىر ئاپەت.

أَرْضٌ شَعْرَاءُ: دەرەخلىك جاي.

رِمَالٌ شَعْرَاءُ: دەرەخلىك قۇملۇق.

شَعْرَانِيٌّ: يۇڭلۇق، مويلۇق، چاچلىق.

شِعْرَةٌ: ئەۋرەتنىڭ مويى.

نَبَتَتْ شِعْرَتُهُ: ئەۋرىتىنىڭ مويى چىقتى.

شَعْرُورٌ ج شَعَارِيْرُ: بوش شائىر، چولتا شائىر. شائىرچاق.

الشِّعْرَى. الشِّعْرَى الْيَمَانِيَّةِ. الشِّعْرَى الْعَبُورُ: يورۇق يۇلتۇز.

﴿وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَى﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ شىئرا يۇلتۇزىنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر.

شِعْرِيٌّ: شېئىرلىق، شېئىرنىڭ.

مَقْطُوعَةٌ شِعْرِيَّةٌ: شېئىرىي پارچە.

شَعْرِيٌّ: تۈكلۈك، يۇڭلۇق، چاچلىق؛ يۇڭدەك.

شَعْرِيَّةٌ: ياغاچ پەنجىرە؛ توسما تام، توساق؛ قورۇق چۆپ.

أَنْبُوبَةٌ شَعْرِيَّةٌ: قىل تومۇر، كاپىللىيار تومۇر.

الأَوْعِيَّةُ الشَّعْرِيَّةُ: قىل قان تومۇر.

شَعْرِيَّةُ الشُّبَّاكِ: پەنجىرە.

شَعْرِيَّةُ الأَكْلِ: ئۈگرە.

شَعْشَاعٌ: جىچىلىپ كەتكەن.

ظِلٌّ شَعْشَاعٌ: چىقىر ئاپتاپ.

شَعْشَعَ يُشَعْشِعُ شَعْشَعَةً: سۇيۇلدۇردى، سۇيۇقلاتتى؛ ئارىلاشتۇردى؛ پالتىرىدى، جىلۋىلەندى، چاقنىدى.

شَعْشَعَةٌ: سۇيۇلدۇرماق، بوشاتماق؛ پارقىراق، پالتىراق.

شَغَطَ يَشْغَطُ شَغْطًا: قاقلىدى، ئىسسىتتى، كۆيدۈردى، كاۋاپ قىلدى.

شَغْطَةٌ: ئاشقازان ئاغرىقى، مەيدە ئاغرىقى.

شَغَّ يَشِغُّ شَغًّا: چاچتى، تارقاتتى.

شَغَّ الْمَاءَ: سۇنى تۆكتى، قۇيدى.

شَغَّ يَشِغُّ شِغَاغًا النُّورُ: نۇر چېچىلدى، تارقىدى.

شَغَّ الْقَوْمُ: قوۋم تارقىدى.

شَغَّ يَشِغُّ شَغِيغًا: تىپىندى، ئالدىرىدى.

شَغٌّ: ئۆمۈچۈك تورى؛ كۆز شولىسى.

شَغَّبَ يُشَغِّبُ تَشْغِيبًا: ئەۋەتتى؛ تەقسىم قىلدى، بۆلدى.

شَغَّبَ الزَّرْعُ: زىرائەت شاخلاپ كەتتى.

شَغَّبَ الْمَسْئَلَةَ: مەسەلىنى شاخلىتىۋەتتى.

شَغَّثَ يُشَغِّثُ تَشْغِيثًا الشَّيْءَ: نەرسىنى چاچتى؛ تۆكتى.

«شَغَّثَ رَأْسَ السِّوَاكِ»: مىسۋاكنىڭ ئۇچىنى تىتتى.

شَغَّرَ يُشَغِّرُ تَشْغِيرًا الثَّوْبَ: كىيىمنى تېرە بىلەن ئەستەرلىدى.

شَغَّلَ يُشَغِّلُ تَشْغِيلًا النَّارَ: ئوت ياقتى، ئوت تۇتاشتۇردى.

شَغِفَ يَشْغَفُ شَغَفًا بِهِ: مەپتۇن بولدى، ئاشىق بىقارار بولدى، ئىشقى ئوتىدا كۆيدى.

شَغِفَ الْجَمَلُ: تۆگە قوتۇر كېسىلى بولدى.

شَغِفَ بِالْأَمْرِ: ئەنسىرىدى، خاتىرجەمسىزلەندى.

شَغَفَ يَشْغَفُ شَغْفًا الْحُبُّ فُلَانًا: ئىشقى-مۇھەببەت پالانىنىڭ يۈرىكىنى كۆيدۈردى.

شَغَفٌ: تۆگىنىڭ لوككىسى.

شَغَفَةٌ ج شِغَافٌ وَ شَغَفَاتٌ وَ شُغَفٌ وَ شُغُوفٌ: ھەر نەرسىنىڭ چوققىسى؛ بىر تۇتام چاچ.

شَغْفَةٌ ج شِغَافٌ: سىم-سىم يامغۇر، ئۆتكۈنچى يامغۇر؛ بىر تامچە يامغۇر.

شَغَلَ يَشْغَلُ شَغْلًا النَّارَ: ئوت ياقتى، ئوت تۇتاشتۇردى.

شَغَلَ النَّارَ فِيهِ: ئوت قويدى.

شَغَلَ كِبْرِيتَةً: سەرەڭگە ياقتى.

شُغْلَةٌ ج شُغَلٌ: ئوت يالقۇنى، تۇتۇرۇق.

شُغْلَةُ الْمُوقِدِ: گاز ئوچاقنىڭ ئوت تۇتاشتۇرۇش كونۇپكىسى.

كَأَنَّهُ شُغْلَةٌ ذَكَاءً: ناھايىتى زېكىي، بەك ئەقىللىق.

كَأَنَّهُ شُغْلَةٌ نَشَاطًا: ناھايىتى پائالىيەتچان، تولىمۇ چاققان.

شَغِيلَةٌ ج شَغَائِلُ: گۇلخان.

شَغَمَ يَشْغَمُ شَغْمًا الرَّجُلُ: ئەپلەشتۈرۈپ قويدى، تۈزەپ قويدى.

شَغِنَ يَشْغَنُ شَغَنًا شَعْرُهُ: چېچى چۇۋۇلۇپ كەتتى.

شَغْنٌ ج أَشْغَانٌ: غازاڭ.

شَغْنُونٌ: شاللاق، بەڭۋاش.

شَغْنِينَةٌ ج شَغَانِينُ: پالما دەرىخى شېخى.

شَغْوَاءُ: كېكىيىدىغان، تارقىلىدىغان.

حَمْلَةٌ شَغْوَاءُ: دەھشەتلىك ھۇجۇم.

«حَرْبٌ شَغْوَاءُ»: دەھشەتلىك ئۇرۇش.

شُغُوبٌ: ئۆلۈم، ھالاكەت.

شُغْوَةٌ ج شُغًى: ئۆرۈمە چاچ.

شَغْوَذَ يُشَغْوِذُ شَغْوَذَةً: سېھىرگەرلىك قىلدى، جادۇگەرلىك قىلدى؛ ئالدامچىلىق قىلدى، ھىيلىگەرلىك قىلدى.

شَغْوَذَةٌ: جادۇگەرلىك، سېھىرگەرلىك.

شُغُورٌ: سېزىم، ھېس، سەزگۈ؛ كەيپىيات، ھېسسىيات، تەسرات.

شُغُورٌ دَاخِلِيٌّ: ئاڭ، ئاڭلىق.

الشُّغُورُ الْوَطَنِيُّ: ۋەتەنپەرۋەرلىك.

دِقَّةُ الشُّغُورِ: سەزگۈرلۈك، سەگەكلىك، چاققانلىق، چەبدەسلىك.

عَدِيمُ الشُّغُورِ: ئاڭسىز، سۇس، بوشاڭ.

فَاقِدُ الشُّعُورِ: ھوشسىز، سېزىمىنى يوقاتقان.

«عَبَّرَ عَنْ شُعُورِهِ»: ھېسسىياتىنى ئىپادىلىدى.

غَابَ عَنْ شُعُورِهِ: ھوشىدىن كەتتى، خۇدىنى يوقاتتى.

«عِنْدِي شُعُورٌ بِأَنْ...»: مەن شۇنداق ھېس قىلىمەنكى، ...

شُعُورِيٌّ: ئاڭلىق.

لَاشُعُورِي: ئاڭسىز.

شَعْوَطَ يُشَعْوِطُ شَعْوَطَةً: قاقلىدى، ئىسسىتتى، كۆيدۈردى، كاۋاپ قىلدى.

شَعِيَ يَشْعَى شَعًا: چېچىلىپ كەتتى.

شَعِيَ الشَّعْرُ: چاچ چۇۋۇلۇپ كەتتى.

شَعِيَتِ الْغَارَةُ: پۈتۈن سەپ بويىچە ھۇجۇم قىلدى.

شَعِيبٌ ج شُعُبٌ: كونا تۇلۇم.

شَعِيرٌ: ئارپا.

شَعِيرٌ مُنَبَّتٌ: ئارپا ئۈندۈرمىسى.

شَعِيرُ الْهِضَابِ: يالىڭاچ ئارپا.

شَعِيرَةٌ ج شَعِيرَاتٌ: ئارپا دېنى.

شَعِيرَةٌ ج شَعَائِرُ: دىنىي قائىدە-يوسۇن، دىنىي مۇراسىم، دىنىي ئەھكام.

شَعَائِرُ الْحَجِّ: ھەج ئەھكاملىرى.

﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾ ‹قۇرئان›: كىمكى دىنىي ئىشلارنى ئۇلۇغلايدىكەن، بۇ دىللارنىڭ تەقۋادارلىقىدىندۇر.

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ﴾ ‹قۇرئان›: سەفا بىلەن مەرۋە ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ (دىنىنىڭ) ئالامەتلىرىدىندۇر.

إِقَامَةُ الشَّعَائِرِ: دىنىي ئەھكاملارنى ئورۇندىماق.

شُعَيْلَةٌ: گۈلخان.

شُعَيْرَةٌ: قىلچە، ئىنچىكە تۈك، ئۇششاق موي؛ لامپۇچكىنىڭ ۋولفرام قىلى؛ تۈك نەيچىسى.

شُعَيْرَةٌ دَمَوِيَّةٌ: قىل قان تومۇر.

شَغَا يَشْغُو شُغُوًّا: چىشى ئۆزۈن بولدى.

الشَّغَا: ئىنسانىنىڭ چىشىنىڭ قالايمىقان بولۇشى؛ سۆيىدۆك تۇتالماسلىق كېسىلى.

شِغَارٌ: سۈرگۈن قىلماق؛ مەھرىسىز تېگىشىپ تويى قىلماق.

«لَا شِغَارَ فِي الإِسْلَامِ» ‹حديث›: ئىسلامدا مەھرىسىز قايچا قۇدا بولۇش يوق.

شَغَارٌ: بوش ۋاقىت.

بِئْرٌ شَغَارٌ: سۈيى چىق قۇدۇق.

الشَّغَافُ: مۇھەببەت سەۋداسى؛ يۈرەك قېپى.

شَغَافٌ ج شُغُفٌ وَ أَشْغِفَةٌ: يۈرەك قېپى.

لَمَسَ شَغَافَ الْأَفْئِدَةِ: تەسىرلەندۈردى، ھاياجانلاندۇردى.

«مَسَّتْ هَذِهِ الْحَادِثَةُ شَغَافَ الْقُلُوبِ»: بۇ ۋەقە دىللارنى ھاياجانغا سالدى.

شَغَبَ يَشْغَبُ شَغْبًا وَ شَغِبَ يَشْغَبُ شَغَبًا الْقَوْمَ: كۈشكۈرتتى، ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

شَغَبٌ: قالايمىقانچىلىق، پاراكەندىچىلىك، جېدەل-ماجىرا، توپىلاڭ.

شَغْبَرٌ: چىلبۆرە.

شَغَرَ يَشْغَرُ شُغُورًا النَّاسُ: تارقالدى، ئايرىلدى، چېچىلىپ كەتتى.

شَغَرَتِ الْأَرْضُ: يەر تاشلىنىپ قالدى.

«شَغَرَ الْمَنْصَبُ»: ئورۇن بوش قالدى.

تَفَرَّقُوا شِغَرَ بِغَرَ: ئۇلار تەرەپ-تەرەپكە پىتىراپ كەتتى.

شَغْرَابِيَّةٌ: جېدەل، چۇشقان.

شَغَزَ يَشْغَزُ شَغْزًا عَلَيْهِمْ: ئۇلارغا چېقىلدى، ئۇلارغا چوكچىلىق قىلدى.

شَغَزَ بَيْنَهُمْ: ئارىنى بۇزدى.

شَغْزَبَ يُشَغْزِبُ شَغْزَبَةً: چۇشەپ قويدى.

شَغْزَبِيَّةٌ: چېدىر، چوشەك.

شَغَّابٌ: ئىغۋاگەر، چاتاقچى، جېدەلخور.

شَغَّالٌ ج شَغَّالَةٌ وَ شَغَّالُونَ: ئىشچى، ئەمگەكچى، مېهنەتكەش؛ ئالدىراش، تىرىشچان.

النَّحْلُ الشَّغَّالُ: ئىشچان ئانا ھەرە.

شَغَّالَةٌ: ئىشچى ئايال.

شَغَّلَ يُشَغِّلُ تَشْغِيلًا: ئىشقا قويدى.

شَغَّلَ الْبَالَ: ئەنسىرەتتى، تەشۋىشلەندۈردى.

شَغَّلَ الْمَالَ: مەبلەغ سالدى.

شَغَّلَ الْخَشَبَ: ياغاچنى پىششىقلاپ ئىشلىدى، تەييارلىدى.

شَغَّلَ الْأُسْتَاذُ طُلَّابَهُ: ئۇستاز ئوقۇغۇچىلىرىغا نۇرغۇن ۋەزىپە تاپشۇردى.

شَغَّلَ الآلَةَ: ماشىنىنى ھەرىكەتلەندۈردى.

شَغِيلٌ ج شَغِيلَةٌ: ئىشچى، ئەمگەكچى، مېهنەتكەش.

شَغِفَ يَشْغَفُ شَغَفًا وَ شُغِفَ بِهِ: قاتتىق كۆيۈپ قالدى، قاتتىق مۇھەببەت باغلىدى، شەيدا بولدى، ئاشىقى بىقارار بولدى.

شَغَفَ يَشْغَفُ شَغْفًا: قىزغىن سۆيدى، قىزغىن مۇھەببەت باغلىدى، مەستانە بولدى.

﴿إمْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾ ‹قرآن›: ئەزىز (يەنى مىسىرنىڭ پادىشاسى)نىڭ خوتۇنى قۇلىغا كۆيۈپ قىلىپ، ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشنى تەلەپ قىلىپتۇ.

«شُغِفَ بِهِ حُبًّا»: ئۇنىڭغا كۆيۈپ قالدى، شەيدا بولدى.

شَغْفٌ. شَغَفٌ: قاتتىق كۆيۈپ قالماق، قاتتىق مۇھەببەت باغلىماق.

«أَقْبَلَ بِشَغَفٍ زَائِدٍ»: زور ئىشتىياق بىلەن يۈزلەندى.

شَغَلَ يَشْغَلُ شُغْلًا بِكَذَا: ئىشلەتتى، قوللاندى، مەشغۇل بولدى.

شَغَلَ الْبَالَ: ئەنسىرەتتى، تەشۋىشلەندۈردى.

﴿شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا﴾ ‹قرآن›: بىز ماللىرىمىز، بالا-چاقىلىرىمىز بىلەن بولۇپ قېلىپ (سەن بىلەن چىقالمىدۇق)، بىز ئۈچۈن مەغپىرەت تەلەپ قىلغىن.

«شَغَلَتْنِي عَنْكَ الشَّوَاغِلُ»: ئىشلار مېنى بەند قىلىۋېلىپ، ساڭا قارىيالمىدىم.

«شَغَلَ الْمُسْتَأْجِرُ الدَّارَ»: ئۆيدە ئىجارىگە ئالغۇچى ئولتۇردى.

شَغَلَ الْوَظِيفَةَ: ئىش تاپتى، ئىشقا ئورۇنلاشتى.

شَغَلَ نَفْسَهُ بِكَذَا: پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلدى.

«لَقَدْ شَغَلَتْ بَالِي بِتَأَخُّرِكَ عَنِ الْحُضُورِ»: كېچىكىپ كېلىپ مېنى پاراكەندە قىلدىڭ.

شَغَلَ أَوْقَاتَ فَرَاغِهِ: بوش ۋاقتىنى بىكار ئۆتكۈزمىدى.

شُغْلٌ ج أَشْغَالٌ وَ شُغُولٌ: كەسىپ، ھۈنەر، خىزمەت، ئىش، مەشغۇلات، ئەمگەك.

شُغْلٌ شَاقٌّ: جىسمانىي ئەمگەك.

شُغْلُ يَدٍ: قول ھۈنەرۋەنچىلىكى.

الْزَمْ شُغْلَكَ: ئىشىڭنى قىل.

«كَانَ فِي شُغْلٍ شَاغِلٍ عَنْ أَصْدِقَائِهِ»: ئىش بىلەن بولۇپ كېتىپ دوستلىرىغا قارىيالمىدى.

﴿إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ﴾ ‹قرآن›: شۈبھىسىزكى، ئۇ كۈندە جەننەت ئەھلىلىرى نېمەت ئىچىدىدۇر.

وِزَارَةُ الشُّغْلِ: ئەمگەك مىنىستىرلىقى.

شُغْلَةٌ ج شُغَلٌ: خامان.

شُغْمُومٌ: ئامراق، ھېرىس؛ ئاچ كۆز، تويماس.

شُغُومٌ: قامەتلىك، ئېگىز.

شُغْنُبٌ: يۇمران شاخ، نوتا.

شُغْنَةٌ ج شُغَنٌ: ھۆل شاخ.

شَغُوبٌ: ئىغۋاگەر، چاتاقچى، جېدەلخور.

شُغُورٌ: بوش تۇرۇش، بوش سان.

شُغُوفٌ: قىزغىن سۆيمەك، قىزغىن مۇھەببەت.

شُغُوفٌ بِالْحُرِّيَّةِ: ئەركىنلىككە مەستانە بولماق.

«كُنْتُ شَغُوفًا بِالْمُطَالَعَةِ وَأَنَا فِي مِثْلِ سِنِّكُمْ»: مەن سىلەرنىڭ يېشىڭلاردىكى ۋاقتىمدا كىتاب ئوقۇشقا بېرىلىپ كەتكەنىدىم.

شَفَى يَشْفِي شَفْيًا: تولدۇردى، قاچىلىدى، قاپلىدى.

شَفًا ج أَشْفَاءٌ: چەت، قىرغاق؛ چېگرا.

﴿وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا﴾ «قۇرئان»: سىلەر دوزاخ چوقۇرنىڭ گىرۋىكىدە ئىدىڭلار، ئاللاھ سىلەرنى (ئىسلام ئارقىلىق) ئۇنىڭدىن قۇتقۇزدى.

شِفَاءٌ: ساقايماق، سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلمەك؛ داۋالانماق.

مَرَضٌ قَابِلٌ لِلشِّفَاءِ: داۋالىغىلى بولىدىغان ئاغرىق.

شِفَاءٌ ج أَشْفِيَةٌ: دورا، شىپالىق.

﴿يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ﴾ «قۇرئان»: ئۇنىڭ (يەنى، ھەسەل ھەرىسىنىڭ) قارنىدىن ئىنسانلارغا شىپا بولىدىغان خىلمۇخىل رەڭلىك ئىچىملىك (يەنى، ھەسەل) چىقىدۇ.

شِفَائِيٌّ: داۋالاشقا ئائىت، داۋالاشقا مۇناسىۋەتلىك.

شَفَاعَةٌ: شاپائەت، شاپائەت قىلماق، ئارا تۇرماق.

شَفَاعَةُ الْأَنْبِيَاءِ: پەيغەمبەرلەرنىڭ شاپائىتى.

﴿وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ﴾ «قۇرئان»: قىيامەت كۈنى ھېچ كىشىنىڭ فىدىيىسى قوبۇل قىلىنمايدىغان، ھېچ كىشىنىڭ شاپائىتى پايدا قىلمايدىغان كۈندۇر.

شَفَاعِيٌّ: شاپائەتلىك، مۇرەسسەچىلىك، ۋاسىتىچىلىك.

شُفَافَةٌ: تۇرغۇن سۇ، توختام سۇ، قالدۇق سۇ.

شَفَافِيَّةٌ: سۈزۈكلۈك.

شِفَاهًا: ئاغزاكى سۆھبەت، ئاغزاكى پاراڭ.

شِفَاهِيٌّ: ئاغزاكى سۆھبەت، سۆزلىشىش.

شِفْتٌ ج شُفُوفٌ: چۈپتەك، موچىن، قىسقۇچ، ئامبۇر.

شَفَةٌ ج شِفَاهٌ وَشَفَوَاتٌ وَشَفَائِفُ: لەۋ، كالپۇك؛ قىرغاق، گىرۋەك.

بِنْتُ شَفَةٍ: سۆز.

لَمْ يَنْبِسْ بِبِنْتِ شَفَةٍ: لام-جىم دېمىدى، ئېغىز ئاچمىدى.

﴿أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ﴾ «قۇرئان»: ئىنسان ئۈچۈن ئىككى كۆز، بىر تىل، ئىككى كالپۇك ياراتمىدۇقمۇ؟

مَاءُ الشَّفَةِ: ئىچىدىغان سۇ.

خَفِيفُ الشَّفَةِ: قاتتىق، چىلك، قەيسەر، قەتئىي.

«شَفَةُ الدَّلْوِ»: تۇڭنىڭ گىرۋىكى.

إِسْمُهُ عَلَى كُلِّ شَفَةٍ: مەشھۇر ئادەم.

لَهُ فِي النَّاسِ شَفَةٌ حَسَنَةٌ: ئۇ كىشىلەر ئارىسىدا ياخشى نامغا ئىگە.

شَفَةُ الْجَبَلِ: تاغ گىرۋىكى، يامزىلى.

«مَا الْتَقَتِ الشَّفَتَانِ عَلَى كَلَامٍ أَحْسَنَ مِنْ كَلَامِكَ»: ھېچ ئادەم سەندەك چىرايلىق سۆزلىيەلمەيدۇ.

شَفْتَرَ يُشَفْتِرُ شَفْتَرَةً: ئاغزىنى دومسايتتى.

شَفْتُورَةٌ ج شَفَاتِيرُ: ئاستىن كالپۇك.

شَفِرَ يَشْفَرُ شَفَارَةً: كىمىيىپ كەتتى، ئازلاپ كەتتى.

شَفَرَ يَشْفِرُ شَفْرًا: كايىدى، قاتتىق سۆكتى، تىللىدى، ئاھانەت قىلدى.

شَفْرٌ ج أَشْفَارٌ: قاپاق، كۆزنىڭ قاپىقى، بوي، چەت، ياقا، گىرۋەك؛ جىنسىي لەۋ.

شَفْرُ الْمَكَانِ الْمُرْتَفِعِ: يار، تىك يار.

شَفْرَةُ الْحِلَاقَةِ: ئۇستىرا، بىرتىۋا.

شَفْرَةُ الْمِحْرَاثِ: سوقا بېشى.

شَفْرَةٌ ج شَفَرَاتٌ وَ شِفَارٌ وَ شَفْرٌ: بىس، تىغ؛ قىگراق؛ بۇرەندە؛ بىرىتىۋا.

سَيْفٌ كَلِيْلُ الشَّفْرَةِ: گال قىلىچ.

شِفْرَةٌ: مەخپىي رەقەم، شىفىر.

«شِفْرَةُ الْإِتِّصَالَاتِ اللَّاسِلْكِيَّةِ بَيْنَ الْجُنُودِ»: قوشۇن ئارىسىدا سىمسىز ئالاقىلىشىش شىفىرى، مەخپىي نومۇرى.

شَفَرَ يَشْفِرُ شَفْرًا فُلَانًا: تەپتى.

شَفْشَافٌ: مۆلدۈر يامغۇر.

«ثَوْبٌ شَفْشَافٌ»: نېپىز رەخت، نېپىز كىيىم.

شَفْشَفَ يُشَفْشِفُ شَفْشَفَةً: چاچتى، سىقتى.

شَفْشَفَ الْحَرُّ الشَّيْءَ: ئىسسىق نەرسىنى قۇرۇتۇۋەتتى.

شَفْشَفَ الصَّقِيْعُ النَّبَاتَ: ئوت-چۆپكە قىرو چۈشتى.

شَفْشَفَ عَلَيْهِ: كۆيۈندى.

شَفْشَفَ الرَّجُلُ: تىترىدى.

شَفْشَفٌ: بوتۇلكا.

شَفْشَفَةٌ: گۇمان، كۈنلەش.

شَفَطَ يَشْفِطُ شَفْطًا: ئەمدى، شورىدى، سۈمۈردى.

شَفَطَ الْمَاءَ: سۇ ئىچتى.

شَفَعَ يَشْفَعُ شَفَاعَةً: ۋاسىتىچىلىك قىلدى، ئارا تۇردى، شاپائەت قىلدى.

﴿وَمَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا﴾ «قرآن»: كىمكى بىر يامان (ئىش ئۈچۈن) شاپائەت قىلسا، ئۇنىڭدىن (يەنى يامان ئىشتىن) ئۇنىڭ نېسىۋىسى بولىدۇ.

شَفَعَ لَهُ إِلَى فُلَانٍ: پالانىنىڭ گۇناھىنى تىلىۋالدى.

شَفَعَ يَشْفَعُ شَفْعًا الشَّيْءَ: نەرسىنى جۈپلىدى.

«كَانَ وَاحِدًا فَشَفَعْتُهُ بِآخَرَ»: بىر ئىدى، يەنە بىرگە جۈپلەپ قويدۇم.

شَفَعَ يَشْفَعُ شُفْعَةً فِي الدَّارِ: شىپەت تەلەپ قىلدى.

شَفَعٌ: قوش كۆرۈنۈش.

شَفْعٌ ج أَشْفَاعٌ وَ شِفَاعٌ: جۈپ، بىر جۈپ سان.

﴿وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ﴾ «قرآن»: ... قۇربانلىق كۈنى بىلەن، ھارپا كۈنى بىلەن قەسەمكى...

شُفْعَةٌ: شىپەت، شىپەتلىك.

شَفْعِيٌّ: جۈپ.

عَدَدٌ شَفْعِيٌّ: جۈپ سان.

شَفَّ يَشِفُّ شُفُوفًا الشَّيْءُ: سۈزۈلدى، تىندى.

شَفَّ عَنْهُ الثَّوْبُ: كىيىم نېپىزلاپ كۆرۈنۈپ قالدى.

شَفَّ الْجِسْمُ: ياداپ كەتتى، ئورۇقلاپ كەتتى.

شَفَّهُ الْهَمّ: غەم-قايغۇ ئۇنى يادىتىۋەتتى.

شَفَّ الزّجَاجُ: ئەينەك سۈزۈك بولدى.

شَفٌّ ج شُفُوفٌ: داكا قاتارلىق رەختلەر.

شِفٌّ: نېپىز، سۈزۈك.

ثَوْبٌ شِفٌّ: نېپىز رەخت، داكا.

شَفَفٌ: سۈزۈكلۈك.

شَفَّاطَةٌ ج شَفَّاطَاتٌ: سۈمۈرگۈچ، نەيچە.

شَفَّاطَةُ الْمِدْخَنَةِ: ھاۋا يەتكۈزۈش ماشىنىسى، شامالدۇرغۇچ.

شَفَّاطَةُ الْغُبَارِ: چاڭ-توزان سۈمۈرگۈچ.

شَفَّافٌ: سۈزۈك؛ نېپىز.

شِبْهُ شَفَّافٍ: يېرىم سۈزۈك.

وَرَقٌ شَفَّافٌ: يۇپقا قەغەز.

شِفَّةٌ: لەۋ، كالپۇك؛ گىرۋەك، قىرغاق.

شَفَّرَ يُشَفِّرُ تَشْفِيْرًا: مال ئازلاپ كەتتى، تۈگىدى.

شَفَّرَ الشَّيْءَ: تۈپ يىلتىزىدىن قۇرۇتۇۋەتتى.

شَفَّرَ عَلَى الْأَمْرِ: ئىشقا كىرىشتى.

شَفَّرَتِ الشَّمْسُ: كۈن غەربكە قايرىلدى.

شَفَّطَ يُشَفِّطُ تَشْفِيْطًا: ئەمدى، سۈمۈردى، شورىدى.

شَفَّعَ يُشَفِّعُ تَشْفِيْعًا: ۋاسىتىچىلىك قىلدى، شاپائەت تىلىدى.

شَفَّعَ فُلَانًا عِنْدَ فُلَانٍ: پالانىغا پالانىنىڭ ئالدىدا

ۋاستىچىلىك قىلدى.

شَفَّفَ يُشَفِّفُ تَشْفِيفًا: يادىتىۋەتتى، ئورۇقلىتىۋەتتى.

شَفَّهُ الْمَرَضُ: ئاغرىق ئۇنى يادىتىۋەتتى.

شَفَّقَ يُشَفِّقُ تَشْفِيقًا ـهُ: ئىچ ئاغرىتتى؛ ناچارلىنى ئېلىپ كەلدى.

شَفَّقَ الشَّيْءَ: كېمەيتتى، ئازلاتتى.

شَفَّقَ الثَّوْبَ: رەختنى ناچار توقۇدى.

شَفَّى يُشَفِّي تَشْفِيَةً: ئاجراتتى.

شَفَّى الْجَزَّارُ اللَّحْمَ: قاسساپ گۆشنى سۆڭەكتىن ئايرىدى، قاسساپ گۆشنى شۇلىدى.

شَفِقَ يَشْفَقُ شَفَقًا وَ شَفَقَةً عَلَيْهِ: خەيرخاھلىق قىلدى، شەپقەت قىلدى، مېھرىبانلىق قىلدى، كۆيۈندى، كۆڭۈل بۆلدى.

شَفِقَ مِنْهُ: ئۇنىڭدىن قورقتى، ھەزەر ئەيلىدى.

شَفَقٌ ج أَشْفَاقٌ: شەپەق، شەپەق نۇرى.

اَلشَّفَقُ الْجَنُوبِيّ: جەنۇبىي قۇتۇپ.

﴿فَلا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ﴾: ‹قۇرئان› شەپەق (يەنى، كۈن پاتقاندىن كېيىنكى ئۇپۇقتىكى قىزىللىق) بىلەن قەسەم قىلىمەن.

اَلشَّفَقُ الشِّمَالِيّ: شىمالىي قۇتۇپ نۇرى.

اَلشَّفَقُ الْقُطْبِيّ: قۇتۇپ نۇرى.

شَفَقَةٌ: شەپقەت، ئىچ ئاغرىتماق، ھېسداشلىق قىلماق.

عَدِيمُ الشَّفَقَةِ: رەھىمسىز، شەپقەتسىز، تاش يۈرەك.

«أَنْتَ تَسْتَحِقُّ الشَّفَقَةَ لِمَا حَلَّ بِكَ مِنْ مَكْرُوهٍ»: خاپىلىق تارتقانلىقىڭ ئۈچۈن سەن ھېسداشلىق قىلىنىشقا تېگىشلىك.

شَفَنَ يَشْفِنُ وَ شَفِنَ يَشْفَنُ شُفُونًا الرَّجُلَ: كىشىگە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

شَفِنٌ: كۈتمەك، ئىنتىزار بولماق؛ مىراسنى باشقۇرغۇچى ئادەم؛ ئەقىللىق، زېرەك.

شَفِينٌ ج شَفَانِينُ: سىكاتى بېلىقى.

شَفَهَ يَشْفَهُ شَفْهًا الشَّيْءُ: نەرسە كالپۇكىغا تېگىپ كەتتى.

شَفَهِيّ: ئېغىزچە، ئاغزاكى.

إِمْتِحَانٌ شَفَوِيٌّ: ئېغىزچە ئىمتىھان.

شَفَهِيًّا: ئېغىزچە، ئاغزاكى، ئېغىزدا.

«قَدَّمَ مُذَكِّرَةً شَفَهِيَّةً»: ئاغزاكى دوكلات قىلدى.

شُفُوفٌ: سۈزۈكلۈك.

شَفُوقٌ ج شُفُوقُونَ: رەھىمدىل، مېھرىبان، شەپقەتچى.

شَفُونٌ: كۆز قىرىدا قارىغۇچى.

شَفَوِيٌّ: ئېغىزچە، ئاغزاكى.

إِمْتِحَانٌ شَفَوِيٌّ: ئېغىزچە ئىمتىھان.

صَوْتٌ شَفَوِيٌّ: ئىككى لەۋ ئارىسىدىن چىقىدىغان ئاۋۇش.

حُرُوفٌ شَفَوِيَّةٌ: لەۋ ئاۋۇشلىرى (ف، ب، م).

شَفَى يَشْفِي شِفَاءً: داۋالىدى، ساقايتتى.

شَفَى غُلَّتَهُ: ئۇنى مۇرادىغا يەتكۈزدى.

﴿وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ﴾ ‹قۇرئان›: ئاغرىپ قالسام، ئۇ مېنى ساقايتىدۇ.

شَفَاهُ اللهُ فُلانًا مِنْ مَرَضٍ: ئاللاھ پالانىغا شىپالىق بەردى.

شَفِيَ يَشْفَى شَفَى الْهِلالُ: ئاي ئولتۇردى.

شُفِيَ الْمَرِيضُ: كېسەل ساقايدى.

شَفِيرٌ ج أَشْفَارٌ: قىرغاق، گىرۋەك، يان.

شَفِيرُ الْجَفْنِ: قاپاق (كۆزنىڭ قاپىقى).

«حَتَّى وَقَفُوا عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ» ‹ھەدىس›: ھەتتا ئۇلار دوزاخنىڭ گىرۋىكىدە توختىدى.

شَفِيعٌ ج شُفَعَاءُ: شاپائەت، شاپائەت ئىگىسى، شاپائەت قىلغۇچى، ئارا تۇرغۇچى.

﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾ ‹قۇرئان›:

زالىملارغا يېقىن دوست ۋە شاپائىتى قوبۇل قىلىنىدىغان شاپائەتچى بولمايدۇ.

«اِقْرَؤُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا» ‹حديث›: قۇرئان ئوقۇڭلار، قۇرئان قىيامەت كۈنى قۇرئان ئوقۇغانلارغا شاپائەت قىلىش ئۈچۈن هازىر بولىدۇ.

«اَللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا شَفِيعًا مُشَفَّعًا»: ئى ئاللاھ، بىزگە ئۇنى شاپائەتچى ۋە شاپائىتى قوبۇل قىلىنىدىغان قىلىپ بەرگىن.

شَفِيفٌ ج شِفَافٌ: يېرىم سۈزۈك؛ نېپىز.

ثَوْبٌ شَفِيفٌ: نېپىز رەخت.

شَفِيقٌ ج شُفَقَاءُ: رەھىمدىل، مېهرىبان، شەپقەتچى.

شَقَا يَشْقُو شَقْوًا: بەختسىزلىككە دۇچار قىلدى.

شَقَاءٌ: بەختسىزلىك، پېشكەللىك.

شُقَافَةٌ: پارچە، ئۇۋاق، كۇكۇم-تالقان.

شِقَاقٌ: ئىختىلاپ، بۆلۈنۈش، ئىناقسىزلىق؛ دە-تالاش.

أَلْقَى الشِّقَاقَ بَيْنَهُمْ: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

﴿وَإِنَّ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيْدٍ﴾ ‹قرآن›: كىتاب توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلغۇچىلار چوڭقۇر نىزادىدۇر.

بَثَّ الشِّقَاقَ: جېدەل تېرىدى.

شَقَاوَةٌ: بەختسىزلىك، پېشكەللىك.

شَقَحَ يَشْقَحُ شَقْحًا الشَّيْءَ: يىراقلاشتۇردى.

شَقَحَ الْجَوْزَةَ: ياڭاق چاقتى.

شَقُحَ يَشْقُحُ شَقَاحَةً: سەتلىشىپ كەتتى.

شَقِحَ يَشْقَحُ شَقَحًا وَ شُقْحَةً: يۈزى ئاقىرىپ كەتتى.

شَقْحَةٌ ج شِقَاحٌ: قىزارغان خورما.

شَقْدَقٌ ج شَقَادِقُ: تەختراۋان.

شَقْدَقُ الْجِمَالِ: كاجۇۋا.

شَقِرَ يَشْقَرُ وَ شَقُرَ يَشْقُرُ شَقَرًا وَشُقْرَةً: قوڭۇر تەنلىك بولدى.

شُقْرٌ ج شُقُورٌ: سىر، مەخپىيەت.

شُقَّرٌ: يالغانچىلىق، سەپسەتە؛ خوراز.

إِمْرَأَةٌ شَقْرَاءُ: بۇغداي ئۆڭلۈك ئايال.

شَقْرَاقٌ: قىزىل تۇمشۇق هۆپۈپ.

شَقْرَانٌ: قارا داغ كېسىلى.

شُقْرَةٌ: قىزىل، سېرىق ئارىلاش رەڭ، سۈس قىزىل، قوڭۇر.

شُقْرَةُ الشَّعْرِ: قوڭۇر چاچ.

شَقِرَّاقٌ: قىزىل تۇمشۇق هۆپۈپ.

شَقْرَقَ يُشَقْرِقُ شَقْرَقَةً: قاتتىق كۈلدى، قاقاقلاپ كۈلدى.

شَقْرَقَةٌ: خۇشاللىق، شادلىق.

شَقْشَقَ يُشَقْشِقُ شَقْشَقَةً: چىرىلدىدى، چۇرۇقلىدى؛ تەۋرەندى، لىڭشىدى، گۈگۈكلىدى، سايرىدى.

شَقْشَقَ النَّهَارُ: تاڭ سۈزۈلدى.

شَقْشَقَةُ لِسَانٍ: قۇرۇق گەپ، سەپسەتە.

شَقْشَقَةُ نَهَارٍ: تاڭ سەھەر، سۈبهى.

شِقْشِقَةٌ ج شَقَاشِقُ: تۆگىنىڭ بوغۇزى.

شِقْشِقَةٌ هَدَرَتْ ثُمَّ قَرَّتْ: ئاللاھ-تۇۋا قوزغىلىپ پەسەيدى.

شِقْصٌ ج أَشْقَاصٌ وَ شِقَاصٌ: ئۈلۈش، نېسىۋە؛ بىر پارچە.

شَقَعَ يَشْقَعُ شَقْعًا فِي الْإِنَاءِ: قاچىدا سۈمۈرۈپ ئىچتى.

شَقَعَ الْحَطَبَ: ئوتۇننى دۆۋىلىدى.

شَقَفٌ. شَقَفَةٌ: ساپال قاچىنىڭ سۇنۇقى، ساپال بۇيۇملار.

شَقَّ يَشُقُّ شَقًّا الشَّيْءَ: ياردى، پارچىلىدى.

شَقَّ ثَوْبَهُ: كىيىمنى يىرتىۋەتتى.

شَقَّ الْأَرْضَ: يەر هەيدىدى.

شَقَّ الطَّرِيْقَ: يول ئاچتى؛ يول باشلىدى.

شَقَّ عَصَا الطَّاعَةِ: توپىلاڭ كۆتۈردى، ئىسيان كۆتۈردى، قارشىلىق كۆرسەتتى.

شَقَّ عَصَا الْقَوْمِ: تالاش-تارتىش قىلدى، جېدەل-ماجىرا تۇغدۇردى.

شَقَّ التُّرْعَةَ: قانال قازدى، ئۆستەڭ چاپتى.

شَقَّ السُّكُونَ: جىمجىتلىقنى بۇزدى.

شَقَّ الْحَنَاجِرَ: ئاۋازنى چىڭقىتتۇردى.

شَقُّوا عَنَانَ السَّمَاءِ بِهُتَافِهِمْ: ئۇلارنىڭ ئالقىش ساداسى يەر-جاھاننى زىلزىلىگە كەلتۈردى.

لَا يُشَقُّ لَهُ غُبَارٌ: ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ كەتكىلى بولمايدۇ، ئۇ ھەممىدىن ئۈستۈن.

شَقَّ النَّابُ: چىش چىقتى.

شَقَّ الْجَمَاعَةَ: جامائەتنى بۆلۈۋەتتى.

شَقَّ طَرِيْقَهُ بَيْنَ الْجَمَاهِيْرِ: ئاۋام ئارىسىدا يول ئاچتى.

شَقَّ طَرِيْقًا فِي الْجَبَلِ: تاغ ئارىسىدا يول ئاچتى.

شَقَّ يَشُقّ شَقًّا وَ مَشَقَّةً الْأَمْرُ: ئىش قىيىن بولدى، تەس كەلدى.

شَقَّ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: قىيىنچىلىق ھېس قىلدى، قىيىن تۇيۇلدى.

﴿وَمَا أُرِيْدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ﴾ ‹قرآن›: سېنى مۇشەققەتكە سېلىپ قويۇشنى خالىمايمەن.

شَقَّ الصَّوْمُ عَلَى فُلَانٍ: روزا پالانىغا ئېغىر كەلدى.

شَقَّ يَشُقّ شُقُوقًا الزَّرْعُ: زىرائەت بىخ سۈردى، ئۈندى.

شَقَّ السِّنّ: چىش چىقتى.

شَقَّ النَّهَارُ: تاڭ يورۇدى.

﴿ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا﴾ ‹قرآن›: ئاندىن زېمىننى (ئۇنىڭدىن ئۆسۈملۈكلەرنى چىقىرىش بىلەن) ياردۇق.

شَقٌّ: يارماق، ئاجراتماق؛ يېرىم، يېرىمى، تېگى.

شَقٌّ ج شُقُوقٌ: تۆشۈك، يېرىق، يوچۇق، دەز.

فِيْ رِجْلِهِ شُقُوقٌ: ئۇنىڭ پۇتى يېرىق.

عَالَجَ هَذَا الشَّقَّ فِي الْحَائِطِ بِبَعْضِ الْأَسْمِنْتِ: تامدىكى يوچۇقنى سېمونت بىلەن ئەتتى.

شِقٌّ: يېرىم، بىر قىسىم، نىسپىي، جىنسىي پەرق، جىنسىي؛ تەرەپ.

بِشِقِّ الْأَنْفُسِ: ئىنتايىن مۇشكۇل.

﴿وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار يۈك-تاقلىرىڭلارنى سىلەر جاپا-مۇشەققەت بىلەن ئاران يېتىپ بارالايدىغان جايلارغا كۆتۈرۈپ بارىدۇ.

«اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ» ‹حديث›: يېرىم خورما چاغلىق نەرسە بىلەن بولسىمۇ سەدىقە قىلىپ، دوزاختىن ساقلىنىڭلار.

خُذْ شِقَّ هَذَا الطَّعَامِ: بۇ تاماقنىڭ يېرىمىنى سەن ئال.

أَنْتَ أَخِيْ وَ شَقِيْقِي وَشِقّ نَفْسِي: سەن قېرىندىشىم، تۇغقىنىم، تېخى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمنىڭ يېرىمى.

نَمْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ: ئوڭ يېنىڭنى بېسىپ ئۇخلا.

وَقَعَ بَيْنَ شِقَّيْ رَحَى: ئىككى تاشنىڭ ئارىسىدا قالدى.

شُقَّةٌ / شِقَّةٌ ج شُقَقٌ: ئاۋارىچىلىك، قىيىنچىلىق، يولۇچىنىڭ كۆزلىگەن مەنزىلى، يىراقلىق؛ مۇساپە؛ يىراق سەپەر، نەرسىنىڭ يېرىمى.

﴿وَلَكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ﴾ ‹قرآن›: لېكىن، بۇ ئارىلىق ئۇلارغا يىراق بىلىندى.

شُقَّةٌ مِنَ الْأَرْضِ: بۆلەك، يەر بۆلىكى، ئۇچاستكا.

شُقَّةٌ مِنَ الْحَرَامِ: چەكلەنگەن رايون.

شِقَّةٌ ج شِقَقٌ: ئۆي، بىر يۈرۈش ئۆي.

شَقَّحَ يُشَقِّحُ تَشْقِيْحًا التَّمْرُ: خورما رەڭ تۇزدى.

شَقَّحَ النَّخْلُ: خورما دەرىخى ئۆسۈپ كەتتى.

شَقَّرَ يُشَقِّرُ تَشْقِيْرًا: زىيارەت قىلدى، يوقلىدى.

شَقَّصَ يُشَقِّصُ تَشْقِيصًا الذَّبِيحَةَ: بوغوزلانغان مالنى پارچىلىدى.

شَقَّعَ يُشَقِّعُ تَشْقِيعًا لَهُ: سۆكتى، تىللىدى.

شَقَّقَ يُشَقِّقُ تَشْقِيقًا: ياردى، پارچىلىدى.

شَقَّقَ الْكَلَامَ: سۆزنى كېڭەيتىپ بەردى.

شَقَّقَ الْبَرْدُ رِجْلَيْهِ: سوغۇق ئۇنىڭ پۇتىنى يېرىۋەتتى.

شَقَلَ يَشْقُلُ شَقْلا الدَّرَاهِمَ: دەرھەمنى جىڭلىدى، ئۆلچىدى.

شَقَنَ يَشْقَنُ شَقْنًا الْعَطِيَّةَ: سوۋغىنى كەم بەردى.

شَقُنَ يَشْقُنُ شُقُونَةً الْعَطَاءُ: سوۋغا كىمىيىپ كەتتى.

شَقْنٌ مِنَ الْعَطَاءِ: ئازغىنە سوۋغا.

شَقْوَةٌ / شِقْوَةٌ: بەختسىزلىك، نەسلىك، پېشكەللىك.

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار ئېيتىدۇ: «پەرۋەردىگارىمىز! بەتبەختلىكىمىز ئۈستىمىزدىن غالىب كېلىپ، گۇمراھ قوۋم بولۇپ قالغاندۇق».

شَقُورٌ: غەم، قايغۇ.

شَقِيَ يَشْقَى شَقًا وَ شَقَاءً وَ شِقَاوَةً / شَقَاوَةً وَ شَقْوَةً / شِقْوَةً: بەختسىز بولدى، ھالى يامان بولدى، گۇمران بولدى.

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ﴾ ‹قرآن›: بەتبەختلەرگە كەلسەك، ئۇلار دوزاخقا كىرىدۇ، ئۇلار دوزاختا (ئېشەك ھاڭرىغاندەك) توۋلاپ نالە-پەرياد چېكىدۇ.

شَقِيصٌ: شېرىك، ھەمراھ، ھەمكارلاشقۇچى؛ تىل بىرىكتۈرگۈچى.

شَقِيقٌ ج أَشِقَّاءُ: ئاكا-ئۇكا، بىر قېرىنداش؛ ئوخشىشى، يېرىمى.

أَخٌ شَقِيقٌ: بىر تۇغقان ئاكا-ئۇكا.

شَقِيقُ الشَّيْءِ: نەرسىنىڭ يېرىمى، تېڭى.

رُبَّ حَالٍ أَفْصَحُ مِنْ مَقَالٍ : رُبَّ صَدِيقٍ خَيْرٌ مِنْ شَقِيقٍ: ئاڭلىغاندىن كۆرگەن ياخشى، بەزى دوست بەزى قېرىنداشتىن ياخشى.

الْقُطْرُ الشَّقِيقُ: قېرىنداش ئەل.

شَقِيقَةٌ: شەقىقە (باشنىڭ يېرىمى ئاغرىش).

شَقِيقَةٌ ج شَقَائِقُ: ئاچا-سىڭىل.

أُخْتٌ شَقِيقَةٌ: بىر تۇغقان ئاچا-سىڭىل.

اَلْبِلادُ (اَلْأَقْطَارُ) الشَّقِيقَةُ: قېرىنداش ئەللەر.

شَقَائِقُ النُّعْمَانِ: ئاقۋاشئوت.

«اَلنِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ» ‹حديث›: ئاياللار ئەرلەرنىڭ ئوخشاشلىرىدۇر.

شَقِيٌّ ج أَشْقِيَاءُ: بەختسىز، بىچارە؛ گۇناھكار، شەقى، بەتبەخت.

﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَ سَعِيدٌ﴾ ‹قرآن›: ئۇلارنىڭ بەزىلىرى بەتبەخت بولىدۇ، بەزىلىرى سائادەتمەن بولىدۇ.

«قَبَضَتِ الشُّرْطَةُ عَلَى جَمَاعَةٍ مِنَ الْأَشْقِيَاءِ»: ساقچى بىر تۈركۈم جىنايەتچىلەرنى قولغا ئالدى.

شَكَا يَشْكُو شَكْوًى وَ شَكَاةً وَ شَكَاوَةً وَ شِكَايَةً وَ شَكِيَّةً: دەرد تۆكتى، ھال ئېيتتى، شىكايەت قىلدى.

شَكَا الْأَمْرَ: ئىزھار قىلدى، بايان قىلدى.

شَكَا الْمَرِيضُ: كېسەل دادلىدى.

شَكَا هَمَّهُ إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا دەردىنى تۆكتى.

﴿إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَ حُزْنِي إِلَى اللهِ﴾ ‹قرآن›: مەن قايغۇ-ھەسرىتىمنى پەقەت ئاللاھغىلا ئېيتىمەن.

شَكَاةٌ: ئەيىب، نۇقسان، كېسەللىك.

«قَدِّمْ شَكَاةً إِلَى رَئِيسِكَ بِمَا حَدَثَ لَكَ»: دەردىڭنى باشلىقىڭغا ئېيت.

شَكَارَةٌ ج شَكَائِرُ: قاپ، تاغار، چېپتا، خالتا.

شَكَارَةُ أَسْمَنْت: سېمونت خالتىسى.

شِكَارَةٌ: زىخ؛ قاپ، تاغار، خالتا.

شِكَاسَةٌ: ئەخلاقسىزلىق، مىجەزى چۇسلۇق.

شَكَاكَةٌ: رايون.

شِكَالٌ ج شُكُلٌ: ئىشكەل، كىشەن.

شَكَاوَةٌ: دەرد، شىكايەت، ئەرز.

شِكَايَةٌ: دەرد، شىكايەت، ئەرز.

بَلَّغْتُهُ شِكَايَتِي: ئۇنىڭغا ئەرزىمنى يەتكۈزدۈم.

شَكَرَ يَشْكُرُ شُكْرًا وَ شُكُورًا وَ شُكْرَانًا لَهُ: رەھمەت ئېيتتى، تەشەككۈر بىلدۈردى؛ تەقدىرلىدى، مەدھىيىلىدى.

﴿وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ﴾ «قرآن»: كىمكى شۈكۈر قىلىدىكەن، ئۇ ئۆزىنىڭ پايدىسى ئۈچۈن شۈكۈر قىلىدۇ. كىمكى تۇزكورلۇق قىلىدىكەن، (بىلسۇن كىرەككى)، ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىم (ئۇنىڭ شۈكۈر قىلىشىدىن بىھاجەتتۇر). ئاللاھنىڭ كەرەمى كەڭدۇر، دېدى.

﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾ «قرآن» نېمىتىمگە شۈكۈر قىلساڭلار، (ئۇنى) تېخىمۇ زىيادە قىلىمەن.

شَكَرَ اللّٰهُ عَبْدَهُ: ئاللاھ بەندىسىدىن رازى بولدى.

شَكَرَ عَمَلَهُ: مۇكاپات بەردى.

شَكِرَتِ الدَّابَّةُ: ھايۋان ئازغىنە ئوتقا تويدى.

شَكِرَ يَشْكَرُ شَكَرًا الضَّرْعُ: يېلىن سۈتكە تولدى.

شَكِرَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخ نوتا چىقاردى.

شُكْرٌ ج شُكْرَانٌ: رەھمەت ئېيتماق، تەشەككۈر بىلدۈرمەك.

شُكْرًا لَكَ: رەھمەت سىزگە.

شَكْرٌ: جىنسىي ئەزا (ئايالنىڭ)؛ جىنسىي مۇناسىۋەت، جىما.

ضَرْعٌ شَكْرَانُ ج شَكَارَى: تولغان يېلىن.

عَيْنٌ شَكْرَى ج شَكَارَى: كۆز يېشى مۆلدۈرلەپ تۇرىدىغان كۆز.

شَكَرَ يَشْكُرُ شَكْرًا ـ هُ بِإِصْبَعِهِ: قولىنى سانجىدى، قولى بىلەن نوقۇدى.

شَكَزَهُ بِلِسَانِهِ: ئۇنىڭغا تىل تەگكۈزدى.

شَكَزَهُ بِالرُّمْحِ: ئۇنىڭغا نەيزە سانجىدى.

شَكَزٌ: بەتخۇي.

شَكُسَ يَشْكُسُ شَكَاسَةً وَ شَكِسَ يَشْكَسُ شَكَسًا الرَّجُلُ: قوپاللاشتى، يولدىن چىقتى، ئەخلاقى بۇزۇلدى.

شَكْسٌ: ئەسكى مىجەز، يامان ئادەت.

شَكِسٌ ج شُكْسٌ: ئەخلاقسىز، بەتخۇي، تــوڭ، قوپال، ئاچچىقى يامان.

شُكْشُوكَةٌ: گۆزەل، كېلىشكەن، چىرايلىق؛ ئەركە-نازىناقلىق.

شَكِصٌ: ئەخلاقسىز، خۇيى ئەسكى.

شَكِعَ يَشْكَعُ شَكَعًا الْمَرِيضُ: ئاغرىق ئىڭرىدى.

شَكِعَ الزَّرْعُ: زىرائەت كۆپ دانلىق بولدى.

شَكِعَ الرَّجُلُ: غەزەپلەندى.

شَكَّ يَشُكُّ شَكًّا فُلَانًا بِالرُّمْحِ: نەيزە سانجىدى.

شَكَّ فِي الْأَمْرِ: گۇمان قىلدى، شەك كەلتۈردى، شۈبھىلەندى.

شَكَّ الشَّيْءَ: يىرتتى.

شَكَّ فِي السِّلَاحِ: تولۇق قوراللاندى.

شَكَّ الْإِسْمِنْتُ: سېمونت قاتتى.

شُكَّتِ الشَّوْكُ رِجْلَهُ: پۇتىغا تىكەن سانجىلدى.

شَكَّ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: ئىش گۇمانلىق بولدى.

شَكَّ الْجِلْدَ بِالْمِخْرَزِ: جۇۋالدۇرۇز بىلەن تېرىنى تىكتى.

شَكَّ الشَّيْءَ إِلَى الشَّيْءِ: قوشتى، ئۇلىدى.

شَكٌّ ج شُكُوكٌ: شەك، گۇمان، شۈبھى.

لَاشَكَّ: شەك يوق.

بِلَاشَكٍّ: شەكسىز، شۈبھىسىز.

وَضَعَهُ مَوْضِعَ شَكٍّ: ئۇنى گۇمانىي ئورۇنغا قويدى.

لَاسَبِيلَ إِلَى الشَّكِّ: بۇنىڭدىن شەكلىنىشكە ئورۇن

يوق.

لَايُرْقى إِلَى الشَّكِّ: شەكسىز.

﴿فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ﴾ «قرآن»: مۇبادا سەن ساڭا بىز نازىل قىلغان كىتابتىن شەكلىنىدىغان بولساڭ...

شِكٌّ: پىرتۇوت، پىرتۇوت قىلىش.

شَكَّاءُ: غەمكىن، پەرىشان؛ غەزەبناك؛ يىغلاڭغۇ.

شَكَّازٌ: جىنسىي ئاجىزلىق، جىنسىي ئەزاسى قاتماسلىق؛ بەتخۇي، جېدەلخور.

شَكَّاكٌ ج شَكَّاكُونَ: گۇمانخور.

شُكُكٌ: نېسىگە ئالماق.

شِكَّةٌ ج شِكَكٌ: شىنا.

شَكَّةٌ ج شَكَّاتٌ: بىر قېتىم سانجىش.

شُكَّةٌ: مۇساپە، ئارىلىق.

شَكَّكَ يُشَكِّكُ تَشْكِيكًا: گۇمانىنى قوزغىدى، شەك كەلتۈردى؛ قەرز ئالدى؛ قەرز بەردى.

شَكَّكَنِي أَمْرُكَ: سېنىڭ ئىشىڭ مېنى گۇمانغا سالدى.

شَكَّكَ الْبَائِعُ الْمُشْتَرَى: مالنى نېسىگە بەردى.

شَكَّلَ يُشَكِّلُ تَشْكِيلًا الْأَمْرُ: ئىش تۇتۇق بولدى، مۇجمەل بولدى.

شَكَّلَ الشَّيْءَ: شەكىللەندۈردى، پەيدا قىلدى؛ تۈرگە ئايرىدى؛ تەسۋىرلىدى، سۈرەتلىدى.

شَكَّلَ الْوِزَارَةَ: كابىنېت تەشكىللىدى.

«تُشَكِّلُ الْحَرْبُ الْعِرَاقِيَّةُ الْإِيْرَانِيَّةُ خَطَرًا عَلَى الْمِنْطَقَةِ كُلِّهَا»: ئىراق-ئىران ئۇرۇشى پۈتۈن رايونغا خەتەر ئېلىپ كېلىدۇ.

شَكَّلَ الْكِتَابَ: ھەرىكە قويدى، ئەرەبچە ھەرپلەرگە تاۋۇش بەلگىسى قويدى.

شَكَّلَ الْفَنَّانُ الشَّيْءَ: سۈرەتلەپ بەردى.

شَكَّلَ الْحُكُومَةَ: ھۆكۈمەتنى تەشكىللىدى.

شَكَّى يُشَكِّي تَشْكِيَةً الشَّاكِي: شىكايەتنى قوبۇل قىلدى.

شَكَلَ يَشْكَلُ شَكَلًا وَ شُكْلَةً: بىر خىل رەڭ يەنە بىر خىل رەڭگە ئارىلىشىپ قالدى.

شَكِلَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال غىلجىڭلىق قىلدى، نازلاندى.

شَكَلَ يَشْكُلُ شَكْلًا الْأَمْرُ: ئىش تۇتۇق بولدى، مۇجمەل بولدى.

شَكَلَ الدَّابَّةَ: ھايۋاننى باغلىدى، چۈشىدى.

شَكَلَ الْأَمْرَ: ئىشنى مۇرەككەپلەشتۈرۈۋەتتى، قىيىنلاشتۇرۇۋەتتى.

شَكْلٌ / شِكْلٌ: ناز قىلماق، غىلجىڭلىماق؛ ئوخشاش.

«هَذَانِ التَّوْأَمَانِ شِكْلَانِ»: بۇ قوشكېزەك بىر-بىرىگە ئوخشايدۇ.

شَكْلٌ ج أَشْكَالٌ وَ شُكُولٌ: رەسىم، سۈرەت؛ ھەيكەل؛ قىياپەت، شەكىل.

شَكْلٌ هَنْدَسِيٌّ: گېئومېتىرىك شەكىل.

شَكْلُ الْكَلَامِ: تاۋۇش بەلگىسى.

اَلشَّكْلُ وَالْمَوْضُوعُ: شەكلى ۋە ماۋزۇسى.

شَكْلُ تَبَادُلِ الْمُنْتَجَاتِ: مەھسۇلات ئالماشتۇرۇش ئۇسۇلى.

شَكْلٌ قَوِيٌّ: قاينام-تاشقىنلىق بىلەن.

بِشَكْلٍ سَافِرٍ: ئوچۇقتىن-ئوچۇق.

بِهَذَا الشَّكْلِ: مۇشۇ ئۇسۇل بويىچە.

كُرَوِيّ الشَّكْلِ: شار شەكىللىك، شارسىمان.

مُسْتَدِيرُ الشَّكْلِ: يۇملاق شەكىل، ئايلانما شەكىل.

شَكْلًا: شەكىل جەھەتتىن.

الشَّكْلُ وَالْمَضْمُونُ: شەكىل ۋە مەزمۇن.

فِي شَكْلِهِ الْحَالِيِّ: ھازىرقى ھالىتىدە.

أَعْرِضْ رَأْيَكَ بِشَكْلٍ وَاضِحٍ: پىكرىڭنى ئوچۇق رەۋىشتە قوي.

شَكْلٌ ج شَوَاكِلُ: تۈر، خىل؛ خاراكتېر، پەزىلەت.

﴿وَآخَرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ﴾ «قرآن»: يەنە (ئۇلارغا

مۇشۇ خىلدىكى باشقا تۇرلۇك ئازابلار بار.
شُكْلَةٌ: تۇرلۇك رەڭلەرنىڭ ئارىلىشىپ كېتىشى، ئوخشايدىغان.
شُكْلَةٌ فِي العَيْنِ: كۆز ئېقىنىڭ قىزىرىپ قېلىشى.
شَكْلِيٌّ: شەكىللىك، شەكلى جەھەتتىن، شەكىلۋاز.
شَكْلِيٌّ ج شَكْلِيَّةٌ: ئۇرۇشقاق، جېدەلخور.
شَكْلِيَّةٌ ج شَكْلِيَّاتٌ: فورماليزم، شەكىلۋازلىق.
شَكَمَ يَشْكُمُ شَكْمًا: جىمىقتۇردى، بېسىقتۇردى.
شَكَمَ الْوَالِي: ۋالىيغا پارا بەردى.
شَكَمَهُ: ئۇنىڭغا نەرسە بېرىپ ئۇنى بېسىقتۇردى.
شَكَمَ الْفَرَسَ: ئاتقا يۈگەن سالدى.
شَكَمَ الْمُعْتَدِي: تاجاۋۇزچىنىڭ دەككىسىنى بەردى.
شَكِمَ يَشْكَمُ شَكَمًا: ئاچ قالدى.
شَكِمٌ: يولۋاس، قورسىقى ئاچ ئادەم.
شُكْمٌ: مۇكاپات، سوۋغا، ھەدىيە.
شَكْوٌ: بوتىلاق؛ كېسەللىك.
شَكْوَةٌ ج شَكَوَاتٌ وَ شَكَاءٌ: شىكايەت قىلماق، ئەرز قىلماق، دادلىماق؛ تۇلۇم.
«قَدِمْ شَكْوَةً بِمَا حَدَثَ لَكَ»: دەردىڭنى تۆكسەڭ بولىدۇ.
شَكُورٌ: رەھمەت ئېيتماق، تەشەككۇر بىلدۈرمەك.
شَكُورٌ ج شُكُرٌ: كۆپ شۈكۈر قىلغۇچى.
اَلشَّكُورُ: ئاللاھتائالانىڭ سۈپەتلىرىدىن بولۇپ، شۈكۈرنى قوبۇل قىلغۇچى ۋە ساۋاپ بەرگۈچى دېگەن مەنىدە.
﴿وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾ «قۇرئان»: مېنىڭ بەندىلىرىمدىن (ئاللاھنىڭ نېمەتلىرىگە شۈكۈر قىلغۇچى بەك ئاز.
رَبِّي شَكُورٌ: پەرۋەردىگارىم شۈكۈرنى قوبۇل قىلغۇچىدۇر، ياخشى ئىشقا كۆپ ساۋاپ بەرگۈچىدۇر.
شَكُوسٌ: بولقا.
شَكُوكٌ: گۇمانخور.
شَكْوَى ج شَكَاوٍ: دەرد، شىكايەت، ئەرز.
شَكَى يَشْكِي شَكْيًا إِلَيْهِ: شىكايەت قىلدى، دادلىدى.
شَكِيَ يَشْكَأُ شَكَأً ظُفْرُهُ: تىرنىقى يېرىلىپ كەتتى.
شَكِيرٌ: كۆپ شۈكۈر قىلغۇچى.
شَكِيصَةٌ: بەتخەلاق، خۇيى يامان.
شَكِيصَةٌ مِنَ الْإِبِلِ :سۈتى يوق قىسىر تۆگە.
شَكِيكَةٌ ج شَكَائِكُ وَ شُكُكٌ: مېۋە سېۋىتى؛ مىجەز، خاراكتېر؛ ئۇسۇل، چارە؛ ئەترەت.
دَعْهُ عَلَى شَكِيكَتِهِ: مەيلىگە قويۇۋەت.
شَكِيمَةُ اللِّجَامِ ج شَكَائِمُ وَ شُكُمٌ: ئېغىزدۇرۇق، يۈگەن.
ذُو شَكِيمَةٍ: تەرسا، ئاساۋ.
شَكِيٌّ م شَكِيَّةٌ ج شَكَايَا: بىچارە؛ ئاغرىق.
شَكِيَّةٌ ج شَكَايَا: دەرد، شىكايەت، ئەرز.
شَلَا يَشْلُو شَلْوًا الشَّيْءَ: كۆتۈردى، ئۆرلەتتى.
شَلَاشِلُ: يېڭى ئوت ـ چۆپ.
شَلَاضِيمُ: لەۋ، كالپۇك.
شِلَالَةٌ: يىرىك تىكمەك، قارا سالماق، تۇنىمەك.
شِلْبَةٌ: تاپانبىلىق، كاراس.
شِلْتَةٌ: يۇمشاق ياستۇق، پەي ياستۇق.
شَلْجَمٌ: قىچا.
شَلَحَ يَشْلَحُ شَلْحًا ثِيَابَهُ: كىيىمىنى سالدى.
شَلْحَاءُ ج شُلْحٌ: ئۆتكۈر قىلىچ.
شَلْحَى ج شُلْحٌ: ئۆتكۈر قىلىچ.
شَلَخَ يَشْلَخُ شَلْخًا بِالسَّيْفِ: قىلىچ بىلەن چاپتى.
شَلْخٌ: تۇپ، يىلتىز، ئەسلىي؛ بالا.
هُوَ شَلْخُ سُوءٍ: ئۇ يامان بالا، ئالىقاپ.
شِلْسٌ ج شُلُوسٌ: يىلتىز.

شَلْشَلَ يُشَلْشِلُ شَلْشَلَةً الْمَاءَ: سۇ تامچىلىدى.

شَلْطَاءٌ: قەلەمتىراش.

شَلَغَ يَشْلَغُ شَلْغًا الرَّأْسَ: باشنى يېرىۋەتتى.

شَلْغَمٌ: قىچا؛ چامغۇر.

شَلَفَ يَشْلُفُ شَلْفًا الْبِنْتَ: قىزنى ئەيىبچىپ كەتتى، ئالداپ ئېلىپ كەتتى.

شَلْفَةٌ: شىتىك.

شَلَقَ يَشْلُقُ شَلْقًا ـ هُ: ياردى، پارچىلىدى.

شِلْقٌ / شِلِقٌ: لاييېكەك (لايدا ياشايدىغان بىر خىل جانىۋار)، لايخورەك.

شِلْقَاءٌ: بەكە، قەلەمتىراش، پىچاق.

شَلْقَةٌ: كىلەنىلىك تۇخۇمى.

شَلَّ يَشَلُّ شَلًّا الثَّوْبَ: كىيىمنى قوپال تىكتى.

شَلَلٌ: پالەچ.

شَلَلٌ جُزْئِيٌّ: يېرىم پالەچ.

شَلَلٌ وَجْنِيٌّ: لەقۋا.

شَلَلُ الْأَطْفَالِ: بالىلار پالەچ كېسەللىكى، يۇلۇن ياللۇغى.

أُصِيبَ بِشَلَلٍ نِصْفِيٍّ: يېرىم پالەچ بولۇپ قالدى.

شَلَّ يَشَلُّ شَلًّا وَ شَلَلًا: پالەچ بولۇپ قالدى.

شَلَّاءُ: سەكتە، پالەچ.

يَدٌ شَلَّاءُ: قولى تۇتماس.

عَيْنٌ شَلَّاءُ: كۆز نۇرى ئۆچكەن.

شَلَّالٌ ج شَلَّالَاتٌ: شارقىراتما، جىددىي ئېقىن.

شِلَّةٌ ج شِلَلٌ: مەقسەت، نىشان، مۇددىئا؛ توپ، كوللېكتىپ، تەشكىلات، گۇرۇھ، مەزھەپ؛ ئۇيۇشما، پارتىيە ـ گۇرۇھ.

شَلَّحَ يُشَلِّحُ تَشْلِيحًا: تارتىۋەتتى، سالدۇرۇۋەتتى.

شَلَّلَ يُشَلِّلُ تَشْلِيلًا الثَّوْبَ: كىيىمنى قوپال تىكتى.

شِلْمٌ: ئوت ئۇچقۇنى.

شَلُّوتٌ ج شَلَالِيتُ: تەپمەك؛ ھەرىكەتلەندۇرگۈچ كۈچ.

شَلَمَ يَشْلُمُ شَلْمًا: قورقۇتتى.

شَلْمَةٌ: ھودۇقۇپ كېتىش، تېڭىرقاپ قېلىش.

شِلِنٌ . شِلِنَاتٌ: شىللىڭ (ئەنگلىيە ئاقچىسى).

شِلْوٌ ج أَشْلَاءٌ: بىر پارچە گۆش.

«اِئْتِنِي بِشِلْوٍ مِنْ أَشْلَاءِ هَذِهِ الشَّاةِ»: بۇ قويىنىڭ گۆشىدىن بىر پارچە بەرگىن.

شُلُوقٌ: ئىسسىق ھاۋا.

شَلِيتَةٌ ج شَلِيتَاتٌ: قاپ، تاغار، خالتا.

شَلِيٌّ: قالدۇقى، ئېشىپ قالغىنى.

شَلِيَّةٌ ج شَلَايَا: مالنىڭ قالدۇقى.

«لَمْ يَبْقَ مِنْ مَالِهِ إِلَّا شَلِيَّةٌ»: ئۇنىڭ مېلىدىن پەقەت ئازغىنە قالدى.

شَمَا يَشْمُو شُمُوًّا الرَّجُلُ: مەرتىۋىسى يۇقىرى بولدى.

شِمَاتٌ: ئۈمىدسىز، نائۈمىد.

رَجَعَ الْجُنُودُ شِمَاتًا: قوشۇن نائۈمىد بولۇپ قايتتى.

شَمَاتَةٌ: ئىچى قارىلىق قىلماق؛ چۈشكۈرگۈچىگە «يەرھەمۇكەللاھ» (ئاللاھ ساڭا رەھىم قىلسۇن) دېمەك.

شَمَارٌ: بەدىيان.

شِمَّارٌ ج شِمَّارَاتٌ: تاسما ، باغ؛ لېنتىك، باغىرداق.

شُمَارِقُ: يېرتىق چاپان.

شَمَاشِيرُ: كۆكلەك.

شِمَاصٌ: قېچىش.

شُمَاصٌ: ئالدىراش، ھاپىلا ـ شاپىلا.

شَمَاطَةٌ: تەرتىپسىزلىك، ئالتوپىلاڭ، پاراكەندىچىلىك.

شَمَاقَةٌ: جانلىق، تېتىك، روھلۇق.

شِمَالٌ ج شَمَالَاتٌ: شىمال، شىمال تەرەپ، شىمالىي قىسىم.

شِمَالٌ شَرْقِيٌّ: شەرقىي شىمال.

رِيحُ الشِّمَالِ: غەربىي شىمال شامىلى.

شِمَالٌ غَرْبِيٌّ: غەربىي شىمال.

كَوْكَبُ الشِّمَالِ: شىمالىي قۇتۇپ يۇلتۇزى.

اَلْيَدُ الشِّمَالُ: سول قول، سول تەرەپ.

«ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَ عَنْ شَمَائِلِهِمْ﴾ ‹قرآن›: ئاندىن ئۇلارغا چوقۇم ئالدىدىن، ئارقىسىدىن، ئوڭدىن، سولدىن ھۇجۇم قىلىمەن.

طَيْرُ الشِّمَالِ: شۇملۇق قۇشى.

شِمَالٌ ج أَشْمُلٌ وَ شُمُلٌ وَ شَمَائِلُ: سول، سول تەرەپ، مىجەز، خاراكتېر، قاپ، تاغار.

«لَيْسَ مِنْ شِمَالِي أَنْ أَعْمَلَ بِالشِّمَالِ»: سول قولۇم بىلەن ئىشلەش مېنىڭ ئادىتىم ئەمەس.

«إِنَّ أَبَا هَذَا كَانَ يَنْسَخُ الشِّمَالَ بِيَمِيْنِهِ»: بۇنىڭ دادىسى ئوڭ قولى بىلەن خورما تاغىرى توقۇيتتى.

﴿فَمَالِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِيْنَ عَنِ الْيَمِيْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِيْنَ﴾ ‹قرآن›: كاپىرلارغا نېمە بولدىكىن، ئۇلار سەن تەرەپكە تېز كېلىشىپ، ئوڭ ـ سول تەرەپتىن توپ ـ توپ بولۇپ ئولتۇرۇشىدۇ.

شِمَالًا: شىمالدا، شىمال تەرەپتە.

شِمَالِيٌّ: شىماللىق، شىمالنىڭ؛ سول تەرەپ، سول تەرەپنىڭ.

شِمَالِيّون: سولچىللار.

شَمِتَ يَشْمَتُ شَمَاتًا وَ شَمَاتَةً: ئىچى قارلىق قىلدى.

شَمِتَ بِعَدُوِّهِ: دۈشمىنىگە يەتكەن خاپىلىقتا خۇش بولدى.

شَمَجَ يَشْمُجُ شَمْجًا فِي الْأَمْرِ: ئالدىراپ قىلدى، تېز قىلدى.

شَمَجَ فُلَانًا: ئالدىراتتى.

شَمَجَ الشَّيْءَ: ئارىلاشتۇرۇۋەتتى.

شَمَجَ الثَّوْبَ: كىيىمگە كۆك سالدى.

شَمَجَ الشَّعِيْرَ: ئارپىدىن نان ياقتى.

شَمَجَهُ عَنْ كَذَا: يىراقلاشتۇردى، نېرى قىلدى.

شَمَخَ يَشْمَخُ شَمْخًا وَ شُمُوخًا الْجَبَلُ: تاغ ئېگىز بولدى.

شَمَخَ أَنْفُهُ: چوڭچىلىق قىلدى، تەكەببۇرلۇق قىلدى، خورىكى ئۆسۈپ قالدى.

شِمْخٌ: شاخ، نوتا.

شَمْخَرَ يُشَمْخِرُ شَمْخَرَةً: تەكەببۇرلۇق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى.

شَمْخَرَةٌ: تەكەببۇرلۇق، چوڭچىلىق، مەغرۇرلۇق.

شَمَذَ يَشْمِذُ شَمْذًا وَ شُمُوذًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان قۇيرۇقىنى كۆتۈردى.

شَمَذَ الرَّجُلُ ثَوْبَهُ: كىشى پېشىنى كۆتۈرۈۋالدى.

شَمَرَ يَشْمُرُ شَمْرًا: ئالدىراپ ماڭدى.

شَمَرَ الشَّيْءَ: قاتلىۋالدى؛ يىغىۋالدى، قورۇۋالدى، تۈرۈۋالدى.

شَمَرَ عَنْ سَاقِيهِ: پۇچقىقىنى تۈرۈۋالدى.

شَمَرَ كُمَّهُ: يېڭىنى تۈردى.

شَمَرَ يَشْمُرُ / يَشْمِرُ شَمْرًا ـ هُ: ئەمەلدىن قالدۇردى، بىكار قىلدى.

شَمَّرَ الشَّيْءَ: قورۇلۇۋالدى، تۈگۈلۈۋالدى.

شَمَّرَ لِلْأَمِيْرِ: كۆڭۈل بۆلدى، تەييارلىق قىلدى.

شَمَّرَ عَنْ سَاعِدِهِ: چاققانلىق بىلەن ئىشلىدى.

شَمِرٌ: بەدبىيان.

شِمْرٌ: ئەستايىدىل؛ تەجرىبىلىك؛ مەرد.

شِمْرَاخٌ ج شَمَارِيْخُ: غول، شاخ، تال.

شُمْرَةٌ: بەدبىيان.

شَمْرَجَ يُشَمْرِجُ شَمْرَجَةً وَ شِمْرَاجًا الثَّوْبَ: كىيىمنى ناچار تىكتى.

شَمْرَجَ الْكَلَامَ: سۆزنى مالىماتاڭ قىلدى.

شَمْرَجَ الْوَلَدَ: بالىنى ئوبدان باقتى.

شَمْرَخَ يُشَمْرِخُ شَمْرَخَةً وَ شِمْرَاخًا الْغُصْنَ: ھارام

شاخنى چاتىدى، ھارام شاخنى يۇتىدى.

شَمَرْدَلٌ م شَمَرْدَلَةٌ: چىدامىلىق، جىگەرلىك، چىداملىق بالا.

جَمَلٌ شَمَرْدَلٌ: چىداملىق تۆگە.

شُمْرُوخٌ ج شَمَارِيخُ: غول؛ شاخ، تال.

شَمَزَ يَشْمُزُ شَمْزًا مِنْهُ: قورقۇپ كەتتى، نەپرەتلەندى، يىرگەندى، بىزار بولدى.

شَمَسَ يَشْمُسُ شُمُوسًا وَ شِمَاسًا: رەت قىلدى، توستى.

شَمَسَ لَهُ: دۈشمەنلىكنى ئاشكارىلىدى.

شَمَسَ يَشْمُسُ / يَشْمِسُ شَمْسًا وِ شَمِسَ يَشْمَسُ شَمْسًا الْيَوْمُ: كۈن ئوچۇق بولدى، كۈن ئىچىلدى.

شَمْسٌ ج شُمُوسٌ: قۇياش، كۈن.

شُرُوقُ الشَّمْسِ: كۈن چىقماق.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ «قرآن»: كېچە بىلەن كۈندۈز، كۈن بىلەن ئاي ئاللاھنىڭ (بىرلىكىگە ۋە قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان) ئالامەتلىرىدىندۇر.

ضَرْبَةُ الشَّمْسِ: ئىسسىق ئۆتۈپ كەتمەك.

ضُوءُ الشَّمْسِ: كۈن نۇرى، ئاپتاپ.

عَبَّادُ الشَّمْسِ: ئاپتاپپەرەس.

غُرُوبُ الشَّمْسِ: كۈن ئولتۇرماق.

عَابِدُ الشَّمْسِ: كۈنگە چوقۇنغۇچى.

هَذَا وَاضِحٌ وُضُوحَ الشَّمْسِ: بۇ ئىنتايىن ئوچۇق، بۇ كۆز-ئۆزىدىن روشەن.

لَا جَدِيدَ تَحْتَ الشَّمْسِ: يېڭىلىق يوق.

شَمْسِيٌّ: كۈندۈزدىكى، كۈنگە مەنسۇپ؛ كۈن نۇرى.

شَهْرٌ شَمْسِيٌّ: شەمسىيە ئېيى.

اَلتَّصْوِيرُ الشَّمْسِيّ: سۈرەتكە ئالماق، فوتو سۈرەت.

حَمَّامٌ شَمْسِيٌّ: قۇياش مۇنچىسى.

حَرْفٌ شَمْسِيٌّ: شەمسىيە ھەرپلىرى.

شَمْسِيَّةٌ ج شَمْسِيَّاتٌ وَ شَمَاسِيٌّ: كۈنلۈك؛ يامغۇرلۇق.

صُورَةٌ شَمْسِيَّةٌ: سۈرەت، فوتوگرافىيە، فوتو سۈرەت، رەسىم.

سَاعَةٌ شَمْسِيَّةٌ: قۇياش سائىتى.

سَنَةٌ شَمْسِيَّةٌ: شەمسىيە يىلى (365 كۈن 5 سائەت 14 مىنۇت).

شَمْسِيَّةُ الشُّبَّاكِ: پەنجىرە، روجەك.

شَمْشَمَ يُشَمْشِمُ شَمْشَمَةً: پۇرىدى، پۇراپ بىلدى، بايقىدى.

شَمْشَمَةٌ: پۇرىماق، ئىزدەپ تاپماق.

شَمَصَ يَشْمُصُ شَمْصًا ـ هُ: ئۇنىڭغا ئەزىيەت قىلىپ خاپا قىلدى، رەنجىتتى.

شَمَصَ الدَّابَّةَ: ھايۋاننى ئىتتىك ھەيدىدى.

شَمِصَ يَشْمَصُ شَمَصًا الرَّجُلُ: ئالدىراپ سۆزلىدى.

شَمَطَ يَشْمِطُ شَمْطًا الشَّيْءَ: ئارىلاشتۇردى.

شَمَطَ الشَّجَرُ: دەرەخ ياپرىقى تۆكۈلدى، چېچىلدى.

شَمَطَ النَّبَاتُ: ئوت-چۆپ ئۆستى.

شَمِطَ يَشْمَطُ شَمَطًا شَعْرُهُ: چېچى ئاقاردى، چېچىغا ئاق ئارىلىدى.

شَمَظَ يَشْمُظُ / يَشْمِظُ شَمْظًا ـ هُ: توستى، چەكلىدى.

شَمَظَ الشَّيْءَ: ئارىلاشتۇردى.

شَمَعَ يَشْمَعُ شَمْعًا وَ شُمُوعًا وَ مَشْمَعًا الرَّجُلُ: ئويناشتى، چاقچاقلاشتى.

شَمَعَ يَشْمَعُ شُمُوعًا الشَّيْءُ: تارقالدى، چېچىلدى، پارچىلاندى.

شَمْعٌ: موم؛ شام.

شَمْعُ النَّحْلِ: سېرىق موم

شَمْعَةٌ ج شَمْعٌ وَ شَمَعَاتٌ: ۋاث.

شَمْعَةُ الْإِحْتِرَاقِ: دوْبگاتىل.

اَلْمِصْبَاحُ ذُو مِائَةِ شَمْعَةٍ: بۇ يۈز ۋاتلىق لامپوچكا.

شَمْعَدَانٌ ج شَمَاعِيْدُ: شامدان.

شَمْعَلَ يُشَمْعِلُ شَمْعَلَةً الْقَوْمُ: تارقىلىپ كەتتى.

شَمْعِيٌّ: شامىلىك.

شَمِقَ يَشْمَقُ شَمَقًا وَ شَمَاقَةً: روھلىنىپ كەتتى، جانلىنىپ كەتتى.

شَمِقٌ مِنَ الثِّيَابِ: يىرتىق كىيىم.

شَمِلَ يَشْمَلُ وَ شَمَلَ يَشْمُلُ شَمْلًا وَ شَمَلًا وَ شُمُولًا الْأَمْرُ الْقَوْمَ: ئىش قوۋمغا ئومۇملاشتى.

شَمَلَهُ: ئۇنى ئۆز ئىچىگە ئالدى، ئۇنىڭ تەركىبىدە بولدى.

شَمَلَ فُلَانًا: كۆڭۈل بۆلدى.

شَمَلَهُمْ بِرِعَايَتِهِ: غەمخورلۇق قىلدى.

شَمَلَ يَشْمُلُ شَمْلًا وَ شُمُولًا بِالْعِنَايَةِ: غەمخورلۇق قىلدى، كۆڭۈل بۆلدى.

شَمْلٌ: ئىتتىپاق، بىرلەشمە.

جَمْعُ الشَّمْلِ: بىرلەشمە، قوشما.

تَشَتُّتُ الشَّمْلِ: پارچىلانماق، تارقالماق.

بَدَّدَ شَمْلَهُمْ: ئۇلارنى پارچىلىۋەتتى، تارقىتىۋەتتى.

جَمَعَ اللّٰهُ شَمْلَهُمْ: ئاللاھ ئۇلارنى ئىتتىپاقلاشتۇردى.

فَرَّقَ اللّٰهُ شَمْلَهُمْ: ئاللاھ ئۇلارنى تىرىپىرەن قىلىۋەتتى.

شِمْلَالٌ: سول، تېز، چاققان.

جَمَلٌ شِمْلَالٌ: تېز ماڭىدىغان تۆگە.

شَمْلَةٌ ج شَمَلَاتٌ: تون، خالات، يېلاش؛ رومال.

شَمْلَلَ يُشَمْلِلُ شَمْلَلَةً الرَّجُلُ: ئالدىرىدى، تېنىدى.

شُمْلُولٌ ج شَمَالِيْلُ: ئازغىنە، ئاز مىقداردا؛ تېز، چاققان.

شَمَّ يَشَمُّ شَمًّا وَ شَمِيْمًا الْوَرْدَ: گۈلنى پۇرىدى.

شَمَّ الْهَوَاءَ: ھاۋانى سۈمۈردى.

شَمَّ الْخَبَرَ: خەۋەرنى سەزدى.

شَمَّ يَشُمُّ شَمَمًا: تەكەببۇرلۇق قىلدى، گېدەيدى.

شَمَّ الْجَبَلُ: تاغ قەد كۆتۈرۈپ تۇردى.

شَمَّ فِيْهِ: يۇقۇملاندى.

شَمَّمَ يُشَمِّمُ تَشْمِيْمًا الْوَرْدَ: گۈلنى پۇراتتى.

شَمٌّ: پۇراش، پۇراش سېزىمى؛ پۇراش ئەزاسى.

«وَشَمَمْتُ رِيْحَ الْمِسْكِ مِنْ قَرَائِهَا وَتَلَأْلَأَتْ مِنْ شَطْرِهَا الْأَضْوَاءُ»: مەن بۇ شېئىرنىڭ مىسرالىرىدىن ئىپار ھىدلىرىنى پۇرىدىم. شېئىرنىڭ كۇپلېتلىرىدىن نۇرلار چاقناۋاتقانلىقىنى بايقىدىم.

شَمَمٌ: تەكەببۇرلۇق، چوڭچىلىق؛ ئېگىزلىك.

شَمَّاسٌ ج شَمَامِسَةٌ: چېركاۋ خادىمى.

شَمَّاعٌ: شام ياسىغۇچى، شام ساتقۇچى.

شَمَّاعَةٌ ج شَمَّاعَاتٌ: كىيىم ئاسقۇچ.

شَمَّامُ الواحدة شَمَّامَةٌ ج شَمَّامَاتٌ: قوغۇن، چىلگە.

شَمَّامٌ ج شَمَّامُوْنَ: پۇراش سېزىمى كۈچلۈك.

شَمَّامَةٌ: جومەك.

شَمَّتَ يُشَمِّتُ تَشْمِيْتًا ـ هُ: ئۈمىدسىزلەندۈردى، ئەپسۇسلاندۇردى.

شَمَّتِ الْعَاطِسَ: چۈشكۈرگۈچىگە دۇئا قىلدى، ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن، دېدى.

شَمَّةٌ: بىر قېتىم پۇراش.

شَمَّخَ يُشَمِّخُ تَشْمِيْخًا أَنْفَهُ: چوڭچىلىق قىلدى، تەكەببۇرلۇق قىلدى.

شَمَّرَ يُشَمِّرُ تَشْمِيْرًا الرَّجُلُ: ئالدىراپ ماڭدى، تېز ماڭدى.

شَمَّرَ كُمَّهُ: يېڭىنى تۇردى، شمايلىدى.

شَمَّرَ عَنْ سَاعِدِ الْجِدِّ وَالْكَدِّ: ئاكتىپ ئىشلىدى، جاپالىق ئىشلىدى.

شَمَّرَ لِلْأَمْرِ: بىر ئىشقا كۆڭۈل بۆلدى.

شَمَّرَتِ الْحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا: ئۇرۇش قاتتىق بولدى.

شَمَّسَ يُشَمِّسُ تَشْمِيْسًا ـ هُ: ئاپتاپقا قاقلىدى،

ئاپتاپقا سالدى.

شَمَّعَ يُشَمِّعُ تَشْمِيعًا الشَّيْءَ: نەرسىنى بوياپ كۆرسەتتى، بېزەپ كۆرسەتتى.

شَمْعَةٌ: ئۇنى ئويناتتى، تاماشا قىلدۇردى.

شَمُورٌ: ئالماس.

شَمِّيٌّ: پۇراقلىق.

شَمَنْدَرٌ . شَمَنْدُورٌ: قىزىلچا.

شَمَنْدُورَةٌ ج شَمَنْدُورَاتٌ: لەيلىمە بەلگە (دەريا-دېڭىزدىكى).

شَمَنْدُورَةُ السَّلَامَةِ: (سۇدىن) قۇتقۇزۇش بالونى.

شَمُوخٌ: يىراق، چەت.

شُمُوخٌ: ئېگىز بولماق، قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق.

شَمُوسٌ ج شُمُسٌ: جاھىل، تەرسا؛ ئاپتاپ، ئاپتاپلىق.

رَجُلٌ شَمُوسٌ: جاھىل ئادەم.

دَابَّةٌ شَمُوسٌ: ئاساۋ هايۋان، شاش هايۋان.

شَمُولٌ . اَلشَّمُولُ: هاراق.

سَقَاهُ الشَّمُولَ: ئۇنىڭغا هاراق تۇتتى.

شُمُولِيٌّ: ئەتراپلىق، كەڭ دائىرىلىك.

اَلْحُكْمُ الشُّمُولِيّ: ئىستىبدات هۆكۈمران.

نَظَرَ إِلَى الْمَوْضُوعِ نَظْرَةً شُمُولِيَّةً: مەسىلىگە ئەتراپلىق قارىدى.

شَمِيلَةٌ ج شَمَائِلُ: تەبىئەت، ماهىيەت، تەبىئىي خۇسۇسىيەت؛ گۈزەل ئەخلاق.

هُوَ كَرِيمُ الشَّمَائِلِ: ئۇ گۈزەل ئەخلاقلىق.

شَمِيمٌ ج شِمَامٌ: خۇش پۇراق نەرسە؛ ئېگىز، يۇكسەك.

شَنَآنٌ م شَنْآنَةٌ وَ شَنْآى: ئۆچمەنلىك، ئاداۋەت، يىرگىنىچ.

﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا﴾ «قرآن»: بىرەر قوۋمغا بولغان ئۆچمەنلىكىڭلار (ئۇلارغا) ئادىل بولماسلىقىڭلارغا سەۋەب بولمىسۇن.

شَنَاءَةٌ: قاتتىق ئاداۋەت.

شِنَاخٌ ج أَشْنِخَةٌ: تاش تۇمشۇقى.

شَنَارٌ: هاقارەت.

شُنَارَى: يىلپىز.

شَنَاعَةٌ: سەت، كۆرۈمسىز، ئىسكەتسىز؛ قورقۇنچلۇق، ۋەھىمىلىك.

شُنَانٌ: سوغۇق سۇ، يامغۇرلۇق بۇلۇت.

شَنَأَ وَ شَنِئَ يَشْنَأُ شَنْأً وَ شَنْأَةً وَشَنَآنًا وَ مَشْنَأً وَ مَشْنَأَةً وَ مَشْنُوءَةً: نەپرەتلەندى، يىرگەندى، ئۆچ كۆردى.

شَنْأَةٌ: ئۆچمەنلىك، نەپرەتلىنىش.

شَنِبَ يَشْنَبُ شَنَبًا الْيَوْمُ: كۈن سوغۇق بولدى.

شَنِبَ الرَّجُلُ: كىشىنىڭ چىشلىرى چىرايلىق، سۈزۈك بولدى.

شَنَبٌ ج أَشْنَابٌ وَ أَشْنِبَةٌ: بۇرۇت؛ چىشنىڭ پارقىراق، چىرايلىق بولۇشى.

أَبُو شَنَبٍ: بۇرۇتلۇق.

شَنَبَثٌ: يولۋاس، قوپال.

شَنْبَرٌ ج شَنَابِرُ: چەت، ياقا، گىرۋەك؛ كۆزەينەك رامكىسى.

اَلشَّنْتَةُ: خالتا، تاغار، قاپ، سەپەر خالتىسى.

شُنْتَرَةٌ ج شَنَاتِرُ: بارماق (قول).

شَنِجَ يَشْنَجُ شَنَجًا: تارايدى، قورۇلدى، يىغىلدى.

شَنَجٌ: تۆگە.

شُنْخُوبٌ ج شَنَاخِيبُ: تاغاق سۆڭەك؛ بەل ئومۇرتقا سۆڭەك؛ تاغ چوققىسى.

شِنْشِنَةٌ ج شَنَاشِنُ: ئادەت، ئۆرپ-ئادەت؛ قائىدە-يوسۇن؛ خاراكتېر، خۇسۇسىيەت، تەبىئەت.

شَنَصَ يَشْنُصُ شُنُوصًا بِهِ: ئېسىلىۋالدى.

شَنَطَ يَشْنُطُ شَنْطًا: تۆگدى، چىگدى، باغلىدى، يۆگىدى.

شَنَطَ اللَّحْمَ: گۆشنى چالا پىشۇردى.

شَنْطَةٌ ج شُنُطٌ: سومكا، خالتا، قاپ، سەپەر خالتىسى.

شَنْطَةُ الْكُتُبِ: سومكا، جىلت.

شَنْطَةُ يَدٍ: قول سومكىسى.

شَنُعَ يَشْنُعُ شَنَعًا وَ شَنَاعَةً وَ شُنْعًا وَ شُنُوعًا الشَّيْءُ: سەت بولدى، ئۇيات بولدى.

شَنَعَ يَشْنَعُ شَنْعًا —هُ: ھاقارەتلىدى، ئاھانەت قىلدى، قاتتىق سۆكتى.

شَنِعٌ: سەت، قەبىھ، يامان؛ قورقۇنچلۇق.

شُنْعَةٌ: سەت، كۆرۈمسىز، ئىسكەتسىز؛ قورقۇنچلۇق ۋەھىمىلىك.

شَنَفَ يَشْنِفُ شَنْفًا إِلَيْهِ: سىنچىلاپ قارىدى، دىققەت بىلەن قارىدى.

شَنِفَ يَشْنَفُ شَنَفًا لَهُ: چۈشەندى، بىلدى، تۇيدى، ئۇقتى.

شِنْفٌ ج أَشْنَافٌ وَ شُنُوفٌ: زىرە، ھالقا.

شَنَقَ يَشْنُقُ شَنْقًا رَأْسَ الدَّابَّةِ: ئۇلاغنى ئېگىز شاخقا باغلىدى، ئېگىز قوزۇققا باغلىدى.

شَنَقَ الرَّجُلَ: كىشىنى دارغا ئاستى.

شَنَقٌ: ئارغامچا، ئارقان.

شَنْقٌ: دارغا ئاسماق.

«إِسْتَحَقَّ الْمُجْرِمُ الشَّنْقَ»: جىنايەتچى دارغا ئېگىشلىك بولدى.

شِنْقَابٌ: لايخورەك.

شُنْقُبٌ: لايخورەك.

شَنِمٌ: سوغۇق، مۇزدەك.

مَاءٌ شَنِمٌ: سوغۇق سۇ.

شَنَّ يَشُنُّ شَنًّا الْغَارَةَ عَلَيْهِمْ: ئۇلارغا كەلكۈندەك ھۇجۇم قىلدى، ئومۇميۈزلۈك ھۇجۇم باشلىدى.

شَنٌّ ج شِنَانٌ: تۇلۇم.

«إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ وَإِلَّا كَرَعْنَا: قىشتا تۇلۇمدا بىر كېچە قونغان سوغۇق سۇ بولسا قۇيۇپ بەرگىن، بولمىسا بىز سۇنى كۆتۈرۈپلا ئىچىمىز.

شَنَّجَ يُشَنِّجُ تَشْنِيجًا عَلَيْهِ: ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى، سەتلىدى.

شَنَّرَ يُشَنِّرُ تَشْنِيرًا عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا تۆھمەت قىلدى، بوھتان قىلدى.

شَنَّعَ يُشَنِّعُ تَشْنِيعًا: كايىدى، ئەيىبلىدى، قارغىدى، سەتلىدى.

شَنَّفَ يُشَنِّفُ تَشْنِيفًا إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا كۆزنىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

شَنَّفَ الْجَارِيَةَ: قىزغا ھالقا سېلىپ قويدى.

شِنْكٌ ج شَنَانِكُ: تەبرىكلەش مۇراسىمى.

شَنَّنَ يُشَنِّنُ تَشْنِينًا الْإِنَاءَ: قاچا كونىراپ كەتتى.

شَنَّنَ الْمَاءَ: سۇ تامچىلاپ ئاقتى.

شَنُونٌ: ئورۇق، ياداڭغۇ؛ سېمىز؛ ئاچ.

شَنِيبٌ م شَنْبَاءُ: چىشى چىرايلىق ۋە پاكىز ئادەم.

شُنَيْطَةٌ ج شُنَيْطَاتٌ: كىچىك سومكا.

شُنَيْطَةٌ: چىگىك، تۈگۈن.

شَنِيعٌ ج شُنُعٌ: قەبىھ، كۆرۈمسىز، يىرگىنچلىك؛ قورقۇنچلۇق.

«أَنْتُمْ قَوْمٌ شُنُعُ الْأَسْمَاءِ»: سىلەر نامىڭلار يامان خەلق.

«فُلَانٌ يَأْتِي أُمُورًا شَنِيعَةً»: پالانى سەت ئىشلارنى قىلدى.

شَهَا يَشْهُو شَهْوَةَ الشَّيْءَ: ئەشنا بولدى؛ سېغىندى، ئارزۇ قىلدى، ياخشى كۆردى.

شِهَابٌ ج شُهُبٌ: ئاقار يۇلتۇز؛ ساليوت.

﴿أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾ «قرآن»: ياكى سىلەرنىڭ ئىسسىنىشىڭلار ئۈچۈن ئوتتىن بىر چوغ ئېلىپ كېلەي.

فُلَانٌ شِهَابُ حَرْبٍ: پالانى باتۇر، قەھرىمان.

شَهَابٌ: سۇ ئارىلاشتۇرۇلغان سۈت.

شَهَادَةٌ ج شَهَادَاتٌ: ھۆججەت، ئىسپات، ئىقرار، دەلىل.

شَهَادَةٌ مَكْتُوبَةٌ: گۇۋاھلىق قەغىزى.

﴿وَلا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ﴾ ‹قرآن›: گۇۋاھلىقنى يوشۇرماڭلار، كىمكى ئۇنى يوشۇرىدىكەن، ھەقىقەتەن ئۇنىڭ دىلى گۇناھكار بولىدۇ.

شَهَادَةٌ تَحْقِيقِ شَخْصِيَّةٍ: سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى.

شَهَادَةُ الْمِيلَادِ: تۇغۇت گۇۋاھنامىسى.

شَهَادَةٌ عَالِيَةٌ: ئالىي مەكتەپ پۈتتۈرۈش دىپلومى، شاھادەتنامىسى.

شَهَادَةُ حُسْنِ السِّيَرِ وَالسُّلُوكِ: گۈزەل ئەخلاقلىق گۇۋاھنامىسى.

شَهَادَةُ دِرَاسَةِ الثَّانِوِيَّةِ: ئوتتۇرا مەكتەپ دىپلومى.

عَالَمُ الشَّهَادَةِ: زاھىرىي دۇنيا (بۇ دۇنيا).

شَهَادَةٌ عَالِيَةٌ: ئالىي مەكتەپ دىپلومى.

شَهَادَةٌ جَامِعِيَّةٌ: ئالىي مەكتەپ دىپلومى.

شَهَادَةُ إِثْبَاتٍ: ئىسپات قەغىزى.

شَهَادَةُ نَفْيٍ: ئەرز خېتى، ئۆزىنى ئاقلاش خېتى.

﴿ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ ‹قرآن›: يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا (نەرسىلەرنى) بىلگۈچى (ئاللاھ)نىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر.

شَهَامَةٌ: جەسۇرلۇق، باتۇرلۇق؛ ئالىيجانابلىق، ئېسىللىق؛ زېرەكلىك.

شَهِبَ يَشْهَبُ وَ شَهُبَ يَشْهُبُ شَهَبًا الرَّجُلُ: چېچىغا ئاق ئارىلىدى، چارباش بولدى؛ ئىسسىق ياكى سوغۇقتىن رەڭگى ئۆزگىرىپ كەتتى.

شَهَبٌ . شُهْبَةٌ: كۈل رەڭ، خۇنۇك، چۈشكۈن.

شَهِدَ يَشْهَدُ شُهُودًا الْمَجْلِسَ: يىغىنغا ھازىر بولدى، قاتناشتى، يېتىپ كەلدى.

شَهِدَ يَشْهَدُ وَ شَهُدَ يَشْهُدُ شَهَادَةً: تەستىقلىدى، ئىسپاتلىدى، گۇۋاھ بولدى، شاھىت بولدى.

شَهِدَ بِكَذَا: ھۆججەت يازدى.

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾ ‹قرآن›: سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا رامىزان روزىسىنى تۇتسۇن.

شَهِدَ لَهُ بِكَذَا: ئىقرار قىلدى، ئېتىراپ قىلدى.

شُهْدٌ / شِهْدٌ ج شِهَادٌ: چەككىلەنمىگەن ھەسەل.

شَهَرَ يَشْهَرُ شَهْرًا بِكَذَا فُلَانًا: نامىنى چىقاردى، مەشھۇر قىلدى.

شَهَرَ الْأَمْرَ: تەرغىب قىلدى، تارقاتتى.

شَهَرَ السَّيْفَ: قىلىچنى غىلاپتىن سۇغۇردى.

شَهَرَ الْحَرْبَ: ئۇرۇش ئېلان قىلدى.

شَهَرَ الْبُنْدُقِيَّةَ: قارىغا ئالدى، نىشانغا ئالدى.

شَهَرَ الْعَقْدَ: توختامنى جامائەت گۇۋاھلىقىدىن ئۆتكۈزدى.

شَهَرَ الْخَبَرَ: خەۋەرنى تارقاتتى، ئاشكارىلىدى.

شَهْرٌ ج شُهُورٌ وَ أَشْهُرٌ: ئاي، يېڭى ئاي، ھىلال ئاي، ئاي شارى.

شَهْرُ الْعَسَلِ: توينىڭ دەسلەپكى ئېيى، شېرىن ئاي.

رَأْسُ شَهْرٍ: ئاي بېشى.

اَلشَّهْرُ الْمَاضِي: ئۆتكەن ئاي، ئالدىنقى ئاي.

اَلشَّهْرُ الْحَالِي: مۇشۇ ئاي.

اَلشَّهْرُ الْمُقْبِلُ: كېلەركى ئاي.

اَلشَّهْرُ الْجَارِي: ھازىرقى ئاي، مۇشۇ ئاي.

شَهْرُ رَمَضَانَ: رامىزان ئېيى.

اَلْأَشْهُرُ الْحُرُمُ: زۇلقەئدە، زۇلھەججە، مۇھەررەم، رەجەپ ئايلىرى.

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾ ‹قرآن›: سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا روزا تۇتسۇن.

﴿اَلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ﴾ ‹قرآن›: ھەج ۋاقتى مەلۇم

بىرقانچە ئايدۇر.

«يُمْضِي الْعَرُوسَانِ شَهْرَ الْعَسَلِ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ»: توي قىلغان قىز-يىگىت شېرىن ئاينى دېڭىز ياقىسىدا ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ.

اَلشُّهُورُ الْعَرَبِيَّةُ: ھىجرىيە ئايلىرى.

اَلشُّهُورُ الْمِيْلَادِيَّةُ: مىلادىيە ئايلىرى.

شُهْرَةٌ: شۆھرەت، نام، ئاتاق، ئابرۇي.

شُهْرَةٌ شَعْبِيَّةٌ: ئاممىباب، ھەممە چۈشىنەلەيدىغان.

مَا شُهْرَةُ هَذِهِ الْمَدِيْنَةِ ؟: بۇ شەھەرنىڭ نامى نېمە؟

شَهْرِيٌّ: ئايلىق.

شَهْرِيًّا: ئايمۇئاي، ھەر ئايدا، ئاي بويىچە.

إِشْتِرَاكٌ شَهْرِيٌّ: ئايلىق مۇشتەرى بولۇش.

يَتَقَاضَى رَاتِبَهُ شَهْرِيًّا: ئايلىقنى ئايمۇئاي ئېلىپ تۇرىدۇ.

شَهْرِيَّةٌ ئايلىق، ئايلىق مائاش.

مَجَلَّةٌ شَهْرِيَّةٌ: ئايلىق ژۇرنال.

اَلدَّوْرَةُ الشَّهْرِيَّةُ: ھەيز، ئادەت.

شَهَقَ يَشْهِقُ وَ شَهِقَ يَشْهَقُ شَهِيْقًا وَ شَهَاقًا الْحِمَارُ: ئېشەك ھاڭرىدى.

شَهَقَ يَشْهَقُ شَهِيْقًا وَ شُهَاقًا الرَّجُلُ: نەپەس ئالدى، شورىدى، سۈمۈردى؛ ئۆكسۈپ يىغلىدى؛ توۋلىدى، ۋارقىرىدى، چۇقان سالدى.

شَهَقَ الْمُتَنَفِّسُ: ھاۋانى سۈمۈردى.

شَهَقَ يَشْهَقُ شُهُوقًا الْجَبَلُ: تاغ قەد كۆتۈرۈپ تۇردى.

شَهْقَةٌ ج شَهَقَاتٌ: يۇقىرى ئاۋاز بىلەن تۈۋلاش؛ كۆكيۆتەل؛ ھېقىق، كېكىرىك، غىژ-غىژ ئاۋاز.

شَهِلَ يَشْهَلُ شَهْلَةً عَيْنَيْهِ: كۆز قارىچۇقى قىزىرىپ قالدى.

شِهِلٌّ: يېنىك، چەبدەس، چاققان.

شَهْلَاءُ ج شُهْلٌ: ھاجەت.

قَضَيْتُ مِنْ فُلَانٍ شَهْلَائِيْ: پالانىدىن مەقسىتىمگە ئېرىشتىم.

عَيْنٌ شَهْلَاءُ: كۆك كۆز، شەھلا كۆز.

شُهْلَةٌ: كۆك كۆز، شەھلا كۆز.

شَهَمَ يَشْهَمُ شَهْمًا وَ شُهُوماً — هُ: توستى، چەكلىدى، قورقۇتتى.

شَهَمَ فِي الْأَمْرِ: ئىلگىرىلىدى.

شَهُمَ يَشْهُمُ شَهَامَةً وَ شُهُومَةً الرَّجُلُ: كىشى ئالىيجاناب بولدى.

شَهْمَ الْفَرَسُ: ئات چاپتى، يۈگۈردى.

شَهْمٌ ج شِهَامٌ وَ شُهُومٌ: ئەقىللىق، زېرەك، ئۆتكۈر، چىچەن؛ ئالىيجاناب، ئېسىل، ھىممەتلىك.

فَرَسٌ شَهْمٌ: يۈگۈرۈك ئات.

شَهَّبَ يُشَهِّبُ تَشْهِيْبًا الشَّيْءَ الْحَرُّ: ئىسسىق نەرسىنى كۆل رەڭ قىلىۋەتتى.

شَهَّرَ يُشَهِّرُ تَشْهِيْرًا — هُ: نامىنى چىقاردى، مەشھۇر قىلدى.

شَهَّرَ الْأَمْرَ: تەرغىب قىلدى، تەشۋىق قىلدى، يايدى، تارقاتتى.

شَهَّرَ بِهِ: ئەيىبلىدى، ئەيىبىنى ئاچتى.

شَهَّرَ السَّيْفَ: قىلىچنى سۇغۇرۇپ چىقاردى.

شَهَّلَ يُشَهِّلُ تَشْهِيْلًا: تېزلەتتى، ئىلگىرى سۈردى.

شَهَّى يُشَهِّي تَشْهِيَةً الرَّجُلَ: قىزىقتۇردى، رىغبەتلەندۈردى.

«شَهَّاهُ إِلَى الطَّعَامِ رَائِحَتُهُ الزَّكِيَّةُ»: تاماقنىڭ مەززىلىك ھىدى ئىشتىھاسىنى قوزغىدى.

شَهُوَ يَشْهُوُ شَهَاوَةً الطَّعَامُ: تاماق مەززىلىك بولدى، ئوخشىدى.

شَهْوَانٌ م شَهْوَى ج شَهَاوَى: ئاچ كۆز، تويماس، تەمەگەر؛ شەھۋەتپەرەس.

شَهْوَانِيٌّ: ئاچ كۆز، نەپسانىيەتچى، تەمەگەر؛ شەھۋەتپەرەس.

رَجُلٌ شَهْوَانِيٌّ: شەھۋەتپەرەس ئادەم.

شَهْوَانِيَّةٌ: شەھۋەتپەرەسلىك.

«يَجِبُ أَنْ نَرْتَقِي بِأَخْلَاقِنَا عَنِ الشَّهْوَانِيَّةِ الْحَيَوَانِيَّةِ»: بىز ئەخلاقىي جەھەتتە شەھۋانىي ئەرەپلەردىن ئۈستۈن تۇرۇشىمىز كېرەك.

شَهْوَةٌ ج شَهَوَاتٌ وَ شُهًى: ئىشتىھا، ئىشتەي؛ ئارزۇ؛ شەھۋەت؛ قىزىقىش؛ شەھۋانىيلىق؛ قايناق، ھېسسىيات.

شَهْوَةٌ بَهِيمِيَّةٌ: ھايۋانىي شەھۋەت.

شَهْوَةٌ جِنْسِيَّةٌ: جىنسىي تەلەپ، جىنسىي شەھۋەت.

إِمَاتَةُ الشَّهَوَاتِ: نەپسىنى ئۆلتۈرۈش، جىنسىي نەپسىنى بېسىش.

﴿زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ﴾ ‹قرآن›: ئاياللار، ئوغۇللار، ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن توپلانغان كۆپ ماللاردىن ئىبارەت كۆڭۈل تارتىدىغان نەرسىلەرنىڭ مۇھەببىتى ئىنسانلارغا چىرايلىق كۆرسىتىلدى.

شُهُودٌ: (يىغىنغا) ھازىر بولماق، قاتناشماق.

﴿وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ﴾ ‹قرآن›: ... ئۇلار ... ئۆزلىرىنىڭ مۆئمىنلەرگە قىلىۋاتقان ئىشلىرىنى كۆرۈپ تۇراتتى.

شُهْوِيٌّ: ھېسسىي، سەزگۈ ئەزاسى.

شَهِيَ يَشْهَى شَهْوَةً: ئەشنا بولدى، ئارزۇ قىلدى، سېغىندى، ئەسلىدى.

شَهِيَ مَا لِغَيْرِهِ: شېرىن خىيال قىلدى، ئەسلەپ ئېغىزىغا سېرىق سۇ كەلدى.

شَهِيدٌ ج شُهَدَاءُ م شَهِيدَةٌ: شېھىت، قۇربان بولغۇچى؛ مەنزىرە.

«وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ»: پۈتكۈچىگىمۇ، گۇۋاھچىغىمۇ زىيان يەتكۈزۈلمىسۇن.

﴿وَاللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ ھەممە نەرسىنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر.

شَهِيرٌ: مەشھۇر، ئاتاقلىق، داڭدار.

شَخْصٌ شَهِيرٌ: مەشھۇر ئادەم، ئاتاقلىق ئەرباب.

شَهِيقٌ: خىرقىراش، (كۆكرەكتىن چىققان غىژ ـ غىژ ئاۋاز)؛ سولۇرغۇچى.

شَهِيقُ الْحِمَارِ: ئېشەكنىڭ ھاڭرىغان ئاۋازى.

﴿سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ﴾ ‹قرآن›: قايناپ تۇرغان دوزاخنىڭ (ئېشەك ھاڭرىغاندەك) سەت ئاۋازىنى ئاڭلايدۇ.

فِي الشَّهِيقِ نَأْخُذُ الْهَوَاءَ النَّقِيَّ: نەپەس سولۇرغاندە بىز ساپ ھاۋانى سولۇرىمىز.

شَهِيٌّ: ئارزۇلۇق؛ ئېغىزغا تېتىيدىغان، تەملىك، مەززىلىك.

طَعَامٌ شَهِيٌّ: لەززەتلىك تائام.

شَهِيَّةٌ: ئىشتىھا؛ ئارزۇ، قىزىقىش؛ شەھۋەت.

دَوَاءٌ فَاتِحٌ لِلشَّهِيَّةِ: ئىشتەي دورىسى.

شِوَاءٌ: كاۋاپ، پىششىق گۆش، سۆر گۆش.

أُحِبُّ الشِّوَاءَ: كاۋاپنى ياخشى كۆرىمەن.

شِوَاةٌ: باش تېرىسى.

شِوَاظٌ: يالقۇن، ئوت يالقۇنى؛ قۇياشنىڭ ھارارىتى؛ ئەشنالىق؛ ۋارقىرىغان ئاۋاز؛ تىللاشماق، جېدەللەشمەك.

شُوَاظُ الْحَفِيظَةِ: قاتتىق غەزەپلەنمەك.

«يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ»: ‹قرآن›: سىلەرگە قىزىق ئوتنىڭ يالقۇنى ۋە تۈتۈنى ئەۋەتىلىدۇ، سىلەر ئۆزۈڭلارنى قوغدىيالمايسىلەر.

شِوَالٌ ج أَشْوِلَةٌ: كاناپ تاغار.

شَوْبٌ: ئارىلاشتۇرماق؛ ئارىلاشما نەرسە؛ ئىسسىق شامال؛ قىزغىن.

﴿ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْباً مِنْ حَمِيمٍ﴾ ‹قرآن›: ئاندىن ئۇلار ئۇنىڭ ئۈستىگە (يىرىڭ بىلەن) قايناق

سۈتنىڭ ئارىلاشتۇرمىسىنى ئىچىدۇ.

شَوْبَةٌ: سۈيىئىستېمال قىلماق، ئالدامچىلىق، ساختىپەزلىك.

شَوْبَكٌ: نوغۇچ؛ ئىلمەك، قاماق؛ تۈگمە.

شَوْبَكُ صَدْرٍ: لىپتىك.

شُوحٌ: ئاق شەمشاد، ئاق قىيىن.

شُوحَةٌ: سار (قۇش).

شَوْحَطٌ: چوڭ قارىغاي.

شَوْجِيَّةٌ ج شَوْجِيَّاتٌ وَ شَوَاجِيّ: يىراقلىق؛ تىرەك.

شَوْذَبٌ: قامەتلىك بويىنى ئۇزۇن ئادەم؛ ئېسىل، مۇنەۋۋەر.

شَوْذَرٌ: يوتقان؛ كوپتا (يېڭى يوق).

شَوْرَانٌ: قۇشقاچ.

شُورَى: كېڭەش، مەسلىھەت، كېڭەشلىشىدىغان ئىش.

مَجْلِسُ شُورَى الْقَوَانِيْنِ: قانۇن تۈزۈش كومىتېتى.

مَجْلِسُ الشُّورَى السِّيَاسِيَّةِ لِلشَّعْبِ الصِّيْنِيِّ: جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى.

مَجْلِسُ شُورَى الدَّوْلَةِ: پارلامېنت، مىللىي كېڭەش، مىللىي مەجلىس.

﴿أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ﴾ ‹قرآن›: ... ئىشلىرىنى مەسلىھەت بىلەن قارار قىلىدىغانلارغا...

شُورِيٌّ: كېڭەشلىك، مەسلىھەتلىك، كېڭەشنىڭ.

شَوْزَبٌ: ئالامەت، بەلگە؛ پاگون.

شَوِسَ يَشْوَسُ شَوْسًا: ئۇزىرىدى، مەغرۇرلاندى؛ كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى.

شَوْشَرَةٌ: ۋاراڭ-چۇرۇڭ، شاۋقۇن-سۈرەن.

شَوْشَطَ يُشَوْشِطُ شَوْشَطَةً الطَّعَامُ: تاماق قازاندا كۆيۈپ كەتتى.

شَوِصَ يَشْوَصُ شَوَصًا: داۋالغۇدى، تەۋرەندى.

شَوِصَتِ الْعَيْنُ: قاپاق سالدى.

شَوْصٌ: چىش ئاغرىقى؛ قورساق ئاغرىقى؛ قول بىلەن ئۇۋۇلاش.

«اِسْتَغْنُوا عَنِ النَّاسِ وَلَوْ بِشَوْصِ السِّوَاكِ»: مىسۋاك چاغلىق نەرسىنىمۇ كىشىلەردىن تىلىمەڭلار.

شَوْطٌ ج أَشْوَاطٌ: مەقسەت؛ نىشان؛ مۇساپە؛ بۆلەك.

شَوْطٌ فِي الْحَلْبَةِ: بەيگە مەيدانى مۇساپە ئارىلىقى.

الشَّوْطُ الْأَوَّلُ: ئالدىنقى يېرىم، ئالدىنقى قىسىم.

الشَّوْطُ الثَّانِي: ئىككىنچى قىسىم، كېيىنكى قىسىم.

«قَطَعَ شَوْطًا كَبِيْرًا فِي عَمَلِهِ»: ئىشىنىڭ زور بىر قىسمىنى ئورۇنداپ بولدى.

شَوْطَةٌ: تارقىلىشچان كېسەللىكلەر، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر.

شَوْفٌ: تىرنا، سۈرەم؛ كۆرۈش سېزىمى، كۆرۈش قۇۋۋىتى.

شَوْفَانٌ: سۇلۇ.

طَحِيْنُ شَوْفَانٍ: سۇلۇ تالقىنى.

شَوْفَةٌ ج شَوْفَاتٌ: مەنزىرە، كۆرۈنۈش، چىراي، قىيابەت، پاسون، فورما، شەكىل، ھالەت.

شَوْقٌ ج أَشْوَاقٌ: قىزغىنلىق، ئىنتىزارلىق، ئارزۇ.

«بَلَغَتْ مِنِّي الْأَشْوَاقُ»: مېنى قاتتىق سېغىندۇردى.

شَوْكٌ ج أَشْوَاكٌ: تىكەن.

شَوْكُ الْجَمَلِ: چوڭ تىكەن.

عَلَى شَوْكٍ: دەككە-دۈككىدە بولغاندەك، كۆڭلى تەشۋىشلىككە چۈشتى.

«إِنَّكَ لاَ تَجْنِي مِنَ الشَّوْكِ الْعِنَبَ»: يامانلىقنىڭ ئۈزۈمگە يانىدۇ، نېمە تېرىساڭ شۇنى ئالىسەن.

شَوْكَةٌ ج شَوْكَاتٌ: بىر تىكەن؛ ئۈچلۇق چىش؛ كۈچ-قۇۋۋەت؛ شەۋكەت؛ جۈرئەت؛ تەسىر كۈچ؛ قەھرىمان، شىجائەتلىك؛ ۋىلكا.

شَوْكَةِ السَّمَكِ: بېلىق قىلتىرىقى.

شَوْكَةُ الْعَقْرَبِ: چايانىنىڭ نەشتىرى.

شَوْكَةُ الْقُنْفُذِ: كىرپە تىكىنى.

شَوْكَةُ الدِّيكِ: خورازنىڭ بېخىرى.

شَوْكَةُ الْمِهْمَازِ: چىشلىق چاق.

كَسَرَ شَوْكَتَهُ: ئۇنىڭ ھەيۋىسىنى يەرگە ئۇردى.

﴿وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ﴾ «قرآن»: سىلەر قورالسىز گۇرۇھنىڭ قولۇڭلارغا كەلتۈرۈلۈشىنى ياقتۇردۇڭلار.

شَوْكَرَانٌ: سۇكات؛ زەھەرلىك ئوت.

شَوْكِيٌّ: تىكەنلىك، تىكەندەك.

اَلْحَبْلُ الشَّوْكِيّ: يۇلۇن.

اَلْعَمُودُ الشَّوْكِيّ: ئومۇرتقا.

اَلنُّخَاعُ الشَّوْكِيّ: يۇلۇن.

اَلْحُمَّى الشَّوْكِيَّةُ الْمُخِّيَّةُ: كۆكرەك پەردە ياللۇغى، تارقىلىشچان B تىپلىق مېڭە پەردە ياللۇغى.

شَوِلٌ: چەبدەس، چاققان، ئېپتىك، يېنىك.

شَوْلَةٌ: تەتۈر پەش (').

شَوْلَقِيٌّ: شىكەر سۈيى ساتقۇچى؛ شىكەر سۈيىگە ئامراق ئادەم.

شَوْلَمٌ: مەستەك، (بىر خىل ئوت).

شُومٌ ج شُومَاتٌ: ئەرمىسەدۈن يىلتىزى؛ يامانلىق ئالامىتى، شۇملۇق.

عَصَا الشُّومِ: ھاسا، تاياق، كالتەك.

يَا شُومُ مَا عَمِلَ: ئۇنىڭ قىلمىشى نېمىدېگەن يامان!

يَاعَيْبَ الشُّومِ: كەچۈرۈڭ!

شُومَةٌ ج شُوَمٌ: توم تاياق.

شُونَةٌ ج شُوَانٌ: ئامبار، ئىسكىلات، ئاشلىق ئامبىرى.

شُونَةٌ ج شُوَانٌ: قەدىمكى ئۇرۇش كېمىسى.

شَوِهَ يَشْوَهُ شَوَهًا الْوَجْهُ: يۈز سەت بولدى، كۆرۈمسىز بولدى.

شَوَهٌ: مېيىپ، مەجرۇھ، غەيرىي تەبىئىي، قىڭغىر-سىڭغىر، مايماق.

شَوْهَاءُ: چىرايى ئۇتۇق ئايال؛ سەت ئايال؛ نەس باسقان؛ كۆزى يامان ئايال؛ كۆزى ئىتتىك ئات.

شَوْهَةٌ: كۆرۈمسىز، سەت؛ يىراق، چەت.

شَوَّاءٌ: كاۋاپچى.

شَوَّافٌ مِنَ الرِّجَالِ: كۆزى ئۆتكۈر ئادەم.

شَوَّالٌ ج شَوَّالَاتٌ جج شَوَاوِيلُ: قەمەرىيە 10 - ئاي، شەۋۋال.

شَوَّالَةٌ: چاپان (سىرىقئېشەك)؛ سوخەنچى ئايال.

شَوَّايَةٌ ج شَوَّايَاتٌ: زىخ.

شَوَّبَ يُشَوِّبُ تَشْوِيبًا عَنْهُ: يۈزە قوغداپ قويدى.

شَوَّبَ فُلَانٌ: ئىسسىق ئۆتۈپ كەتتى.

شَوَّحَ يُشَوِّحُ تَشْوِيحًا: تاندى، ئىنكار قىلدى؛ قول كۆتۈردى، قول پۇلاڭلاتتى.

شَوَّحَ اللَّحْمَ عَلَى النَّارِ: گۆشنى كاۋاپ قىلدى.

شَوَّدَ يُشَوِّدُ تَشْوِيدًا السَّحَابُ الشَّمْسَ: كۈننى بۇلۇت قاپلىۋالدى.

شَوَّدَهُ: ئۇنىڭغا ياغلىق ئارتىپ قويدى.

شَوَّدَتِ الشَّمْسُ: كۈن ئولتۇردى.

شَوَّرَ يُشَوِّرُ تَشْوِيرًا: كۆرسەتتى، بەلگىلىدى، قەيت قىلدى، ئىشارەت قىلدى، سىگنال بەردى.

شَوَّرَهُ: خىجىل قىلدى؛ ئىزا-ئاھانەت قىلدى، ئار-نومۇسقا قالدۇردى.

شَوَّرَ الْعَسَلَ: ھەسەل يىغدى، ھەسەل چىقاردى.

شَوَّرَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى كۆندۈردى.

شَوَّشَ يُشَوِّشُ تَشْوِيشًا: قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى، ئارىلاشتۇرۇۋەتتى.

شَوَّشَ بَيْنَهُمْ: ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

شَوَّصَ يُشَوِّصُ تَشْوِيصاً: چىشنى تازىلىدى، مىسۋاكلىدى.

شَوَّطَ يُشَوِّطُ تَشْوِيطًا: ئۇزاقتا سەپەر قىلدى.

شَوَّطَ الْقِدْرَ: قازاننى قايناتتى.

شَوَّطَ الصَّقِيْعُ النَّبَاتَ: ئۆسۈملۈكنى قىرو ئۇششۇتۇۋەتتى.

شَوَّطَ اللَّحْمَ: گۆشنى پىشۇردى.

شَوَّطَ الْفَرَسَ: ئاتنى چاپتۇردى.

شَوَّفَ يُشَوِّفُ تَشْوِيْفًا الْجَارِيَةَ: قىزنى ياساندۇردى.

شَوَّقَ يُشَوِّقُ تَشْوِيْقًا: سېغىندۇردى، ئەسلەتتى، ھاياجانلاندۇردى.

شَوَّكَ يُشَوِّكُ تَشْوِيْكًا الْحَائِطَ: تام ئۈستىگە تىكەن قويدى.

شَوَّكَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخنىڭ تىكىنى چىقتى.

شَوَّكَ شَارِبُ الْغُلَامِ: بۇرۇت يىرىكلەشتى.

شَوَّلَ يُشَوِّلُ تَشْوِيْلًا اللَّبَنُ: سۈت كېمىيىپ كەتتى.

شَوَّلَ الرَّجُلُ: كىشى بوشاپ كەتتى.

شَوَّنَ يُشَوِّنُ تَشْوِيْنًا الْغِلَالَ: مەھسۇلاتنى ئىسكىلاتتا ساقلىدى.

شَوَّنَهُ: يىغدى، توپلىدى.

شَوَّهَ يُشَوِّهُ تَشْوِيْهًا الْأَمْرَ: بورمىلىدى، خاتا چۈشەندۈردى.

شَوَّهَ الْوَجْهُ: چىراي بۇزۇلدى.

شَوَّهَ سُمْعَتَهُ: ئابرۇيىغا تەسىر يەتكۈزدى.

شَوَّى يُشَوِّي تَشْوِيَةً الصَّيْدَ: ئوۋغا تەگكۈزەلمىدى.

شَوَّاهُ: ئۇنى كاۋاپ بىلەن مېھمان قىلدى.

شَوَى يَشْوِي شَيًّا اللَّحْمَ: گۆشنى كاۋاپ قىلدى، قاقلاپ پىشۇردى.

﴿وَإِنْ يَسْتَغِيْثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار (تەشنالىقتىن) سۇ تەلەپ قىلسا، ئۇلارغا مەدەن ئېرىتمىسىگە ئوخشاش يۈزلەرنى كۆيدۈرۈۋېتىدىغان (ناھايىتى قىزىق) سۇ بېرىلىدۇ.

شَوًى: باش تېرىسى.

﴿كَلَّا إِنَّهَا لَظَى نَزَّاعَةً لِلشَّوَى﴾ ‹قرآن›: ياق، ئۇ مۇقەررەر دوزاختۇر، (ئۇ ھارارىتىنىڭ قاتتىقلىقىدىن) باشنىڭ تېرىسىنى تىلىدۇ.

شَوِيٌّ: قاقلانغان، كاۋاپ قىلىنغان.

شُوَيْعِرٌ: ھەجۋىي شېئىر، ساتىرا؛ كىچىك شائىر، شائىرچاق.

شُوَيْهَةٌ ج شُوَيْهَاتٌ: قوزا، پاقلان.

شَوِيٌّ: كاۋاپ.

شُوَيٌّ: كىچىككىنە نەرسە.

شُوَيٍّ شُوَيٍّ: ئاستا-ئاستا، ئالدىرىماي.

شُوَيَّةٌ: كىچىككىنە نەرسە، قوزا، پاقلان.

شُوَيَّةٌ أُخْرَى: دەرھال، شۇئان.

شِيَاصٌ: بەتقىلىقلىق، مىجەزى قوپال.

شِيَاطٌ: كۆيۈك پۇرىقى.

شِيَافٌ: كۆز دورىسى.

شَيَاكَةٌ: باشقىچە، ئۆزگىچە؛ نەپىس، نازۇك، گۈزەل.

شِيَالَةٌ: يۆتكەش ھەققى، توشۇش ھەققى؛ يۈك توشۇش كەسپى.

شِيَامٌ ج شِيَمٌ: چاشقان.

شِيءُ: چۈەھ (ئۇلاغنىڭ تېز مېڭىشى ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ).

شَيْءٌ ج أَشْيَاءُ: شەيئى، نەرسە؛ ئىش-خىزمەت.

شَيْءٌ بِذَاتِهِ: سوبستانسىيە (مەڭگۈ ھەرىكەتلىنىپ ۋە تەرەققىي قىلىپ تۇرىدىغان ماددا).

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئاللاھنىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقىلىدۇ.

كُلُّ شَيْءٍ: بارلىق شەيئىلەر، ھەممە مەۋجۇداتلار.

شَيْءٌ مَّا: مەلۇم ئىش، مەلۇم شەيئى.

بَعْضُ الشَّيْءِ: ئازغىنە نەرسە.

شَيْءٌ مِنْ كَذَا: بىرئاز، ئازغىنە.

لَا يَفْهَمُ شَيْئًا: ئازراقمۇ چۈشەنمەيدۇ.

لاَ شَيْءَ: قۇرۇق، بىكار، ھېچنېمە يوق.

أَفْضَلُ مِنْ لاَ شَيْءَ: يوقتىن ياخشى.

لَيْسَ بِشَيْءٍ: ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدىغان، ئۇ ھېچنېمىگە ھېسابلانمايدۇ.

شَيْئًا فَشَيْئًا: ئاز-ئازدىن، ئاستا-ئاستا، تەدرىجىي.

«أَخَذَتْ مَعَالِمُ الْمَدِينَةِ تَظْهَرُ شَيْئًا فَشَيْئًا»: مەن بىر-بىرلەپ كۆرۈلۈۋاتقان شەھەر مەنزىرىسىنى كۆردۈم.

«أَرَادَ أَنْ يُكَافِئَهُ بِشَيْءٍ مِنَ النُّقُودِ»: ئۇ ئۇنى بىرئاز پۇل بىلەن مۇكاپاتلىماقچى.

«تَأَخَّرْتُ عَنْهُ شَيْئًا قَلِيلاً»: ئازراق كېچىكتىم.

«أَرِنِي هَذَا الشَّيْءَ الَّذِي مَعَكَ»: سېنىڭدىكى بۇ نەرسىنى ماڭا كۆرسەتكىن.

«لَيْسَ مِنَ الإِنْصَافِ فِي شَيْءٍ أَنْ تَقُولَ ذَالِكَ»: مۇنداق دېيىشىڭ تولىمۇ ئىنساپسىزلىق.

«حَصَلَ عَلَيْهِ بِدُونِ بَذْلِ شَيْءٍ مِنَ الْجُهْدِ»: كۈچىمەيلا ئېرىشتى.

﴿كَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾ «قرآن»: ئىنسان كۆپ دەتالاش قىلىدۇ (يەنى، كۆپ جېدەللىشىش ئىنساننىڭ تەبىئىتىدۇر).

شَيْبٌ: ئاق، ئاقلىق.

وَخَطَهُ الشَّيْبُ: چېچىغا ئاق ئارىلىدى.

﴿وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا﴾ «قرآن»: چېچىم ئاقاردى.

بَيْنَ الشَّيْبِ وَالْوِلْدَانِ: قېرىلارمۇ بار، ياشلارمۇ بار، قېرىلار بىلەن ياشلار ئارىسىدا.

لَيْلَةٌ شَيْبَاءُ: ئاينىڭ ئاخىرقى كېچىسى.

شَيْبَةٌ: مۇخ.

«ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَّ شَيْبَةً» «قرآن»: ئاندىن (سىلەرنى) كۈچلۈكتىن ئاجىز قىلدى ۋە (سىلەرگە) قېرىلىقنى يەتكۈزدى.

شِيتٌ: رەڭلىك رەخت.

شِيَةٌ ج شِيَاتٌ: چىپار، ئالا؛ ئىۋەن، ئەيىب، نۇقسان.

شِيْحٌ ج شِيحَانٌ: ئاچچىق ئەمەن؛ ئېھتىياتچان، ئەستايىدىل، سەگەك.

شَيْحَانٌ: كۆڭلەمچى؛ ئىرادىلىك، ئېگىز بويلۇق.

شَيْخٌ ج شُيُوخٌ وَ أَشْيَاخٌ: قېرى، بوۋاي، ياشانغان ئادەم؛ باشلىق، داھىي، شەيخ.

شَيْخُ بَلَدٍ: شەھەر باشلىقى، ئاقساقال.

﴿قَالَتَا لاَ نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ «قرآن»: ئۇلار: «پادىچىلار قويلىرىنى سۇغىرىپ بولغاندىن كېيىن، ئاندىن بىز سۇغىرىمىز. ئاتىمىز بولسا ياشىنىپ قالغان بوۋايدۇر»، دېدى.

شَيْخُ كَنِيسَةٍ: دىنىي داھىي.

يَا شَيْخُ: ئۇستاز، بوۋا، چوڭ دادا؛ ھەزرەتلىرى، جانابلىرى، غوجام.

شَيْخُ قَبِيلَةٍ: قەبىلە باشلىقى.

شَيْخُ الْمَرْأَةِ: ئايالنىڭ ئېرى.

شَيْخُ الإِسْلَامِ: ئىسلام دىنىنىڭ ئەڭ نوپۇزلۇق ئەربابى.

اَلشَّيْخُ الأَكْبَرُ: ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇدىرى.

شَيْخُ الْمُسْتَشْرِقِينَ: چوڭ شەرقشۇناس.

شَيْخُ النَّارِ: شەيتان.

شَيْخُ الأَزْهَرِ: ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ باشلىقى.

اَلشَّيْخُ الرَّئِيسُ: ئىبن سىنا.

مَجْلِسُ الشُّيُوخِ: پارلامېنت، دۆلەت پالاتاسى.

شَيْخَةٌ: چوڭ ئانا، موماي.

شَيْخُوخَةٌ: قېرىلىق، ياشانغانلىق.

فِي شَيْخُوخَةِ اللَّيْلِ: يېرىم كېچىدە، تۈن يېرىمىدا.

شَيْخُوخِيٌّ: ياشانغان، چوڭ ياشلىق؛ بوۋاي.

شِيدٌ: سېغىز لاي.

شَيْذِمَانٌ: بۆرە.

شَيْدَمَانَةٌ: يۇگۇرۇك بوتىلاق.

شيرجٌ: كۈنجۈت مېيى.

شِيْشٌ ج شِيَاشٌ: شەمشەر، خەنجەر، قىلىچ، زۇلپىقار؛ ياغاچ پەنجىرە، ئەينەك.

لَعْبُ الشِّيْشِ: قىلىچۋازلىق ئويۇنى.

«لَاتَعَدّ لُعْبَةُ الشِّيْشِ مِنَ اللَّعِبِ الشَّعْبِيَّةِ»: قىلىچۋازلىق خەلق ئويۇنى ھېسابلانمايدۇ.

شِيْشَةُ التَّدْخِيْنِ ج شِيَشٌ: چىلىم.

شَيْصٌ الواحدة شَيْصَةٌ: ناچار خورما؛ چىش ئاغرىقى.

شَيْطَانٌ ج شَيَاطِيْنُ: شەيتان، ئىبلىس، ئالۋاستى؛ ئالدامچى؛ كەپسىز، شوخ.

وَلَدُ شَيْطَانٍ: شا كىچىك.

﴿اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ﴾ ‹قرآن›: شەيتان سىلەرنى پېقىرلىقتىن قورقىتىدۇ، يامان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ.

«اَلرَّاكِبُ شَيْطَانٌ وَالرَّاكِبَانِ شَيْطَانَانِ وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ» ‹حديث›: يالغۇز يولۇچى بىر شەيتان، ئىككى يولۇچى ئىككى شەيتان، ئۈچ يولۇچى كارۋان ھېسابلىنىدۇ.

لُعْبَةُ الشَّيْطَانِ: غوكۇلداق، غوك قاپاق.

شَيْطَانُ الشَّاعِرِ: شائىرغا ئىلھام بېغىشلىغۇچى.

يَا لَكَ مِنْ شَيْطَانٍ: تازىمۇ شەيتان نىمىكەنسەن.

رَكْبَهُ شَيْطَانٌ: غەزىپى تاشتى.

«زَيَّنَ لَهُ شَيْطَانُهُ الشَّرَّ»: ئۇنىڭ شەيتىنى يامانلىقنى بېزەپ كۆرسەتتى.

شَيْطَانَةٌ: تۇلكە، جادۇگەر؛ مەپتۇن قىلغۇچى ئايال.

شَيْطَانِيٌّ: شەيتانىنىڭ، ئالۋاستىنىڭ؛ ياۋۇز؛ ياۋا.

عُشْبٌ شَيْطَانِيٌّ: ياۋا ئوت-چۆپ.

شَيْطَانِيَّةٌ: رەھىمسىز، ۋەھشىي.

شَيْطَنَ يُشَيْطِنُ شَيْطَنَةً: ئالۋاستىغا ئايلاندى.

شَيْطَنَةٌ: سېھىرگەرلىك، جادۇگەرلىك.

شَيْظَمٌ ج شَيَاظِمُ وَ شَيَاظِمَةٌ: يولۋاس؛ ئۇزۇن، خۇش چىراي.

شَيْعَانٌ: چېتىشىش مەزگىلى.

شَيْعٌ ج أَشْيَاعٌ: ئەتراپىدا، تەخمىنەن.

أَقَمْتُ عِنْدَهُ شَهْرًا أَوْ شَيْعَ شَهْرٍ: ئۇنىڭ يېنىدا بىر ئاي ياكى بىر ئاي ئەتراپىدا تۇردۇم.

شِيْعَةٌ ج شِيَعٌ وَ أَشْيَاعٌ: گۇرۇھ، مەزھەپ، پىرقە؛ ئىلىم ئېقىمى.

شِيْعَةُ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ ئەگەشكۈچىسى، مۇرىتى، تەرەپدارى.

﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيْعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًّا﴾ ‹قرآن›: ئاندىن ھەربىر گۇرۇھنىڭ ئىچىدىن مەرھەمەتلىك ئاللاھقا ئەڭ ئاسىي بولغانلىرىنى تارتىپ چىقىرىمىز.

أَنْتُمْ أَشْيَاعِي: سىلەر مېنىڭ تەۋەلىرىم.

اَلشِّيْعَةُ: شىئە مەزھىپى.

شِيْعِيٌّ: ئېقىمنىڭ، مەزھەپكە تەۋە، گۇرۇھقا تەۋە، شىئە مەزھىپىگە تەۋە.

شِيْقٌ: تاغ چوققىسى، ئىككى تاغ ئارىسىدىكى جىرا، تار يول.

شِيْكٌ: باشقىچە، ئۆزگىچە؛ نەپىس، نازۇك، گۈزەل.

شِيْكٌ ج شِيْكَاتٌ: پېرېۋوت، پېرېۋوت چېكى، پۇل چېكى.

شِيْكٌ مَصْرِفِيٌّ: بانكا چېكى.

شِيْكٌ سَيَاحِيٌّ: ساياھەت چېكى.

شَيْكَرَانٌ: سۇكات؛ زەھەرلىك ئوت.

شَيْلَةٌ ج شَيْلَاتٌ: ئەپكەش، بالداق؛ يۈك؛ مەسئۇلىيەت.

شَيْلَمٌ: مەستەك (بىر خىل ئوت).

شِيْمَةٌ ج شِيَمٌ: ئادەت، مىجەز، خۇلق.

«وَلاَ تَشْكِيَنَّ مُرَّ الْخِطَابِ وَإِنَّمَا مَقَالَةُ صِدْقٍ فِي الْخِطَابَاتِ شِيْمَتِي»: گەپنى ئوچۇق قىلىش مىنىڭ ئادىتىم، مېنى قاتتىق گەپ قىلدى دەپ قالما!

شَيْنٌ: ئەيىب، كەمچىلىك؛ نومۇس.

شَيْهَمٌ ج شَيَاهِمُ: ئەركەك كىرپە.

شَيْهَمَةٌ: موماي، كەمپىر؛ كىرپە.

شَيُوعٌ: تۇتۇرۇق.

شُيُوعٌ: تارقالماق، ئومۇملاشماق.

عَلَى شُيُوعٍ: ئورتاق، بىللە، بىرلىكتە.

«إِشْتَرُوا الدَّارَ عَلَى الشُّيُوعِ»: قورۇنى ئورتاق سېتىۋالدى.

شُيُوعِيٌّ ج شُيُوعِيُّونَ: كوممۇنىست، كومپارتىيە ئەزاسى، كوممۇنىزمچى.

اَلْحِزْبُ الشُّيُوعِيُّ: كوممۇنىستىك پارتىيە.

شُيُوعِيَّةٌ: كوممۇنىزم.

اَلدَّوْلَةُ الشُّيُوعِيَّةُ: كوممۇنىستىك ئىنتېرناتسىئونال.

شَيُوهٌ: كۆزى يامان ئادەم.

شُيَيءٌ: كىچىككىنە نەرسە.

شَيٌّ: قاقلانغان، كاۋاپ قىلىنغان.

شَيَّالٌ ج شَيَّالُونَ: هاممال، يۈك توشۇغۇچى.

شَيَّالَةٌ: تاسما، بەلۋاغ؛ جازا، ئۇستەل؛ تىرەك، تايانچ؛ ئىش ھەققى.

شَيَّأَ يُشَيِّءُ تَشْيِيأً وَ تَشْيِئَةً اللهُ وَجْهَهُ: ئاللاھ ئۇنى قارا يۈز قىلسۇن.

شَيَّأَهُ: ئۇنى زورلىدى.

شَيَّبَ يُشَيِّبُ تَشْيِيبًا — هُ الْحُزْنُ: غەم-قايغۇ ئۇنى قېرىتىۋەتتى.

شَيِّبٌ / شِيَبٌ: ھۆپۈپ.

شَيَّحَ يُشَيِّحُ تَشْيِيحًا خَصْمَهُ: دۈشمىنىگە تەتۈر قارىدى، ئالايدى.

شَيَّحَهُ: ئاگاھلاندۇردى.

شَيَّخَ يُشَيِّخُ تَشْيِيخًا: قېرىدى، ياشاندى.

شَيَّخَ عَلَيْهِ: ئەيىبلىدى، كايىدى.

شَيَّخَ بِهِ: رەسۋا قىلدى.

شَيَّخَ الْقَوْمُ الرَّجُلَ: ئۆزلىرىنىڭ چوڭى قىلىۋالدى، باشلىق سايلىۋالدى.

شَيَّخَهُ: ھەي شەيخ دەپ چاقىردى.

شَيَّدَ يُشَيِّدُ تَشْيِيدًا الْبِنَاءَ: بىنا قۇردى.

شَيِّرٌ ج شُوَرَاءُ م شَيِّرَةٌ ج شَيَّارٌ: گۈزەل، چىرايلىق؛ ۋەزىر، مىنىستىر.

شَيَّطَ يُشَيِّطُ تَشْيِيطًا الصَّقِيعُ النَّبْتَ: قىرو ئۆت-چۆپنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

شَيَّطَ الْقِدْرَ: قازاننى قايناتتى.

شَيَّعَ يُشَيِّعُ تَشْيِيعًا: ئۇزىتىپ قويدى، يولغا سېلىپ قويدى.

شَيَّعَ جِنَازَةَ الْمَيِّتِ: مېيىتنى ئۇزىتىپ قويدى.

شَيَّعَهُ: ئەلھام بەردى، قوللىدى، كۈچەيتتى؛ يوللىدى، ئەۋەتتى.

شَيَّعَ النَّارَ: ئوتنى ئۇلغايتتى، ئوتقا ئوتۇن ياكى كۆمۈر سالدى.

«شَيَّعَهُ إِلَى بَابِ مَنْزِلِهِ»: ئۇنى ئىشىكنىڭ تۈۋىگىچە ئۇزىتىپ قويدى.

شَيِّقٌ: سېغىنغۇچى، قىزغىن ئارزۇ قىلغۇچى، خۇشتار.

كَلاَمُكَ شَيِّقٌ: سېنىڭ سۆزۈڭ يېقىملىق.

«حَدِيثُكُمْ شَيِّقٌ أَرْجُو أَنْ تَسْتَمِرَّ فِيهِ»: ناھايىتى ياخشى سۆزلىدىڭىز، سۆزلەۋېرىسىڭىز.

«أَنَا شَيِّقٌ إِلَى عَذْبِ حَدِيثِكَ»: شېرىن سۆزۈڭگە مەن ئاشىق.

شَيَّلَ يُشَيِّلُ تَشْيِيلاً — هُ: ئۆستۈردى، كۆتۈردى.